

Contents

Contents	Page
Research Article	
THE EFFICIENCY OF THE SĀNGHA ADMINISTRATION BY ECCLESIASTICAL ADMINISTRATIVE OFFICERS IN SĀNGHA ADMINISTRATIVE REGIONS 17-18 (THE DHAMMAYUTIKA SECT)	1
Phrakru Siridhammapirat, Vachiravitch Ittithanasuphavitch, Punyada Chongla-iad, Sakda Hanthet and Thatchanan Issaradet	
HARMONY AND CONTRADICTION: EXPLORING THE INTERSECTION OF BUDDHIST ETHICS AND POLITICAL ETHICS	12
Sanya Kenaphoom	
MINDFUL MOTHERHOOD: A NARRATIVE RESEARCH OF A MOTHER RAISING A SPECIAL NEEDS CHILD	23
Chararinchon Satian and Himapan Ruktaengam	
STRENGTHENING THE HEALTH CARE SYSTEM ACCORDING TO THE FOUR PRINCIPLES OF BHĀVANĀ TO SUPPORT THE AGING SOCIETY	35
Paiwan Purimart, Pichit Purimart, Benyapa Atcharoek, Punyada Chongla-iad and Thatchanan Issaradet	
MECHANISM OF DEVELOPMENT AND THE DRIVING FORCE OF SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY FOR STRENGTHENING MORAL COMMUNITIES IN SURAT THANI PROVINCE (in Thai)	50
Phrapalat Vorakit Vorakitjoe, Phrakru Arunsutalangkarn, Phrakru Wiratthamachot, Pairat Chimhad and Patchlada Suwannual	
SIGN LANGUAGE, DHAMMA LANGUAGE: INNOVATIONS IN TEACHING BUDDHISM TO HEARING-IMPAIRED INDIVIDUALS (in Thai)	62
Silawat Chaiwong, Phrakru Sirithammabandit, Natthanon Chirakitnimit, Phrakru Soponweerabundit and Theerawat Keawlangka	
DEVELOPMENT OF MODEL COMMUNITIES BASED ON THE PRINCIPLES OF BRAHMAVIHĀRA DHAMMA TO SUPPORT THE AGED SOCIETY (in Thai)	75
Thatchanan Issaradet, Paiwan Purimart, Punyada Chongla-iad, Wilaiwan Isaradath and Thippawan Chantra	

THE EFFICIENCY OF THE SAṄGHA ADMINISTRATION BY ECCLESIASTICAL ADMINISTRATIVE OFFICERS IN SAṄGHA ADMINISTRATIVE REGIONS 17-18 (THE DHAMMAYUTIKA SECT)

Phrakru Siridhammapirat^{1*}, Vachiravitch Ittithanasuphavitch¹, Punyada Chongla-iad², Sakda Hanthet³, Thatchanan Issaradet⁴

¹Faculty of Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University, Sri Thammasokrat Campus, Nakhon Si Thammarat, Thailand

²Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Nakhon Si Thammarat, Thailand

³Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Nakhon Si Thammarat, Thailand

⁴Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

*Corresponding author E-mail: sirithamma@gmail.com

Received 5 January 2024; Revised 11 February 2024; Accepted 13 February 2024

Abstract

Background and Objective: In Thailand, Buddhism is an integral part of the society's structure. It has been preserved and practiced alongside other societal norms and values for a long time. The Saṅgha order takes itself as the order of representatives or followers of the Fully Enlightened One. The duties of the Saṅgha order comprise the mission of propagation, inheritance, and the transfer of Buddhadhamma and teachings. These duties are regarded as the important missions of the Saṅga order to act accordingly. Currently, the Saṅgha administration in Thailand depends on the Saṅgha Supreme Council of Thailand to administer regulations for commanding the subordinating Saṅgha order to be in proper domain with acceptable order. The Saṅgha Supreme Council of Thailand regulates the structure, hierarchy, and authority of ecclesiastical administrative officers in governing the Saṅgha order and temple management. This research aims to study the efficiency of the Saṅgha administration by ecclesiastical administrative officers in Saṅgha administrative regions 17-18 (The Dhammayutika Sect).

Methodology: In this quantitative research, the population consisted of 192 ecclesiastical administrative officers. The research tools included the questionnaires, which were used to collect data via an online channel with Google Forms. The statistics used for data analysis were descriptive statistics, which consisted of frequency and percentage for describing the sample demographics. The mean and Standard Deviation (S.D.) values were used in the efficiency analysis.

Main Results: The ecclesiastical administrative officers of the Dhammayutika Sect in Saṅgha administrative regions 17-18 were assigned duties that were divided according to the six aspects

of Saṅgha administrative management consisting of the "Governance" aspect, the "Buddhist education" aspect, the "Buddhist propagation" aspect, the "Public education" aspect, the "Public assistance" aspect, and the "Public welfare" aspect. The results indicated a high level of the overall values. The analysis of each aspect demonstrated a moderate level of the "Governance" aspect; a high level of the "Buddhist education" aspect; a high level of the "Public education" aspect; a high level of the "Buddhist propagation" aspect; a high level of the "Public assistance" aspect; and a high level of the "Public welfare" aspect.

Involvement to Buddhadhamma: This study of applied Buddhism is to consider the efficiency that can be interpreted as the Buddhist principle and brought for combination in order to produce Buddhist innovations for the Saṅgha administration. This Buddhist principle is known as Sāraṇīyadhamma (Virtues for fraternal living), the teaching of the Buddha that refers to the guidelines of fraternal living. It is the principle for building conciliation within the Saṅgha order. The principle inspires the Saṅgha administration in Saṅgha administrative regions 17-18 (The Dhammayutika Sect) to achieve efficiency and effectiveness, as indicated in the result of the research.

Conclusions: The efficiency of Saṅgha administration in Saṅgha administrative regions 17-18 (The Dhammayutika Sect), which consisted of governance, Buddhist education, Buddhist propagation, public education, public assistance, and public welfare, was found to have a high level of overall values. Despite the results, such studies were required to find the problems and additional solutions. Its purpose was to develop the Saṅgha administration by ecclesiastical administrative officers in Saṅgha administrative regions 17-18 to achieve better efficiency and effectiveness under the Buddhist doctrine and the Buddhist monastic disciplinary rules for promoting Buddhism.

Keywords: Efficiency, Saṅgha Administration, Ecclesiastical Administrative Officers

Introduction

The Saṅgha administration had the foundation from the Buddhist monastic disciplinary rules or Sikkhāpada that the Buddha regulated for the benefit of the Saṅgha and the order in fraternal living. Therefore, the Buddhist monastic disciplinary rules or Sikkhāpada had become the constitution for the Buddha to govern for supporting the expansion of the Saṅgha order to manage during the time of the Buddha. However, the enactment of Sikkhāpada depended on the context of society, the diversity of religions, and criticism from people. The purpose of enactment included the unity of the order, sustaining faith from lay people, and the guidelines of conduct to the Saṅgha and the order. Later on, the Sikkhāpada developed and changed in regard to social customs and the nation's law by adapting the rules without infringing the Buddhist monastic disciplinary rules or Sikkhāpada. Therefore, the rules benefitted the administration of the Saṅgha order and built a bureaucratic system (Phra Narong Sangkhawichit, 2017).

The reform in the structure of administration and governance of the Saṅgha order in the current day was in regard to the Sangha Act 2505 B.E. The enactment of this Act derived from the demand of the cabinet at that time. The cabinet had Field Marshal Sarit Thanarat as the prime minister, who determined to change the form of administering the Saṅgha order to be consistent

with the administrative policy of Field Marshal Sarit Thanarat, which favored absolute decision power from a strong leader. Field Marshal Sarit Thanarat considered that a system of government in terms of democracy was deferred and lacked efficiency for operation. Therefore, dividing the command of the Saṅgha order into three parts comprising the Saṅgha Council, the Saṅgha Cabinet, and the Vinaya Council, as in The Saṅgha Act of BE 2484, was considered a system that devastated the efficiency and caused the administration of the Saṅgha order to face obstacles and defer. For the reasons mentioned earlier, the cabinet passed the bill to appoint a committee to draft a new Act in 1960 AD. Upon the committee's success, the cabinet enacted the Saṅgha Act 2505 B.E. by recommendation and consent of the Constitution Drafting Assembly of Thailand on behalf of the Thai parliament. The Act indicated the reason for its promulgation: "The reason for the promulgation of this Act is that the power of executing the activities of the Saṅgha should not be divided with the aim of creating a balance of power as it appears in the current law. As such a system results in weakening the efficiency of the execution of activities, it was thus deemed appropriate to improve the Saṅgha Act by having the Supreme Patriarch govern the Saṅgha through the Saṅgha Supreme Council under the law and the Dhamma-Vinaya. This is to ensure the progress and prosperity of Buddhism" (Phra Methidhammapon (Prayun Dhammachitto), 1996); (Phramaha Adisak Gavesako & Nuthongkaew, 2019).

It was seen that the structure of that society had Buddhism simultaneously with itself all along. Each community had a Saṅgha institution or temple simultaneously with itself for a long time. The Saṅgha order acted as the representatives or followers who performed the mission of propagation and passed on the aspiration of Buddha's teachings, which the Buddha had constituted. The mission of propagation was for Buddhists to take the Buddha's teachings for daily life practice and benefit themselves and society. It was considered an important mission of the Saṅgha order to perform (Phramaha Jaran Bhurikovid, 2020). The Saṅgha administration in the current day was developed from the Buddhist doctrine and the Buddhist monastic disciplinary rules to be used for governance along with the growth of Thai society. The Saṅgha Act 2505 B.E. specified the missions of ecclesiastical administrative officers within six aspects, which consisted of governance, Buddhist education, Buddhist propagation, public education, public assistance, and public welfare (Bunthong, 2018).

However, the administration management of Buddhism, efficient or not, had leaders as the most important personnel, which included ecclesiastical administrative officers at all levels of the hierarchy. They consisted of the Abbot, the Assistant Abbot, the Ecclesiastical Commune-Chief, the Ecclesiastical District Officer, the Ecclesiastical Provincial Governor, and the Ecclesiastical Regional Governor. The most important person was the Abbot, who had direct duty in temple management, and the temple was a spiritual anchor among Buddhists (Phrakru Wimon Suwanakorn, Thong-in, & Phra Raphin Phutthisaro, 2016). The temple had the Abbot as its absolute manager. The Abbot must have performed the duty of Saṅgha administration appropriately. The administration from the Abbot must have been honest, efficient, under the Buddhist doctrine and the Buddhist monastic disciplinary rules, and adaptive to changes in current

society. According to the principle, ecclesiastical administrative officers or the Abbot had duties in governance or *Saṅgha* administration to be in order. It was an important term to indicate efficiency and success in promoting Buddhism to be sustainable in the future. This statement implied that to make Buddhism become the nation's religion, prosper, and become sustainable depended on ecclesiastical administrative officers because ecclesiastical administrative officers were approachable to people. Particularly, ecclesiastical administrative officers at the level of Abbot, who became prestigious among the people, had a direct role in upholding the *Saṅgha* administration to be sustainable (Sangha Act, B.E. 2505., 1962). It led to the interest of this research, which required efficiency of the *Saṅgha* administration by ecclesiastical administrative officers in *Saṅgha* administrative regions 17-18 (The Dhammayutika Sect) for collecting data to further study the efficiency of the *Saṅgha* administration by ecclesiastical administrative officers in each region of *Saṅgha* administrative regions.

Objective

This research aims to study the efficiency of the *Saṅgha* administration by ecclesiastical administrative officers in *Saṅgha* administrative regions 17-18 (The Dhammayutika Sect).

Methodology

In this research, the researchers utilized a quantitative research method with the following details:

Population

The population in this research consisted of 194 ecclesiastical administrative officers under the jurisdiction of *Saṅgha* administrative regions 17-18 (The Dhammayutika Sect). The population, which was utilized as a study group, had been calculated to be the hundred percent of the population, as indicated in Table 1.

Table 1 Population Utilized in the Study

<i>Saṅgha</i> Administrative Areas	Ecclesiastical Administrative Officers Utilized for Data Collection					Secretary Monk	Total
	The Eccl. Provincial Governor/the Deputy Eccl. Provincial Governor	The Eccl. District Officer/the Deputy Eccl. District Officer	The Eccl. Commune-Chief/the Deputy Eccl. Commune-Chief	The Abbot			
Phang Nga-Ranong	1	3	3	12	3	22	
Phuket-Krabi-Trang	1	3	3	5	3	15	
Phatthalung	1	3	3	11	13	31	
Songkhla-Satun	1	8	11	51	25	96	
Pattani-Yala-Narathiwat	1	3	3	18	5	30	
Total	5	20	23	97	49	194	

Research Tools

The researchers created research tools by studying academic documents and research studies related to the efficiency of the Saṅgha administration. There were two steps in creating research tools. In the first step, the researchers studied documents, theories, and studies related to the efficiency of the Saṅgha administration, then created a framework for the content coverage and the objective of the study. In the second step, the researchers designed the questionnaire based on the scope of the research, which was divided into two sections. The first section consisted of multiple-choice personal factors classified by age, the number of years in the monkhood, academic standing in Dhamma scholar, academic standing in Pali scholar, academic standing in secular studies, position in Saṅgha administration, and duration in the position in Saṅgha administration (Referred only current position). The second section required information about the efficiency of the Saṅgha administration by ecclesiastical administrative officers in Saṅgha administrative regions 17-18 (The Dhammayutika Sect) based on the six aspects of Saṅgha administration including governance, Buddhist education, Buddhist propagation, public education, public assistance, and public welfare. This section consisted of 42 items with a numerical rating scale from 1 to 5.

The examination for the quality of the questionnaire consisted of four steps. In the first step, the researchers conducted validity identification by presenting the questionnaire to three experts to assess the content validity, the comprehensiveness of research questions and the language use. The scoring system specified each value "+1" represented the appropriateness of a question, "0" represented the unsureness of the experts on a question, and "-1" represented the inappropriateness of a question. Later, the researchers brought the data considered by the experts to find the IOC (Index of Item-Objective Congruence) value, if the IOC value was above 0.50, it would indicate that such question measured according to the objective or the content was serviceable (Lumbensa, 2016). However, the IOC value of the questionnaire was equal to "1". In the second step, the researchers preliminarily tested 30 sets of draft questionnaires validated by the experts with the sample that was similar to the population in this study. In the third step, the researchers brought the questionnaires that were brought to try out with the sample to calculate the reliability value with the alpha coefficient analysis of Cronbach. If the alpha coefficient value were above 0.70, it would be considered that the questionnaires were valid, which the validity was from finding the reliability value with the whole set of the questionnaires at 0.912. In the fourth step, the researchers improved and corrected the questionnaires according to the result of the analysis one more time before applying them to the research sample with the criterion of interpretation from the Likert's rating scale.

Data Collection

In terms of data collection for this research, the researchers collected data by themselves using three steps. In the first step, the researchers sent the official correspondences to the counselors of Ecclesiastical Regional Governors of Saṅgha administrative regions 16, 17-18 (The Dhammayutika Sect) to request cooperation from ecclesiastical administrative officers to fill out the questionnaires via the online system. The researchers brought the questionnaires to

design online questionnaires with Google Forms and then sent the hyperlinks of the questionnaires to Line chat groups of ecclesiastical administrative officers within the administrative area of Nakhon Si Thammarat province. In the second step, the researchers examined the data from the online questionnaires that were designed with Google Forms to determine whether the data was complete or not. Upon the examination, the researchers received the reply for a total number of 192, which was calculated as the questionnaires that returned 98.97 percent from all sent questionnaires. In the third step, the researchers conducted data analysis to find the efficiency of the Saṅgha administration by ecclesiastical administrative officers in Saṅgha administrative regions 17-18 (The Dhammayutika Sect).

Data Analysis

The researchers analyzed the data from the questionnaires using social science research software. The statistics that were used in data analysis consisted of descriptive statistics, which included frequency and percentage for describing the demographic of the sample. The mean and Standard Deviation (S.D.) values were used in the analysis of the efficiency of the Saṅgha administration by ecclesiastical administrative officers in Saṅgha administrative regions 17-18 (The Dhammayutika Sect) within the six aspects, which consisted of the "Governance" aspect, the "Buddhist education" aspect, the "Buddhist propagation" aspect, the "Public education" aspect, the "Public assistance" aspect, and the "Public welfare" aspect. The researchers used the Likert's rating scale as the criterion for score classification and interpretation.

Results and Discussion

The efficiency of the Saṅgha administration by ecclesiastical administrative officers in Saṅgha administrative regions 17-18 (The Dhammayutika Sect) was divided accordingly to the six aspects of Saṅgha administration, which consisted of governance, Buddhist education, Buddhist propagation, public education, public assistance, and public welfare.

Table 2 The results of the analysis of the overall mean values ($\bar{x}$) and Standard Deviation (S.D.) values of the efficiency of the Saṅgha administration by ecclesiastical administrative officers in Saṅgha administrative regions 17-18 (The Dhammayutika Sect)

Item	Administrative Officers in Saṅgha Administrative Regions 17-18 (The Dhammayutika Sect)	The Efficiency of the Saṅgha Administration by Ecclesiastical		
		$\bar{x}$	S.D.	Interpretation
1	The Saṅgha administration in the "Public welfare" aspect	3.86	0.62	High
2	The Saṅgha administration in the "Buddhist education" aspect	3.85	0.61	High
3	The Saṅgha administration in the "Buddhist propagation" aspect	3.77	0.63	High
4	The Saṅgha administration in the "Public assistance" aspect	3.76	0.64	High
5	The Saṅgha administration in the "Public education" aspect	3.64	0.63	High
6	The Saṅgha administration in the "Governance" aspect	3.25	0.52	Moderate
Total		3.69	0.49	High

From Table 2, the overall analysis results of the efficiency of the Saṅgha administration by ecclesiastical administrative officers in Saṅgha administrative regions 17-18 (The Dhammayutika Sect) were found at a high level ($\bar{x} = 3.69$, S.D. = 0.49).

Upon consideration of each aspect in descending order, it indicated that the "Public welfare" aspect had the highest mean value ($\bar{x} = 3.86$, S.D. = 0.62) because the service of offering convenience to people utilized Buddhist temples as the places to conduct meritorious activities, such as assisting the Buddhist monks who struggled with disasters and poverty and offering convenience to people making merit on Buddhist holidays. Additionally, the Saṅgha order was the leader in social organization, which included participation in controlling illegal uses of narcotic drugs, helping broadcast information from the government to local people, conducting public welfare activities to fellow devotees of different religions in the local area, and helping people in times of natural disasters (Watthanachaiwanich, 2021).

Then, it was the Saṅgha administration in the "Buddhist education" aspect, which overall was at a high level. It came from the fact that opportunity and promotion were dedicated from the Saṅgha order to Buddhist monks and novices to receive education in both secular and Dhamma. The aspect of Buddhist education promoted educational funding to Buddhist monks and novices who graduated as both Dhamma scholars and Pali scholars. The Saṅgha order supervised and maintained all Buddhist monks and novices within administrative areas to receive Buddhist education. Buddhist education utilized educational media, technology, and recent teaching techniques for learning management in Buddhist education. The Saṅgha order supported and facilitated Buddhist monks and novices to receive education outside the country. The Saṅgha order conducted fundraising to fund Buddhist education as a welfare and sought recent educational media and materials for Buddhist education to Buddhist monks and novices. As Phramaha Adisak Gavesako & Nuthongkaew (2019) explained, it was extremely important that many temples in the current day were decent educational sources that built places for learning and promoted education for Buddhist monks and novices who were interested in learning both Pali scholars and Dhamma scholars. Next, the mean value of the Saṅgha administration in the "Buddhist propagation" aspect was found at a high level. The Saṅgha order conducted activities for building good relations between fellow devotees of different religions. The order allowed Buddhist monks and novices to propagate Buddhism in various places. In addition, the Saṅgha order programmed numerous summer novice ordinations to instill morality (Watthanachaiwanich, 2021).

Next, the mean value of the Saṅgha administration in the "Public assistance" aspect was found at a high level ($\bar{x} = 3.76$, S.D. = 0.64). Many Buddhist temples planted trees and redesigned their landscapes by shaping temples to be pleasant and suitable places for meditation. This aspect emphasized repairing, construction, and renovation to preserve archaeological sites, which consisted of valuable facilities. In addition, many Buddhist temples improved their facilities to be hygienic, exquisite, and organized (Sawetworrachot, 2019).

After that, the mean value of the Saṅgha administration in the "Public education" aspect was found at a high level ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.63). The Saṅgha order assisted the government with public announcements to local citizens. Besides, the order performed as the leader in organizing the society, which included participating in narcotics enforcement and assisting fellow devotees of different religions in the local area.

Finally, the Saṅgha administration in the "Governance" aspect was found at a moderate level ($\bar{X} = 3.25$, S.D. = 0.52). It included the supervision and oversight for Buddhist monks and novices under jurisdiction to conduct themselves under the Buddhist doctrine, Buddhist monastic disciplinary rules, regulation, and the orders of The Saṅgha Supreme Council of Thailand. The aspect of governance also included inspecting the order of the temple, forming temple executive committees to be substantial, and governing and inspecting lay people who lived within each temple to be under the rules (Sawetworrachot, 2019). Using the principle of power decentralization for all parties to participate in temple management, mobilizing Buddhist monks to reside among temples in appropriate situations, and using the temple as a center of networking with other organizations in local areas were at a moderate level in respective order.

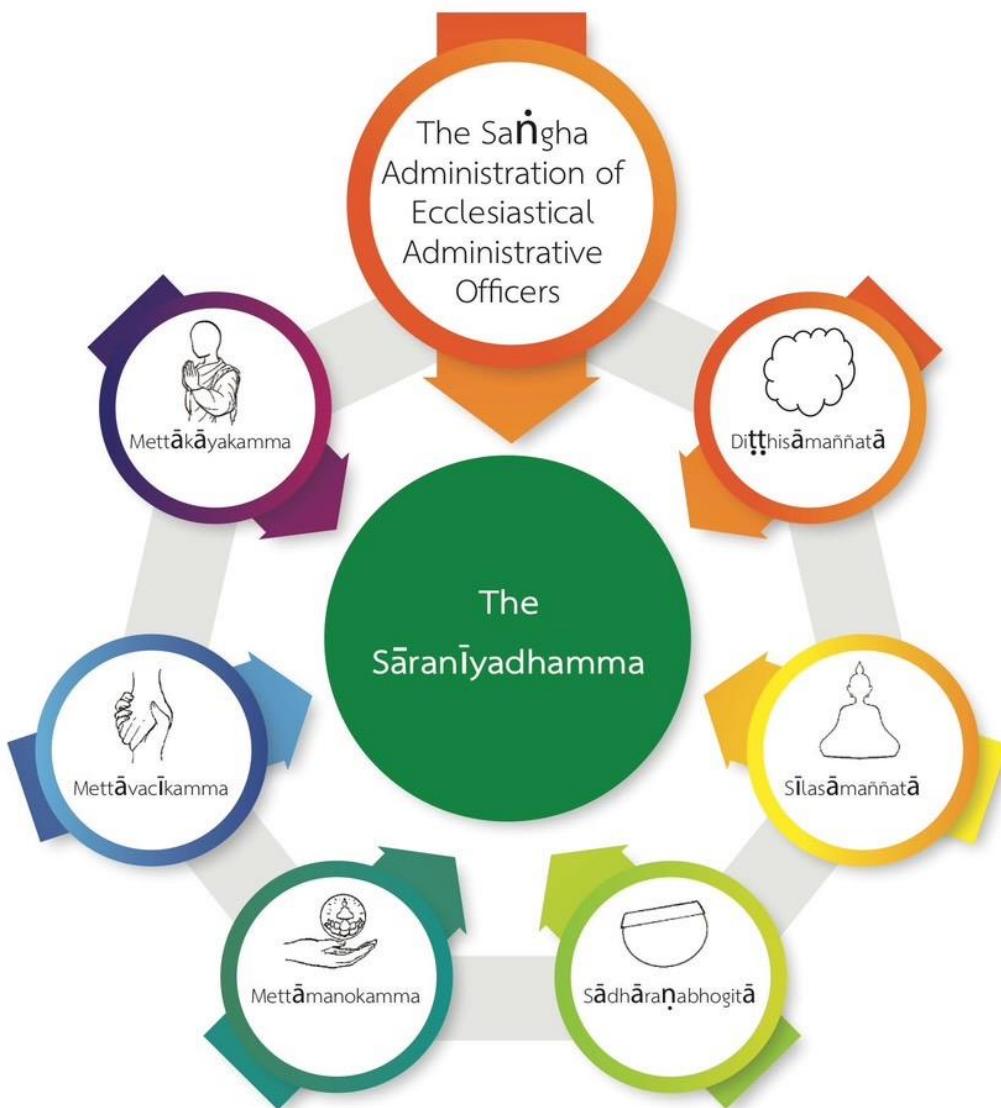
The results were consistent with concepts and theories that derived from integrating with concepts and theories emphasizing work, personnel, and systems. The concepts and theories that emphasized work had a main point that indicated the operation within the organization must have emphasized or dedicated precedence to the mission to be successful. The other elements in operating work within an organization, such as human resources, tools, instruments, or any other materials, were considered to be of lesser priority. However, there was one group of theories that took an interest only in "Personnel" within an organization (Sisabai, 2022). Nevertheless, it was due to the fact that personnel existed as a resource in management that possessed emotions by means of the concepts and theories that emphasized personnel. On behalf of concepts and theories, this group disagreed with methods that emphasized work and management styles, which these concepts and theories group emphasized personnel more than other matters. There were two more groups of theories that had opinions on the matter of the system. It suggested concepts and theories that emphasized systems, which consisted of input, conversion processes, and outputs for such organizations to operate. Administrators must have participated in giving precedence to the integration of elements in the system. It was identical to a management style that depended on the situation or in accordance with the occurrence, which derived from the integration of concepts and theories that emphasized work, personnel, and systems. In order to operate works within such an organization to success, administrators must have dedicated precedence to occurrences or environmental matters. Administrators must have adapted management methods to be consistent with presented occurrences or environmental matters (Prasertsri, 2020). Each management style was suited to different circumstances, such as social conditions, cultures, areas, and diversity in multiculturalism.

Originality and Body of Knowledge

The study of the efficiency of the Saṅgha administration from ecclesiastical administrative officers is the study of applied Buddhism. It is the study to consider the efficiency that can be interpreted as the Buddhist principle and brought for combination in order to produce Buddhist innovations for the Saṅgha administration. This Buddhist principle is Sāraṇīyadhamma, (Virtues for fraternal living) which include the teaching of the Buddha that refers to the guidelines of fraternal living. It is the principle for building conciliation within the Saṅgha order. The principle drives the Saṅgha administration in Saṅgha administrative regions 17-18 (The Dhammayutika Sect) to achieve efficiency and effectiveness. The Sāraṇīyadhamma (Virtues for fraternal living) comprise six elements. The first element is Mettākāyakamma, which implies being amiable in deed with fellow monks who practice chastity openly and in private, which means that all monks of the Saṅgha order have respect for each other. They show generosity in the duty of fellow monks and communities, whether in the open or in private, such as giving assistance with funding and repairing the facilities of the temple. The second element is Mettāvacīkamma, which implies being amiable in words with fellow monks who practice chastity openly and in private. It means that the Saṅgha order announces beneficial words to teach, guide, and counsel with concernedness, delivers polite speech, and shows respect openly and in private. The third element is Mettāmanokamma, which implies being amiable in thought with fellow monks who practice chastity openly and in private. This means intention from the Saṅgha order must always be within empathy, the thought of giving each other benefits, optimism, and friendly gestures to each other. The fourth element is Sādhāraṇabhogitā, which implies sharing any lawful gains with virtuous fellows, means that sharing alms or offering even the littlest thing without being possessive is due to the virtues for the fraternal living of the Saṅgha order, which implies forbearance from selfishness by sharing what one's gains for others to consume. The fifth element is Sīlasāmaññatā, which implies keeping without blemish the rules of conduct along with one's fellows openly and in private, which means behaving well accordingly to discipline without misbehaving oneself to be disgusted by the fellows. The sixth element is Diṭṭhisāmaññatā, which implies being endowed with the right views along with one's fellows openly and in private, which means being mutually agreeable in the principle that can lead to salvation and the end of one's sufferings, which eliminates problems in all aspects of Saṅgha administration.

The originality and body of knowledge from the study can be summarized, as depicted in Figure 1.

Figure 1 The Sāraṇīyadhamma (Virtues for fraternal living) and Saṅgha administration of ecclesiastical administrative officers

Conclusions and Recommendations

The study indicated that the efficiency of the Saṅgha administration by ecclesiastical administrative officers in Saṅgha administrative regions 17-18 (The Dhammayutika Sect) consisted of six aspects including the "Governance" aspect, the "Buddhist education" aspect, the "Buddhist propagation" aspect, the "Public education" aspect, the "Public assistance" aspect, and the "Public welfare" aspect. The results indicated a high level of the overall values. The analysis of each aspect demonstrated a moderate level of the "Governance" aspect; a high level of the "Buddhist education" aspect; a high level of the "Public education" aspect; a high level of the "Buddhist propagation" aspect; a high level of the "Public assistance" aspect; and a high level of the "Public welfare" aspect. In order to maintain the efficiency of administration and develop the Saṅgha administration, the researchers suggested that Saṅgha administrative regions 17-18

(The Dhammayutika Sect) should have been provided with appropriate support in terms of budget allocation by the National Office of Buddhism for the benefit of their operations.

References

Bunthong, P. (2018). The Sangha Administration of the Sangha in Southern Thailand. *Journal of MCU Nakhondhat*, 5(1), 30-44.

Lumbensa, P. (2016). Finding the Quality of Measurement and Evaluation Tools for the Thasap Model Academic Service Project. Yala Rajabhat University.

Phra Methidhammapon (Prayun Dhammachitto). (1996). The Governance of the Thai Sangha. *Sahadhammika*.

Phra Narong Sangkhawichit. (2017). Present Thai Sangha Administration: Problems and Suggested Solutions. *Journal of MCU Social Science Review*, 6(1), 27-40.

Phrakru Wimon Suwanakorn, Thong-in, T. & Phra Raphin Phutthisaro. (2016). The Desirable Model of Sangha Administration of Administrative Monks at The Sangha Administration Region 1. *Journal of MCU Social Science Review*, 5(2), 15-26.

Phramaha Adisak Gavesako & Nuthongkaew, K. (2019). Effectiveness of Dhammayuttika Nikaya Sangkha's Affairs Adiministratoin in Nakhon Si Thammarat Province. *Journal of mbu Inc*, 26(2), 73-85.

Phramaha Jaran Bhurikovid. (2020). Guidelines for the Administration of Sangha Affairs based on the Buddhist Integration of Sangha Administrators in Nonthaburi Province. *Journal of Graduate Studies Review*, 16(1), 104-117.

Prasertsri, R. (2020). Management Administration for Changing in Globalization. *Journal of MCU Social Science Review*, 6(2), 545-552.

Sangha Act, 2505 B.E. (1962).

Sawetworrachot, T. (2019). Effectiveness of Dhammayuttika Nikaya Sangkha's Affairs Adiministr atoin in Nakhon Si Thammarat Province. *Journal of mbu Inc*, 26(2), 73-85.

Sisabai, S. (2022). Sangha Law Division: Guidelines for The Establishment of The Sangha Aid Center on Law and Dispute for Strengthening Sangha Administration in Thai Society. *Journal of MCU Social Science Review*, 11(6), 301-314.

Watthanachaiwanich, R. (2021). Administration of Sangha Affairs of the Sangha Administrative Monks in the Three Southern Border Provinces. *Mahachulagajasara Journal*, 12(1), 44-58.

HARMONY AND CONTRADICTION: EXPLORING THE INTERSECTION OF BUDDHIST ETHICS AND POLITICAL ETHICS

Sanya Kenaphoom

Faculty of Political Science and Public Administration, Rajabhat Maha Sarakham University,
Maha Sarakham, Thailand
Corresponding author E-mail: zumsa_17@hotmail.com

Received 21 December 2023; Revised 7 February 2024; Accepted 11 February 2024

Abstract

Background and Objective: The convergence of Buddhist ethics and political ethics occurs when there is a complex interplay between spiritual principles and practices of good governance. Buddhist ethics are based on basic concepts, such as non-harm and compassion. This creates a unique moral perspective when woven into the fabric of political ethics, which must contend with administrative complexities. The power dynamics and social justice interactions present a wide range of possibilities and challenges. Scholars explore how Buddhist principles can inform political decision-making. It emphasizes the potential for building unity and character development among political leaders. This interdisciplinary examination not only reveals opportunities for adaptation but also reveals ethical tensions and quandaries at the intersection of Buddhist ethics and political ethics. Therefore, this article aims to explore the harmony and contradictions between Buddhist ethics and political ethics.

Methodology: The research used rigorous methods with a literature review and critical analysis of documentaries to shed light on the interplay between Buddhist ethics and political ethics. This approach attempted to present a comprehensive understanding of the harmonious intersections and potential conflicts that marked the relationship between these ethical frameworks through a synthesis of diverse perspectives. This research aimed to facilitate an exploration of various sources and perspectives, providing a holistic perspective on the complex dynamics at the intersection of Buddhist ethics and political ethics. It provided a more thorough insight into the complex interconnections and challenges.

Main Results: The results of the research found that harmony between Buddhist ethics and political ethics, included adjusting the principle of harmlessness, emphasizing mutual sympathy, being mindful in decision-making, principles of good governance and social justice, and adherence to the truth. Conflicts between Buddhist ethics and political ethics included conflict in Non-Harm Principles, compassion and political realism, sanity and political expediency, ethical governance and political realism, and truth and political rhetoric.

Involvement to Buddhadhamma: This research article is involved in Applied Buddhism and categorized within "Buddhism for social benefits," which applies Buddhist principles in the

context of modern science and society. It aims to bridge the gap between traditional Buddhist principles and contemporary challenges for cultivating a more compassionate, mindful, and ethical world that responds to the complex needs of today's society.

Conclusions: There was a noticeable correspondence between Buddhist ethics and political ethics. This was evident in general principles, such as non-harm, compassion, mindfulness, good governance, and truth. However, inherent conflicts arose in some areas, such as disagreements over seemingly benign principles. The difficulty of reconciling humanist values with the practicality of political decision-making and the potential tension between the ethical ideals of governance and the practical demands of political realism. The inclusion of truth in political rhetoric had also become a matter of debate. These observations highlighted the complex and subtle dynamics that characterized the intersection between Buddhist ethics and political ethics. It emphasized the need to take a careful and careful approach when navigating the interplay between these two ethical frameworks.

Keywords: Harmony, Contradiction, Buddhist Ethics, Political Ethics

Introduction

Buddhist ethics is a basic component of Buddhist philosophy. It is centered on the pursuit of moral and spiritual development. The ethical framework is rooted in the teachings of Siddhartha Buddha. Emphasis is placed on the Four Noble Truths and the Eightfold Path as guidelines for correct and mindful conduct. According to Harvey (2000), Buddhist ethics are critical to cultivating kindness, non-harm (Ahimsā), and mindfulness in all aspects of life. The ethical guidelines established by Buddhism are guidelines for individuals who wish to attain enlightenment and escape the cycle of suffering (Dukkha). Therefore, Buddhist ethics is characterized by adherence to the virtues known as "Sila" which covers principles, such as not killing animals, stealing, lying, committing sexual misconduct, and the use of intoxicants. These precepts are not presented as commandments, but it is a guideline for living life with skill, and promoting personal and social harmony (Gethin, 1998). In addition, Buddhist ethics promotes the cultivation of mental virtues by emphasizing correct mindfulness, correct concentration, and correct understanding as mentioned in the Eightfold Path. By integrating these ethical principles into everyday life, each individual aims to create a foundation for inner peace and contribute to the well-being of others. However, while Buddhist ethics provides an overarching framework for individual behavior, challenges arise when trying to reconcile these principles with the complexities of political ethics and governance issues, such as the use of force in defense, political power dynamics, and social justice. This raises complex ethical dilemmas. Keown (1992) discusses debates within the Buddhist tradition regarding the application of ethics in social and political contexts. It emphasizes the tension between nonviolence and the responsibility of political leaders. Exploring this challenge provides a deeper understanding of the dynamic interplay between Buddhist ethics and the complexities of the political sphere.

The idea is that good politics is based on the character and actions of good politicians. Reinforcing the moral dimension of political leadership by Aristotle's Ethical Framework as discussed in "Nicomachean Ethics," it maintains that the virtues of individual leaders are the foundation for creating a just and harmonious political community (Aristotle, 2000). In this context, a good politician embodies virtues, such as honesty, wisdom, and courage, which are expressed in political decisions that will contribute to the general benefit. Characteristics of politicians according to Aristotle influence the ethical nature of political institutions and policies, which determines the overall moral structure of society. It is understood that the link between good politicians and good politics extends beyond individual virtue to include a commitment to the common good. Contemporary political theorists like MacIntyre (1984) argue that Ethical Leadership involves dedication to principles that prioritize the well-being of the community over narrow self-interest. In this context, good politicians engage in practices that promote justice inclusivity and unity in society. This perspective emphasizes the importance of moral character in political leaders as a driving force in ethical governance and cultivating a political environment that promotes the prosperity of all citizens.

Political ethics serves as an important framework for examining the moral dimensions of political decision-making and governance. Political ethics are rooted in political philosophy and theory. It covers the principles and values that guide individuals and institutions in the public sphere. Scholars often refer to the works of political theorists like Rawls (1996) and Arendt (1998) to understand the basic concepts of political ethics. Rawls's "Theory of Justice" explores the principles of justice that should govern a just society. Its emphasis is on justice and equality, while Arendt's "Human Condition" delves into the nature of political action and the importance of citizen participation in ethical governance. Political ethics, of course, faces complex challenges in dealing with the ethical dilemmas inherent in political decision-making, such as the use of power, responsibility, accountability, and the balance between individual freedom and collective well-being. This requires careful ethical consideration. Scholars like Machiavelli (1992) have addressed the practical aspects of political leadership. It introduces the idea that the ends may justify the means. On the other hand, contemporary political theorists like Nussbaum (2013) argue for a more comprehensive ethical approach that integrates principles of justice, human rights, and citizen well-being in political decision-making the pursuit of an ethical public sphere is therefore not only relevant to the actions of political leaders, but it also includes citizen participation in the democratic process. Scholars, such as Dahl (1991), emphasize the importance of political participation and a vibrant civil society in supporting ethical governance. The ethical responsibilities of political actors extend beyond individual actions to creating just institutions and policies that promote the common good. As society grapples with global challenges, exploring political ethics is increasingly relevant in promoting a political culture that is consistent with principles of fairness, transparency, and ethical conduct for diverse populations. However, exploring the intersection between Buddhist ethics and political ethics is a rigorous and nuanced research endeavor. The basis for this research lies in the

recognition that these two ethical frameworks have different historical, philosophical, and cultural roots that converge and diverge in the context of social governance. As society grapples with the complexities of political decision-making and the pursuit of a just and harmonious social order, understanding the issues of harmony and conflict between these ethical systems becomes essential. The research attempts to reveal the interplay and challenges that can arise when Buddhist ethics and political ethics intersect. It provides a deeper understanding of how these various ethical paradigms can inform and enrich each other in the pursuit of ethical and effective governance.

Thus, there are questions about reconciliation and conflict between Buddhist ethics and political ethics. It is a key point of inquiry that delves into the complex relationship between spiritual principles and political governance. Examining how these ethical systems align or diverge in the pursuit of well-being and social justice raises fundamental questions about the compatibility of spiritual values with the practical realities of political decision-making. This research aims to answer these questions by delving into their historical, philosophical, and practical dimensions. Its purpose is to shed light on the challenges and opportunities arising from the intersection between Buddhist ethics and political ethics by promoting a deeper understanding of the differences involved. This survey contributes to the ongoing dialogue on the role of ethical considerations in shaping the political landscape and the potential for integrated and morally grounded governance approaches.

Objective

This article aims to explore the harmony and contradictions between Buddhist ethics and political ethics.

Methodology

This article involved a comprehensive analysis of current literature, documentaries, and academic works. Initially, a systematic review of the literature was undertaken to identify key themes, theoretical frameworks, and historical perspectives related to Buddhist ethics and political ethics. This involved accessing reputable academic databases, journals, and sources to capture a wide range of perspectives. The documentary and visual media were also critically examined to provide a thorough understanding of how the scientific framework worked, and how did these ethics manifest in real-life situations. The research used qualitative methods to synthesize information from various sources to find harmonious intersections and potential conflicts between Buddhist ethics and political ethics. This approach aimed to present a holistic and informed exploration of the topic. It drew on a variety of data sources to contribute a comprehensive understanding of the interplay between these two ethical domains.

Results and Discussion

Harmony between Buddhist Ethics and Political Ethics:

1. Alignment of Non-Harm Principles;

Buddhist ethics emphasized the principle of doing no harm or nonviolence. It called for not harming living things. This principle was consistent with political ethics that aimed to promote a society free from violence and conflict. Scholars, such as Harvey (2000), had examined the ethical foundations of Buddhism, including not harming and how to integrate it into political decision-making to promote a more peaceful and just society.

2. Shared Emphasis on Compassion;

Both Buddhist ethics and political ethics emphasized empathy. The Buddhist teachings emphasized cultivating compassion for all living beings. Political ethics, on the other hand, always aimed to create policies and governance structures that promoted the welfare of all citizens. This shared value of compassion could have served as a bridge between individual ethical practices and the broader social goals envisaged in political ethics.

3. Mindfulness in Decision-Making;

Incorporating mindfulness, an essential part of Buddhist ethics, into the political decision-making process would have resulted in more careful and ethical governance. Mindfulness involved a higher awareness of one's thoughts and actions. This was consistent with the principles of transparency and accountability in political ethics. Integrating mindfulness practices could have enhanced the ethical quality of political leadership by promoting a deeper understanding of the consequences of decisions. Beauchamp & Bowie (1983) proposed a framework for ethical decision-making. Emphasis was placed on considering principles, such as justice, kindness, compassion, and respect for independence when using this framework. Politicians could have assessed the ethical implications of policy choices to ensure that their decisions were based on moral principles and contributed to the well-being of society. Ethical decision-making had become an essential component of responsible and principled political leadership.

4. Ethical Governance and Social Justice;

The pursuit of good governance and social justice was a common theme between Buddhist ethics and political ethics. Both systems shared a concern for the well-being of individuals and supported policies that addressed inequality. Rawls's Theory of Justice (1971) provided a theoretical framework within political ethics that was consistent with Buddhist principles of promoting social welfare and justice.

5. Adherence to Truthfulness;

Buddhist ethics emphasized the importance of truth and avoiding false statements. This was consistent with the ethic of honesty in political ethics. It emphasized the need for transparency and realistic communication in political discourse. The alignment of these principles contributed to fostering trust between political leaders and the public.

In conclusion, the consistency between Buddhist ethics and political ethics was evident in the shared basic principles that promoted a harmonious and just society. Commitment to principles was not dangerous. This was supported by both ethical systems. It reflected a shared desire to promote a society free from violence and conflict. The emphasis on compassion was a shared value between Buddhist ethics and political ethics. It served as a unifying force that connected individual ethical practices to broader social goals. Integrating mindfulness into political decision-making processes would have enhanced governance in line with the principles of transparency and accountability. The convergence of Buddhist ethics and political ethics in the pursuit of good governance and social justice reinforced shared concern for the well-being of individuals and promoted policies that addressed inequality. Finally, emphasizing shared truths contributed to building trust between political leaders and the public. It emphasized the important role of ethics in promoting an ethical and cohesive social framework. Integrating these principles was the way to build a peaceful society have compassion and be fairer.

Contradiction between Buddhist Ethics and Political Ethics:

1. Conflict in Non-Harm Principles;

A potential conflict between Buddhist ethics and political ethics arose in the interpretation and application of the Non-Harm Principle. Although, Buddhist ethics, which was rooted in the principle of nonviolence, encouraged avoiding and causing harm to living things in some situations. Political ethics might have involved decisions or actions that might have been viewed as harmful in the pursuit of national interests or security. Harvey (2000) explored the tension between these principles. It delved into the challenges of integrating the ethical foundations of Buddhism, including not harming and entering the realm of political decision-making.

2. Compassion and Political Realities;

Although both Buddhist ethics and political ethics emphasized compassion, conflicts might have arisen in the application of the principle of compassion within the political sphere. Buddhist teachings promoted cultivating compassion for all living beings while political ethics, which was driven by practical considerations might have involved decisions that prioritized national interest over universal compassion. The tension between these views was explored in the work of the Dalai Lama and Cutler (1998), who discussed the challenges of integrating Buddhist principles with contemporary political realities.

3. Mindfulness and Political Expediency;

Conflict could have arisen when trying to integrate mindfulness, which was an important aspect of Buddhist ethics compatible with the political decision-making process. Although mindfulness encouraged greater awareness of one's thoughts and actions, political expediency might have required quick decision-making. This was not always consistent with the nature of mindfulness, Anālayo (2003) explored the challenges and nuances of integrating mindfulness into political decision-making.

4. Ethical Governance versus Political Realism;

The conflict between Buddhist ethics and political ethics was evident in the tension between the pursuit of ethical governance and the practical demands of political realism. Both systems, though, were concerned with the well-being of individuals and supported social justice. However political ethics might have faced challenges in adhering to these principles in the face of complex geopolitical dynamics. The theoretical framework of Rawls's (1996) theory of justice within political ethics might have conflicted with the practical limitations of real-world politics. In the same view, Nye (1967) argued that transparency in the decision-making process along with responsibility for actions was necessary for a healthy democratic system. Politicians had an ethical duty to communicate openly with the public, reveal relevant information, and take responsibility for their decisions. This commitment to transparency not only preserved the ethical standards of governance but also helped foster a relationship of trust between politicians and voters.

5. Truthfulness and Political Rhetoric;

The potential conflict between Buddhist ethics and political ethics was evident in their emphasis on truth. Although the Buddhist code of ethics encouraged honesty and the avoidance of lying, political ethics might have also involved strategic communication and political rhetoric. This led to a conflict of principles. The challenge of balancing truth and political discourse was explored in the context of Gethin's work on the foundations of Buddhism (Gethin, 1998).

In conclusion, the potential conflicts between Buddhist ethics and political ethics were examined. It revealed the complex challenge of reconciling spiritual principles with the practical demands of governance. Tensions arose from conflicting harmless principles, differences in the use of empathy, the challenge of integrating mindfulness into political decision-making, the clash between ethical governance and political realism, and conflicts that might have arisen in reality. It underscored the complexity of reconciling these two ethical frameworks. Navigating these conflicts required a deep understanding of both systems and careful consideration of integration to promote a more ethical and just social and political landscape, as depicted in Figure 1.

Figure 1 Harmony and Contradiction between Buddhist Ethics and Political Ethics

The intersection of Buddhist ethics and political ethics was a fertile field for exploration. It covered both harmonious intersections and potential conflicts. In essence, Buddhist ethics focused on principles, such as non-harm and compassion, which could have reflected important issues of political ethics. The scholars had examined the ethical foundations of Buddhism. In particular, how could the principle of non-harm (Nonviolence) have informed political decision-making and affected the well-being of society (Harvey, 2000).

To enhance harmlessness, the emphasis on mutual empathy created a harmonious foundation between these two ethical frameworks. Both Buddhist ethics and political ethics aimed to promote the well-being of individuals and society as a whole. The Dalai Lama and Cutler (1998) discussed the challenges that existed in integrating humanistic principles into the political sphere. It acknowledged the need to balance universal sympathy with practical considerations in contemporary politics. In addition, Walzer (1973) emphasized the importance of political ethics in promoting the integrity of political processes and institutions. Politicians understanding and applying the principles of political ethics was essential to maintaining public trust, promoting responsibility, and ensuring the ethical foundations of democratic governance.

However, potential conflicts had arisen. This was especially true when attempting to integrate deliberative practices, such as mindfulness, into political decision-making processes. Mindfulness was an important part of Buddhist ethics, encouraging awareness and critical reflection. Anālayo (2003) explored the challenges of integrating mindfulness into the urgent and often high-stakes political realm. This might have required rapid decision-making that was not always consistent with the smooth nature of consciousness.

The conflict between the pursuit of ethical governance created important foundation of Buddhist ethics and the practical demands of political realism. This was another important point of discussion. Political ethics in the face of the complex dynamics of governance might have needed to deal with challenges that appeared at odds with ideal principles of ethical governance. Scholars building on Rawls's theory of justice would have studied how political leaders could have balanced the ethical aspirations of justice with the practical constraints of real-world politics.

In the realm of reality, conflict could have arisen because political discourse often involved strategic communications that might have deviated from the emphasis on honesty in Buddhist ethics. Gethin's work on the foundations of Buddhism (1998) provided an insight into the challenges of meeting a commitment to truth with the imperatives of political discourse and a thorough exploration of the harmony and conflict between Buddhist ethics and political ethics. It contributed to a deeper understanding of the interplay and tensions that could have occurred within this intersection.

Originality and Body of Knowledge

It can synthesize some general insights into the intersection between Buddhist ethics and political ethics, as depicted in Figure 2.

Figure 2 Harmony and conflict between Buddhist ethics and political ethics

From the body of knowledge depicted in Figure 2:

Harmony in Buddhist Ethics:

Inner Peace: Buddhist ethics often emphasize inner harmony and peace through practices, such as meditation. Focusing on individual well-being can help make society more harmonious.

Compassion: Central to Buddhist ethics is the concept of compassion. Humanistic policies and governance may be consistent with Buddhist principles to promote a harmonious social environment.

Conflicts in Buddhist Ethics and Politics:

Non-violence vs. Political Realities: Buddhist ethics traditionally emphasize non-violence (*Ahiṃsā*). However, in political contexts, there may be situations where the use of force is deemed necessary, posing a potential contradiction.

Detachment vs. Political Engagement: Buddhist teachings often advocate detachment from worldly concerns. This may conflict with the active engagement required in politics, where individuals need to address social and political issues directly.

Balancing individual and collective well-being:

Individual Enlightenment vs. Social Justice: Buddhist ethics may focus on individual enlightenment, but political ethics often involve addressing systemic issues and promoting social justice. Balancing these priorities can present challenges.

Environmental Ethics:

Interconnectedness: Buddhist philosophy emphasizes the interconnectedness of everything. This can be applied to environmental ethics in politics. It promotes sustainable policies that recognize the interdependence of ecosystems.

Mindful Governance:

Applying Mindfulness: Buddhist practices, such as mindfulness, may be integrated into political leadership to encourage thoughtful decision-making and empathy in governance.

Conclusions and Recommendations

Exploring the intersection of Buddhist ethics and political ethics revealed both harmonious interplay and complex conflicts. Alignment on principles, such as non-harm, compassion, and mindfulness, demonstrated the potential for shared ethical foundations. However, conflicts were examined, including conflicts of principles that were not harmful, and differences in the use of empathy. The challenge of integrating mindfulness into political decision-making, the clash between ethical governance and political realism, and conflicts that might have arisen in reality highlighted the complexity of navigating this intersection. This research contributed to a thorough understanding of how these ethical frameworks intersected. It provided insights into the possibilities and challenges inherent in integration. However, the complexity found in exploring the intersection between Buddhist ethics and political ethics suggests that both policy and practice could have been considered. 1) Policy Recommendation: By being aware of potential conflicts and challenges, policymakers should have strived to incorporate the do-no-harm principle. Compassion and mindfulness were included in the ethical governance framework. Policies should have aimed to be consistent with these ethical principles. At the same time, it accepted the practical realities of political decision-making. A balance between ethical aspirations and political realism could have been achieved by integrating careful consideration of Buddhist ethical values into policymaking. This was especially true in areas, such as conflict resolution, human rights, and environmental sustainability. 2) Practice Recommendation: In practice, people involved in political decision-making, including politicians and policymakers, should have been encouraged to cultivate mindfulness and compassion in their roles. Training programs and workshops could have been developed to promote awareness of potential conflicts and challenges in research. Emphasizing the importance of sincerity and ethical communication could have promoted a more transparent and trustworthy political environment. Moreover, joint efforts among Buddhist practitioners, ethicists, and political leaders could have facilitated this mutual understanding and promoted the practical application of common ethical principles in governance.

References

Anālayo, B. (2003). *Satipaṭṭhāna: The Direct Path to Realization*. Windhorse Publications.

Arendt, H. (1998). *The Human Condition*. University of Chicago Press.

Aristotle. (2000). *Nicomachean Ethics* (J. A. K. Thomson, Trans.). Penguin Classics.

Beauchamp, T. L. & Bowie, N. E. (1983). *Ethical Theory and Business*. (2nd ed.). Prentice-Hall.

Dahl, R. A. (1991). *Democracy and Its Critics*. (2nd ed.). Yale University Press.

Gethin, R. (1998). *The Foundations of Buddhism*. Oxford University Press.

Harvey, P. (2000). *An Introduction to Buddhist Ethics: Foundations, Values, and Issues*. Cambridge University Press.

Keown, D. (1992). *The Nature of Buddhist Ethics*. Macmillan.

Lama, D. & Cutler, H. C. (1998). *The Art of Happiness. A Handbook for Living*. Penguin.

Machiavelli, N. (1992). *The Prince*. Oxford University Press.

MacIntyre, A. (1984). *After Virtue: A Study in Moral Theory*. University of Notre Dame Press.

Nussbaum, M. C. (2013). *Political Emotions: Why Love Matters for Justice*. Harvard University Press.

Nye, J. S. (1967). *Corruption and Political Development: A Cost-Benefit Analysis*. American Political Science Review, 61(2), 417-427.

Rawls, J. (1971). *A Theory of Justice*. Harvard University Press.

Rawls, J. (1996). *Political Liberalism*. Columbia University Press.

Walzer, M. (1973). *Political Action: The Problem of Dirty Hands*. Philosophy & Public Affairs, 2(2), 160-180.

MINDFUL MOTHERHOOD: A NARRATIVE RESEARCH OF A MOTHER RAISING A SPECIAL NEEDS CHILD

Chararinchon Satian, Himapan Ruktaengam *

Contemplative Education Center, Mahidol University, Nakhon Pathom, Thailand

*Corresponding author E-mail: himapan.ruk@mahidol.ac.th

Received 31 December 2023; Revised 8 February 2024; Accepted 12 February 2024

Abstract

Background and Objective: Human learned the world and all perspectives originally from their parents, and for that parenting impacted their offspring undeniably. On the contrary, raising a child was the path for parents' internal growth as though. The researchers had grown up with a strong intention to be a mother, and found later that being a mother was not a beautiful life as imagined before since her son was diagnosed with autistic spectrum disorder. That resulted in internal and external conflicts in her daily life, which of course, was the sufferings for her. The researchers tried to heal those sufferings by looking for ways of self-inquiry, and then discovered the Master of Arts Program in Contemplative Education, offered by the Contemplative Education Center, Mahidol University. She had many opportunities to explore herself with various processes, which mainly based on mindfulness practice. This research was executed to study the path of personal transformation towards the researchers' self-awareness practices as mindful motherhood.

Methodology: In this qualitative research, the researchers adopted the "First-person research" paradigm by using narrative inquiry as methodology. The data were collected from various documents such as personal journal, written diaries for kids, assignments in the Contemplative Education Program, as well as pictures and poems, which could have related to some memories. The data were examined consciously by the researchers' observer eyes, as the only key informant in this first-person research. Context comprehensive was employed as data analysis. Mindful and contemplative practices, *Satipaṭṭhāna* were employed throughout the research process.

Main Results: From this study, the researchers found that her standpoint of being a mother originated from her misconception of being a suffering child in the past. The process of this mindful investigation led to her understanding on the mechanism of how her mind cooked these sufferings, hence she was freed from the identification with thoughts. She acquired a new understanding of her childhood in the past that resulted in a new perspective of her motherhood at present. Having realized this, she was aware of her self-worth which was unnecessary embedding with her motherhood status as before. The result of this mindful investigation process made the researchers capable to accept the situations, either positive or

negative experiences, with non-judgmental and non-striving manners. It also transformed her from exaggerated egoism to faith in living life congruently, both internally and among relationships with others. She had more comprehensive understanding on living in here and now, which helped disentangle sufferings from running back and forth (In the past and the future) as before.

Involvement to Buddhadhamma: This research article was involved in Applied Buddhism and categorized within "Buddhism and the Development of Wisdom and Morality with Buddhism" by applying Satipaṭṭhāna practices, both in formal daily practice and in daily routine activities throughout the day of a mother who was suffering from difficulties in raising her child. For Satipaṭṭhāna formal practicing, the researchers engaged in Kāyānupassanā Satipaṭṭhāna (Contemplation of the body). For Satipaṭṭhāna in daily routine practicing, the researchers feasibly executed Kāyānupassanā (Contemplation of the body), Vedanānupassanā (Contemplation of the feelings), Cittānupassanā (Contemplation of the mind), and Dhammānupassanā (Contemplation of mind objects) in daily life.

Conclusions: Along the path of mindful motherhood, practicing Satipaṭṭhāna encouraged the researchers to perceive her life experiences firmly without fluctuation to those positive and negative sensations. This brought in the non-intellectually developed wisdom that the researchers gained a new comprehensive understanding on the basis of minimizing exaggerated egoism, hence establishing faith in living with trust in Dhammas.

Keywords: Mindfulness, Satipaṭṭhāna, Motherhood, Narrative Research, Contemplative Practice

Introduction

In Pali Canon, parents' role had been compared to Brahma, who not only gives birth but also creates the whole world to their child (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2009). This research was done to review the researchers' motherhood as spiritual path, using autobiographical research and narrative inquiry as the first-person methodology. To answer that, the researchers employed "I" statement as the narrator to present this research throughout. I was born as the third generation, with my grandparents having migrated from China to Thailand. Males gained more attention than females in Chinese families. They were expected to inherit not only the family business but also hand down the family name and wealth to the next generation. I had only one older brother and he carried this expectation. However, my father's beliefs were modern, especially in terms of the education for females. Luckily, I was always good at studying, so no doubt that I was a loved one for my father. While I had a closed relationship with dad, my brother was closer to mom. Mom, in the eyes of a little girl who needed strong love, was almighty and so strict all the time. I wondered how I could have gained the admiration or even some sweet words from her. She liked telling old stories of how she dealt with many people, especially those in my dad's family. I, at that time, felt uncomfortable listening to them because I perceived that she had negative attitudes toward those who did not meet her expectations.

Since a teenager, I had a strong desire to be a mother. As a little girl, my aspiration was not being a beauty queen, a flight attendant or even a doctor; instead, it was to have a lovely family with kids of my own. After getting married, we moved to live as a single family; however, once pregnant I had extremely bad morning sicknesses and we decided to move back to my parent's home. I had two boys; my first one was born in 2002, and the second one in 2005. During the first three years of my first son's life, even though I lavished him with my time and energy and put all my firmness of purpose on taking good care of him, I found difficulties to connect with him, and hardly understood what he really needed. The conflicts between my mom and I occurred alongside these situations. I tried to exercise the knowledge learned from the science of child psychology, to hold and hug him for a better connection. My mother favored punishment to mold the desired behavior, she said "It's not the way. He is stubborn and must be punished." This was just one example representing our conflicts.

Following the birth of my younger son, the older one was diagnosed with autistic spectrum disorder at three and a half years old. I was very determined to deal with the situation. I learnt new approaches and adopted them to solve my son's issues, also trying not to neglect my younger son. I also got a good offer from the company to work from home, responsible for special projects and created self-managed task force teams to support company's strategy. While things seemed to get better, I found myself reaching burnout. Without awareness at that time, I put high expectations on myself, in both work and life, and on others, especially my husband. I ended each day exhausted, fatigued as if I had no energy left. I was struggling. Wondering if I put more efforts, things would have got better; but if not, how I could have helped my son climbing up his developmental stage. My choice, at that time, was limited to this either/or dilemma. Starting to realize a need to change, I questioned what to change and how. I was an ordinary working person who strived for success in professional life. Unconscious and unaware, I also imagined myself a brilliant working mom who was able to manage both personal and professional lives successfully.

I took several meditation courses during the year of 2010-2011 but found that I could not have brought the practices to daily life. Yes, I learnt to relax and attain a peaceful mind when I was in the course, but in normal life, I behaved as aggressively as I did before. My question at that time was "Why can't I manage to live consciously in everyday life?". I realized later, at the age of forty-two, that I did not really know and understand myself. I, then, made a critical decision to take course in a master's degree program in Contemplative Education (CE). In the CE program, I gradually learnt and understood myself through various mindfulness-based processes. I did a thesis titled "The inner growth through the path of my motherhood", using narrative inquiry methodology (Clandinin, 2006) under the first-person research paradigm, which gave me vast opportunities for continuous self-reflection and transformation. Narrative inquiry was a methodology for studying experience to generate a new relation between a human being and the world, so that human had a new way of dealing with them (Clandinin, 2013). Narrative inquiry could have been done with the research participant (Smit, 2017); (Yi, 2014), or self-research.

However, using narrative inquiry in self-study required intensive mindful self-observation. Across this research, for Satipaṭṭhāna formal practicing, I engaged in Kāyānupassanā Satipaṭṭhāna; contemplation or mindfulness of the body every day, and for Satipaṭṭhāna daily routine practicing, I executed Kāyānupassanā, Vedanānupassanā; contemplation of the feelings, Cittānupassanā; contemplation of the mind, and Dhammānupassanā; contemplation of the Dhammas as much as possible in daily life. I practiced Kāyānupassanā, mainly Iriyapatha Pabba and Sampajanna Pabba. For formal practice with Kāyānupassanā, I paid awareness attention on my walking, especially on the moving legs and how they touched on the floor. Moreover, during the day I paid awareness attention on the bodily actions; the hands movements, the body movement, or when my body was bending or stretching.

Objective

This research aimed to study the path of personal transformation towards the researchers' self-awareness practices as mindful motherhood.

Methodology

This research held the first-person research paradigm by employing the methodology of narrative inquiry (Clandinin, 2006), with an autobiographical approach (Abrahao, 2012). This methodology allowed the researchers to investigate the inner experiences in the context of motherhood and the others related. There were three continuous and interrelated phases in executing this research: Data collection, data analysis, and data presentation.

1. Data collection: Data was collected from various sources, which included:

1.1 Written diaries for each son that demonstrated activities of the researchers with them, as well as the researchers' mindset behind (172 pages).

1.2 Personal journal, including all written self-reflection assignments that the researchers wrote every day during the study in the Contemplative Education program (324 pages). Self-reflection was a crucial process that integrated mindful self-observation. As a consequence of every day contemplating, this personal journal was a rich data for studying researchers' mindset, feelings, perceptions, as well as behaviors either in the present and reflected back to the past. This was an autobiographical piece of data.

1.3 Posts in social media that informed the current situations and how the researchers dealt with them (38 pages).

1.4 The other sources such as personal items, photographs, poems written in the past, as well as the researchers' memories. Memories were integrated as an important element in the autobiographical research (Abrahao, 2012).

Considering the timeline, these data were categorized into three periods:

1. The challenge period: Starting by the time the researchers delivered the first son and faced difficulties in dealing with him, as well as her mother.

2. The investigation period: When the researchers started to turn the camera back to mindfully investigate her own mind and gradually found some patterns that drove to her sufferings.

3. The old memories period: Along the path of inner investigation, it was the opportunity that the researchers looked back to some of her childhood experiences that conveyed some impacts to the present time.

2. Data analysis: This research employed context comprehensive analysis (Abrahao, 2012) because it allowed the researchers to consider not only the data itself, but the deep meaning of such data and how it was obtained. Significant actions in this phase included:

2.1 The researchers implemented contemplative reading throughout the collected data.

2.2 After reading each day, the researchers narrated some points that precipitated her feelings and thoughts. In many times, extended stories were found out from such phenomena during this step. It also brought out some memories to be highlighted.

2.3 Every new narrated sheet from step 2.2 was collected systematically. They were reviewed and read repeatedly alongside the research process and the researchers might have generated new narratives again. This repetitive writing was the key action for narrative inquiry work. Please also note that all these steps required the quality of contemplation.

2.4 The researchers and her advisor possessed the conversations periodically to review the researchers' inquiring progress. This step provided a significant impact to the quality of the inquiry. Both researchers and the advisor also carried out mindful listening (Hanh, 1988); (Hanh, 2011) and together, we contemplated along these advising hours.

2.5 The researchers came back to read, reviewed, and worked on contemplative reading and writing (Step 2.1-2.4) as a repetitive process, until the data saturation requirement of the qualitative research was met (Saunders et al., 2018).

3. Data presentation: Writing narrative research was generally the process of inquiring knowledge (Richardson & St. Pierre, 2005). Moreover, writing about own self was not only self-awareness, it rather was the meditative practice (Hanh, 2001). The research results were presented after data saturation was met. The final report was written with the intention to answer research objective.

Trustworthiness:

According to Lincoln & Guba (Lincoln & Guba, 1985), trustworthiness in this research was identified. Credibility to establish the credible and believable of results was achieved through the collection of adequacy materials and debriefing with research advisor. Confirmability to extend the confidence of the results was done by triangulation of several data sources and reflexive dialogue with research advisor. Data were collected and analyzed until data saturation was acquired. This research was under exemption review from Mahidol University Central IRB (MU-CIRB).

Confidentiality in autobiographical research:

In dealing with autobiographical research, it was undeniable to present the stories that involved the researchers' family members. The content presented had no intention to blame anyone. In contrary, it demonstrated the researchers' phenomenon inside. Along the research process, one critical learning was that those negative worldview derived from the researchers' misperception instead of the others' behaviors.

Research limitations:

This research reported two important limitations:

1. Technical difficulties: Data acquired and memories obtained might not have been fully collected. However, the researchers focused more on investigating the events and memories that obstructed the researchers' inner growth and to deal with it by contemplating along the process.

2. Defense mechanism: It was necessary to declare that the researchers were not always capable to avoid bias, fear, and hesitation along the investigation throughout this research. Mindfulness practice provided a crucial role that the researchers could have stood firm while the mind was running wild.

Mindfulness practices:

The researchers adopted dynamic mediation (Luangpor Teean Jittasupho, 2005) that aligned with *Kāyānupassanā* *Satipaṭṭhāna* as formal mindfulness practice every day for at least 30 minutes. Moreover, along the process of data collection, data analysis, and data presentation, the researchers did it with contemplative quality on all four foundations of *Satipaṭṭhāna* (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2012); (Phra Debvedi (P.A. Payutto), 1988), either personally or during the conversations with the advisor.

Results and Discussion

Along the path of personal transformation toward self-awareness practice as mindful motherhood, there were three main themes arose as the results of this research; 1) Transformed daughterhood and motherhood; 2) The path to be free from the maze of the past and the future; and 3) Trust in living life and the faith in Dhamma. Next section explained more details of the results by using "I" statement to narrate them. Discussion of each theme was mentioned within.

Theme I: Transformed daughterhood and motherhood

Along my childhood while I had a closed relationship with my dad, I always perceived that mom did not give me enough love. Looking to her from the eyes of a little girl, I was always fearful; did not know how and what to do to satisfy her. She usually compared me with my older brother that he was calm, smart, and generous. I tried to do all the best in everything, either in the study or extra curriculum activities at school. I got so much admirations from the teachers and friends but not even some sweet words at home, especially from my mom. Since

a teenager, I had a strong desire to be a mother; having children of my own, and then, I would have raised them with all my love to bring all happiness to them.

The conflicts between me and my mother was blown out when I had my first child. My son was very sensitive to sounds, touches, and many circumstances. While he was agitated and distracted, we barely understood him. The best way to calm him was my hug; or carrying him around. However, what I dealt with my son were always not satisfactory to my mother. We had more and more conflicts in raising my child upon his growing up.

Reason for being a mother always related to childhood's experience. Bigner (1979) mentioned four basic reasons; 1) Existence; 2) Altruism; 3) Narcissistic; and 4) Instrumental. Initially, I believed that my reason was altruism. However, I learnt during the research process that I just would have liked to give signals to my mother that I could have been a better mother than her, to proof myself in the role of motherhood, and to ask for her approval. However, once I learnt that my mother went through a grief of losing her mother (My grandmother) at a very young age and this was why she had a tough personality. This realization released me from the old misperception and I could have felt fully loved from my mother since then.

Indeed, I did not really want my mom to understand me. I just only wanted to understand myself. When I really learned what happened to me as the little girl, it helped me realized my anger (In that moment) and I could have let it go.

My transformed childhood led to my motherhood transformation as well. I could have let go the egoism that I held the role of being a mother tightly. Hence, the tension from determination to deal with all situations had been untied. I could have stayed with my children in easier way, more comfort, and less expectation to them and to myself. This reflected the Buddha's words of "By helping oneself one helped others" (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2012); (Phra Debvedi (P.A. Payutto), 1990).

Theme II: The path to be free from the maze of the past and the future

Due to my hefty desire to be a mother, when my first child was born, I dedicated my time and energy raising him. However, I found difficulties in connecting and dealing with him. I really did not understand his reactions, his emotions, including what he needed. When he was diagnosed with autism at three and a half years old, some part of me felt relieved because this explained the sufferings I encountered. However, I was also anxious; worrying about the future of his entire life. In addition, my mind went back in the past and tried to work out what was wrong I made to him. Throughout those days, hence, my mind usually ran back and forth repeatedly.

I started practicing *Kāyānupassanā* *Satipaṭṭhāna* according to Luangpor Teean Jittasubho's guideline at Somphanas Forest Temple in 2012, under the administration of Luangta Suriya Mahapanno. I repeated to practice in the program time by time and had applied it at home since then. The course of this practice was very helpful that I learnt to understand myself inside; what I felt, how I thought, why I did, along with others. Practicing *Kāyānupassanā* *Satipaṭṭhāna* along the day also augmented the awareness level that my mind had grounded with the body,

hence, it flew back and forth less and less. In other words, I felt less trapped in those identified thoughts of anxiety and worry regarding the past and the future. Gradually, I felt more secured.

Raising children with developmental disabilities, especially autistic spectrum disorder, could have resulted in depression, stress, anxiety, and other negative impacts (Sukmak & Sangsuk, 2018). Being more in the present from *Satipaṭṭhāna* practice bolstered up my capabilities in dealing with the challenges. The observed pattern of my mind was flying to the future. Whenever my autistic child did something weird, my mind flew to imagine his faulty future and that made me so mad, hence I tried hard to correct everything he did. When I was free from the trapping pattern of thoughts, I had less judgment to his behaviors, had fewer stress, be calmer, less fear, and be much more welcome to any circumstance although the coming times were still uncertain. This impact aligned with the recent researches (Bourke-Taylor et al., 2021); (Cachia et al., 2016); (Osborn et al., 2021).

I started to realize that in the past, whenever my son did something awkward, my mind usually flied to the future, and that made me crazy. Now, I learned how to be in the present moment. Yes, I still had shaking and anxious feelings and I could have been aware of them while dealing with him. Feeling more grounded, more stable, although some shake was there in my mind.

When being untrapped, I conveyed a better connection to my son, which resulted in helping him to understand what was going on within his disoriented mind. This improved quality of mine was also extended to the relationship with others in the family as well. Earlier, while the situations of my child were so fearful and my mind was flying, I put the expectations not only to my son, but to my husband. That led to relationship illness among us. Once I was able to let go these expectations by freeing my mind from the identified future thoughts, I accepted the phenomena as it was with non-judgmental and non-striving manner (Kabat-Zinn, 1990). This brought more peace in my mind and the family.

Theme III: Trust in living life and the faith in Dhamma

"What was I born for?", this question arose sometimes since I was a teenager, and I used to answer that I was born to develop myself to be a better version of me. That was why I went here and there to capture the required skills, which I thought I would have been "Someone"; a remarkable, an outstanding, and admired one. In the past, I would have liked to be a memorable, a role model among the area I was in. When I held the motherhood role, I imagined myself as a perfect mother; a warm person full with shining of love who could have managed everything, both personally and professionally, in place. I also expected my children in the same way, to be the masterpieces of my life.

My autistic child came on earth to teach me about the truth of life; *Aniccatā*, the impermanence of everything. I used to achieve everything I wanted by putting efforts to accomplish it; If I did more, I would have gained more. But I could not have expected that in raising my child. I realized that it was not how much I did with him, it rather was the quality of

my mind to be with him moment by moment. When my eyes were opened to the natural truth of life, although some parts, I was surprised by the positive results I attained during that time.

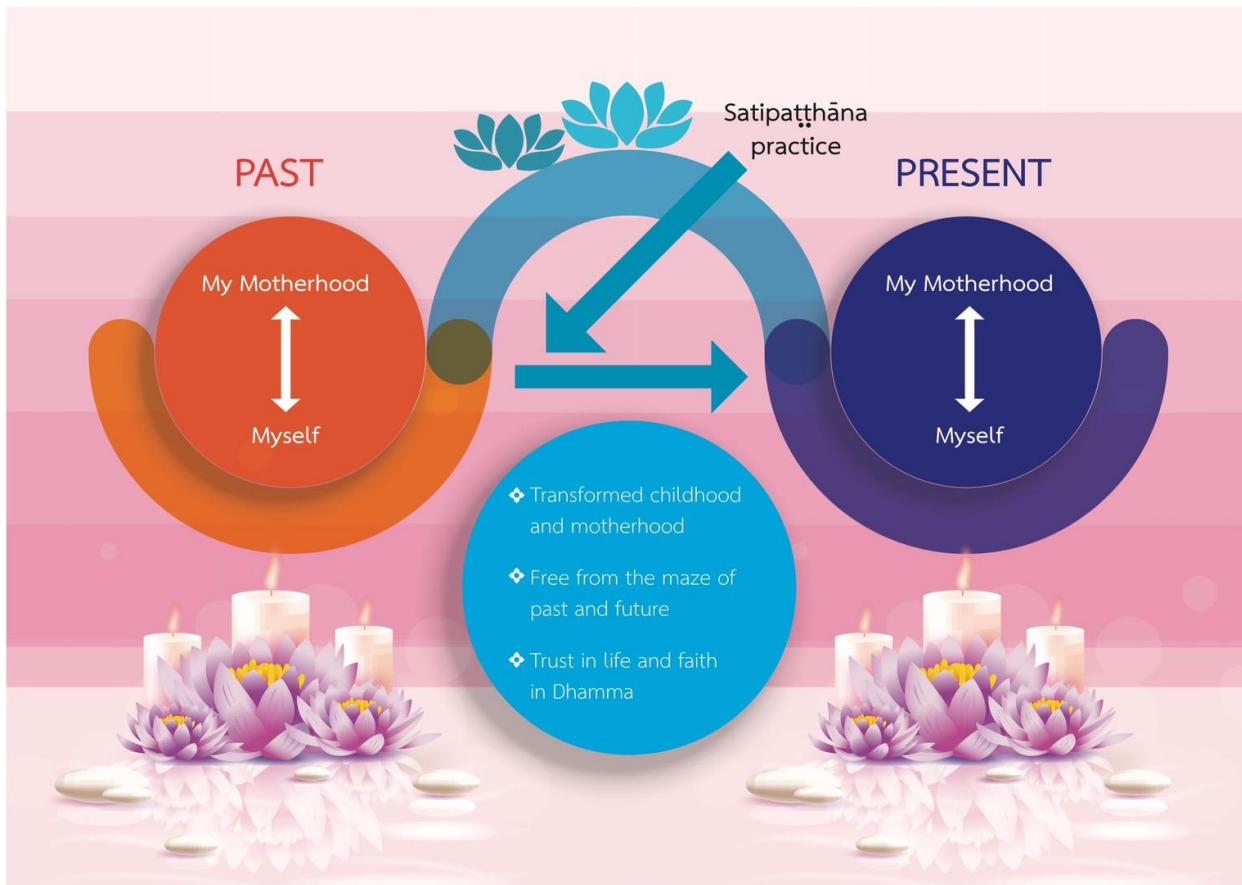
I used to be so ambitious that, as a mother, I would have been able to raise a high-quality person to the world. I learnt from this research process that it was the idea of egoism; Attavādupādāna. I was clinging to the idea of self (Ajahn Chah, 2011); myself, my son, everything was mine; so, I was able to control everything and made what I needed to happen. Raising my autistic child taught me that although I delivered him on earth, but I was only one component. His life comprised many other factors than me, I was not the owner of his life. This realization peeled the armor of my ego. Although such realization, I had more energy to deal with him; to do what was needed, to do what should have been done at the right time. Even if I did something wrong, I welcomed that mistake and was willing to flow with all situations. I was more trustful to live in accordance to the rhythm of life.

Once I surrendered to the nature of life, my heart had been opened wide. My understanding was transformed from seeing abnormality of my autistic child to the perception that he was what he was. I bared more flexibility mindset, instead of either/or worldview. I laid down my life to the supreme faith, and to follow the Buddha's teaching. This decision made me felt grounded, and it led to the right effort; Sammāvāyāma, that I would have brought to my practice for the entire life.

Originality and Body of Knowledge

This research was executed under narrative inquiring process, of which continuous contemplative reading and writing had significant role. Although it was first-person research, gaining other person's view was helpful along the transformational process. In this sense, working hands in hands with the research advisor was very crucial in providing quality of the contemplation. Recent study illustrated the importance of safe space that involved human neurobiology, as it created the transformative learning atmosphere (Porges, 2022); (Wilson, 2023), and enabling attainability to higher brain function and spirituality (Porges, 2022).

Performing mindfulness practice (Satipaṭṭhāna) alongside, personally and during advising hours, led to the researchers' transformation. The researchers' transformed childhood from autobiographical study had a powerful impact on her transformed motherhood. Instead of clinging to the motherhood role egoism, the researchers learnt to balance herself (Figure 1). She gave a good care to her own inner self and did not allow the dominated motherhood role. Satipaṭṭhāna practices leveraged the researchers' quality of being in the present, so her mind wandered around less. Eventually, the researchers demonstrated trust on life as well as the faith in Buddha's teaching; Dhamma.

Figure 1 The researchers' inner growth from Satipatthana practice

Conclusions and Recommendations

In conclusion, practicing Satipatthana resulted in the researchers' transformational process. The whole research process gradually uplifted researchers' spiritual learning. The degree of awareness in the body enhanced the awareness of the mind; to realize what feelings and thoughts were going on. Ability of this mind observation helped to mold the behavior of being in the present moment. The researchers could have accepted the situation as it was by not being identified with unnecessary thoughts, thus, resulted in more secured in the midst of uncertain future. The outcome of this research suggested the value of applying Satipatthana practices in routine life of a mother who was suffering from difficulties in raising her child. Although the situations remained as they were, one could have been freed from such suffering by leveraging his/her mindfulness practices. In other words, such suffering was transformed as well. Moreover, as recent studies revealed the involvement of safe space with neurobiology of higher brain functions and its importance in transformative learning those who played role in human development such as parents, teachers, or other professions should have been sensible to provide safe environment to their counterparts. Practicing mindfulness offered feeling of secured and could have been considered a prime strategy.

Acknowledgement

The researchers would like to thank the co-author, Dr. Himapan Ruktaengam, who contributed as the mentor throughout the research process, and Assoc. Prof. Dr. Chatthawan Silpakit, who insisted on the quality of mindfulness and suggested the linkage of safe space.

References

Abrahao, M. H. M. B. (2012). Autobiographical Research: Memory, Time and Narratives in the First Person. *European Journal for Research on the Education and Learning of Adults*, 3(1), 29-41.

Ajahn Chah. (2011). *The Collected Teaching of Ajahn Chah: Daily Life Practice*. Aruna Publications.

Bigner, J. (1979). *Parent-Child Relations*. Macmillan.

Bourke-Taylor, H. M., Lee, D. C. A., Tirlea, L., Joyce, K., Morgan, P. & Haines, T. P. (2021). Interventions to Improve the Mental Health of Mothers Of Children with a Disability: Systematic Review, Meta-Analysis and Description of Interventions. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 51(10), 3690-3706. doi: 10.1007/s10803-020-04826-4.

Cachia, R. L., Anderson, A. & Moore, D. W. (2016). Mindfulness, Stress and Well-Being in Parents of Children with Autism Spectrum Disorder: A Systematic Review. *Journal of Child and Family Studies*, 25, 1-14. doi: 10.1007/s10826-015-0193-8 10.1007/s10826-015-0193-8.

Clandinin, D. J. (2006). Narrative Inquiry: A Methodology for Studying Lived Experience. *Research Studies in Music Education*, 27(1), 44-54.

Clandinin, D. J. (2013). *Engaging Narrative Inquiry*. London: Routledge.

Hanh, T. N. (1988). *The Heart of Buddha's Teaching*. Random House eBooks.

Hanh, T. N. (2001). *Anger: Wisdom for Cooling the Flames*. Riverhead Books.

Hanh, T. N. (2011). *True Love: A Practice for Awakening the Heart*. Shambala Publications.

Kabat-Zinn, J. (1990). *Full Catastrophe Living: Using the Wisdom of Your Mind to Face Stress, Pain and Illness*. Dell Publishing.

Lincoln, Y. S. & Guba, E. G. (1985). Naturalistic Inquiry. Sage. [https://doi.org/10.1016/0147-1767\(85\)90062-8](https://doi.org/10.1016/0147-1767(85)90062-8).

Luangpor Teean Jittasupho. (2005). *To One that Feels*. Working Group.

Osborn, R., Dorstyn, D., Roberts, L. & Kneebone, I. (2021). Mindfulness Therapies for Improving Mental Health in Parents of Children with a Developmental Disability: A Systematic Review. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*, 33(3), 373-389.

Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto). (2009). *Gaan Op-rom Lìiang Doo Dèk Yàang Sâang Săñ*. Appa Printing Group.

Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto). (2012). *Bhuddhadhamma* (Extended Edition). Buddhadhamma Foundation.

Phra Debvedi (P.A. Payutto). (1988). *Sammasati: An Exposition of Right Mindfulness*. Buddhadhamma Foundation.

Phra Debvedi (P.A. Payutto). (1990). *Helping Yourself to Help Other*. Buddhadhamma Foundation.

Porges, S. W. (2022). Polyvagal Theory: A Science of Safety. *Frontiers in Integrative Neuroscience*, 16, 1-15. doi: 10.3389/fnint.2022.871227.

Richardson, L. & St. Pierre, E. S. (2005). Writing: A Method of Inquiry. In NK Denzin & YS Lincoln (Eds.), *Handbook of Qualitative Research* (3rd ed.) (pp. 959-977). Thousand Oaks: CA: Sage Publications.

Saunders, B., Sim, J., Kingstone, T., Baker, S., Waterfield, J., Bartlam, B., Burroughs, B. & Jinks, C. (2018). Saturation in Qualitative Research: Exploring its Conceptualization and Operationalization. *Quality and Quantity*, 52, 1893-1907. doi: 10.1007/s11135-017-0574-8.

Smit, B. (2017). A Narrative Inquiry into Rural School Leadership in South Africa. *Qualitative Research in Education*, 6(1), 1-21.

Sukmak, V. & Sangsuk, N. (2018). Living a Tormented Life: Caregivers' Experiences of Caring for a Child With Autism in Northeastern Thailand. *Archives of Psychiatric Nursing*, 32(5), 745-750. doi: 10.1016/j.apnu.2018.04.005.

Wilson, D. E. (2023). *The Polyvagal Path to Joyful Learning: Transforming Classrooms One Nervous System at a Time*. Norton Professional Books.

Yi, K. J. (2014). Narrative Inquiry into the Lived Experiences of the Diverse Meanings of Disability. [Unpublished doctoral dissertation]. University of Alberta.

STRENGTHENING THE HEALTH CARE SYSTEM ACCORDING TO THE FOUR PRINCIPLES OF BHĀVANĀ TO SUPPORT THE AGING SOCIETY

Paiwan Purimart^{1*}, Pichit Purimart¹, Benyapa Atcharoek¹, Punyada Chongla-iad², Thatchanan Issaradet³

¹Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Ratchasima Campus, Nakhon Ratchasima, Thailand

²Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Nakhon Si Thammarat, Thailand

³Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

*Corresponding author E-mail: paiwansweet085@gmail.com

Received 12 January 2024; Revised 8 February 2024; Accepted 14 February 2024

Abstract

Background and Objectives: Taking care of the health of the senior citizens is an important matter. Family members play a very important role in caring for the senior citizens. They must understand the problems in order to take care of the health and environment of the senior citizens correctly and appropriately. In addition, applying the four principles of Bhāvanā as a guideline to support the aging society will help the senior citizens to be happy, have a better mental state, and be able to rely on themselves. The objectives of this research article are to study the health care system to support the aging society and apply the four principles of Bhāvanā in health care to support the aging society.

Methodology: The study employed a qualitative research method by collecting data from related documents and in-depth interviews. Key informants included two scholar monks, two representatives from Hospital, two Village Health Volunteers (VHV), two temple volunteers, four senior citizens, and four caregivers, with a total of sixteen people.

Main Results: The study results indicated that: 1) Health care system to support the aging society consisted of creating a network for healthcare systems to the senior citizens by creating a joint plan with the sub-district health promoting hospital, community, and senior citizens. The potential development of the health care network for senior citizens was conducted by workshop meetings to continuously follow up on the health care network for them. The establishment of schools for senior citizens was conducted through a meeting to appoint a committee to operate the care of senior citizens. It included network partners operating under the concept of promoting a lifelong learning process. Training to provide knowledge to caregivers of the senior citizens was a training program for caregivers. The senior citizen's caregivers were the mainstays to care for, follow up with, and visit senior citizens who were homebound and bedridden. The supervisor team provided supervision, evaluated performance, and organized a forum to exchange knowledge; and 2) The

application of the four principles of Bhāvanā in health care to support the aging society consisted of physical, moral, emotional, and wisdom development. For physical development, the senior citizens developed themselves through physical awareness by considering factors that affected health. For moral development, the senior citizens developed themselves by adjusting behavior to promote their health by using healthcare to create a healthy society. For emotional development, the senior citizens developed themselves by making their minds comfortable and being kind to community members. For wisdom development, the senior citizens developed themselves through continuous learning by acknowledging and passing on knowledge to community members.

Involvement to Buddhadhamma: This research article is involved Applied Buddhism within the group of Buddhism for social benefits by applying the four principles of Bhāvanā for strengthening the aging society includes; physical development, which means having a supportive relationship for the physical environment of the senior citizens to have good physical health; moral development, which means having a supportive relationship with maintaining morality; emotional development, which means strengthening knowledge, thoughts, and understanding by developing a calm mind; and wisdom development, which means the search for knowledge of the senior citizens is always increasing.

Conclusions: Health care to support the aging society applied the four principles of Bhāvanā to help senior citizens be happy and able to rely on themselves. It started when senior citizens developed healthcare behaviors. Senior citizens maintained good health, were kind, and helped the community and society. They organized activities to promote the health of the senior citizens and the community in unity. They developed their comfort through continuous learning and inherited knowledge to community members.

Keywords: Strengthening, Health Care System, Four Principles of Bhāvanā, Senior Citizens

Introduction

Due to changes in the population structure of Thailand in 2023, Thailand can be comprised of a completely aging society by 20 percent of its whole population. It can affect the country's development and its growth in the long term. Thailand's government has regulated policies and measures to support the aging society. Along with concerns from all sectors about the situation, Thailand's government administers the aspect of senior citizens to drive the mentioned policies by contacting them with the changes in the situation. Past performance indicates that the problems in administering the aspect of senior citizens are caused collectively in terms of issues and target areas of the operation by isolated operation that lacks integration or operates with redundancy. Therefore, all sectors must collaborate with integration to execute policies in the aspect of senior citizens for its practice. Additionally, all sectors must have a mechanism to observe the current result from the general aspect of senior citizens, which is hard to see. It affects situation assessment and policy regulation at different levels (Ministry of Social Development and Human Security, 2018). Those early-mentioned problems affect health care to be more vital. The study reveals that senior citizens can take care of themselves at a moderate level. In addition, the study has found factors that

affect health care among senior citizens, which include personal attributes (Gender, Age, Education level, Marital status, General knowledge, Occupation), living conditions, and support from family and society (Boukeaw & Teungfung, 2016). The living conditions of senior citizens are the supporting factors in terms of housing insurance and safety. The policies in terms of senior citizens in Thailand emphasize senior citizens live among their families with caregivers in appropriate housing that is suitable and modified for their age and safety. However, it is found that senior citizens in one out of ten live alone, and one out of four live with their spouses. It is caused by changing the size of Thai families from an extended family to a nuclear family, and it is caused by economic conditions that make family members work outside the home. Therefore, living closely with family members can support senior citizens in being nurtured by people they trust and love, which makes them feel safe and convenient in their daily lives (Aekplakorn, 2014).

Health care for senior citizens in the community is the primary task of the Sub-district Health Promoting Hospital (SHPH), which is the front line to upholding public health. The primary health care of the Sub-district Health Promoting Hospital (SHPH) includes initial screening for chronic diseases, preliminary examination, and health check-ups for assessing risks among senior citizens. These tasks are for senior citizens to receive early treatment and decrease complications and disease severity. The data in terms of health care for senior citizens in the community still has problems in terms of excessive data and data management for convenience and quality of health care planning among senior citizens. In addition, there is a problem with the availability of healthcare for senior citizens, which is commutation. The limitation with the physiques of senior citizens causes inconvenience to senior citizens commuting to nearby healthcare facilities. Moreover, their housing in the agricultural community usually distances them from each other. Thus, house visiting, and home care are considered important tasks. The problem coverage in healthcare data of everyone requires planning of service and maps to each house of senior citizens for convenience of commutation. From the problems, the tasks of caring the senior citizens require basic data to conduct a Comprehensive Geriatric Assessment (CGA) across all aspects. It is conducted to plan the service, which includes planning for the promotion of preventing and recovering health problems of senior citizens according to the context of each area. The assessment also requires spatial data for public healthcare service providers to support the service (Taburee, 2016). According to the health problems among senior citizens, all related organizations are aware of the importance of preparation and the requirement of support for senior citizens in different aspects. It includes a regular lifestyle, the promotion of physical health, mental health, socializing, wisdom for living conditions, and relationships in family and community. It is obvious that the health problems of senior citizens do not depend on a few diseases but also on their living conditions. Therefore, there should be a preparation for the public health service system to support the problems in the system that derive from the symptoms of chronic diseases, which includes basic social services (Institute for Population and Social Research, 2019). Prevention, healthcare, life-long learning, and life stability include warm families and communities that support and create a system of healthcare that supports an aging society.

The teachings in Buddhism teach people to know the truth of life and themselves by considering the problems to solve with principles and reasoning. The purpose is to develop a quality of life to be better, stabilized, and successful. The Buddha's teachings are called Buddhadhamma. The practitioner who practices according to Buddhadhamma would gain the condition of behavior or way of life, which means being virtuous. The four principles of *Bhāvanā* included: 1) Physical development implied body development and body supplements. The senior citizens developed their bodies according to their physical environment, which also included eating healthy foods according to the principles of nutrition; 2) Moral development implied the development of relationships between humans and the environment. The senior citizens followed the daily information with media technology to explore knowledge for promoting health and developing wisdom; 3) Emotional development implied elevating the mind to be happy, calm, supportive to good friends, merciful, ready to help others from suffering with wisdom, and having good mental health; and 4) Wisdom development implied the development of intuition to practice according to the truth until reaching the freedom and attachment in the mythology of the hypothetical world. The four principles of *Bhāvanā* help senior citizens to be happy with better mental health. They can help themselves, solve their problems, and make their quality of life better, which improves their lives in terms of physical, moral, emotional, and wisdom development.

The problems and reasons mentioned above make the researchers realize the importance of promoting the healthcare system according to the four principles of *Bhāvanā* to support an aging society. The number of aging people or senior citizens is increasing. Therefore, the researchers are interested in studying the healthcare system to support senior citizens, which includes the application of the four principles of *Bhāvanā* in healthcare for supporting the aging society. The purpose of the application is to give senior citizens a good quality of life by allowing them to apply for Buddhadhamma, which is suitable for their daily lives. The healthcare system is supposed to support the aging society in four aspects, which include physical, moral, emotional, and wisdom development for better quality of life.

Objectives

The objectives of this research article are to study the health care system to support the aging society and apply the four principles of *Bhāvanā* in health care to support the aging society.

Methodology

This research was conducted as a qualitative field research with an in-depth interview and the study of concepts and theories from documents.

Key informants

Key informants included two scholar monks in Nakhon Ratchasima Province, two representatives from Krachon Sub-district Health Promoting Hospital, Phimai District, Nakhon Ratchasima Province, two volunteers from Village Health Volunteers (VHV), two temple public health volunteers, and four senior citizens from Krachon Subdistrict Community, Phimai District, Nakhon Ratchasima Province. The sample, mainly based on age group, was purposively selected

and divided into two groups: The first group consisted of senior citizens aged 60-74 years, and the second group consisted of senior citizens aged 75 years and older. Moreover, the sample was chosen based on occupations: Senior citizens who did not have a career, the senior citizens who worked in agriculture, and the senior citizens who were pensioners. Caregivers of the senior citizens consisted of four people, explicitly selected from families with senior citizens aged 60-74 years and above 75 years and were divided into two groups with a total of sixteen people: A family where the senior citizens played a role in community activities and families with senior citizens who had health problems that required close care.

Research tools

In-depth interviews were created from literature reviews, documents, and relevant research by conducting in-depth interviews with experts and people who had experience in healthcare system for senior citizens. It was an in-depth structured interview with open-ended question style to conduct an in-depth interview on the healthcare system for senior citizens to support the aging society and the application of the four principles of Bhāvanā in care system to support the aging society, which had the following steps to create tools. In first step, the study analyzed related theoretical concepts to analyze principles, concepts, theories, and various findings related to the application of the four principles of Bhāvanā in healthcare system to support the aging society (Thanakwang & Soonthorndhada, 2006); (World Health Organization: WHO, 2002). The primary Source was the Thai Tipiṭaka Mahachulalongkornrajavidyalaya Edition, 1996, and secondary sources included books, textbooks, documents, journals, theses, articles, and other academic works, including reliable electronic data related to the study subject. In second step, the study used conclusions obtained from the analysis to synthesize various ideas related to research to use as a guideline for creating the structured interview. In third step, the study created a structured interview and test for its content validity by means of finding the coefficient of consistency (Index of Item-Objective Congruence: IOC) (Cronbach, 1990). Checking the validity of the content was done by taking the interview to the experts to consider whether each question in the interview was consistent with the behavioral objectives. If it was in accordance, the expert would give a value of "+1," if it was in accordance but if the expert thought that the interview was not in accordance with the objective, the value would be given as "-1," and in the case where the expert was not sure that the interview form was consistent with the objective or not, they would give a value of "0." In forth step, the study used the interview form to interview people with experience in health care of senior citizens.

Data collection

The researchers collected qualitative data with these steps:

1. The researchers collected data with documentary analysis, which was the study of data and knowledge related to the four principles of Bhāvanā.
2. Six steps of in-depth data collection through an interview with scholar monks in Nakhon Ratchasima province as follows:

Step 1: The researchers studied the healthcare system for senior citizens;

Step 2: The researchers studied guidelines, principles, concepts, and theories that related to the four principles of Bhāvanā;

Step 3: The researchers created research tools, which included an in-depth interview form that in accordance with the framework of data from literature review to be taken as the guideline for making questions in the interview. Then, three experts checked the research tool for validity and accuracy from consistency of content and language use;

Step 4: The researchers studied the data with field study to interview with in-depth interview from 16 key informants. The researchers collected documents and interview data about principles for the application of the four principles of Bhāvanā in the healthcare system to support the aging society;

Step 5: The researchers analyzed and synthesized all data from field study that was conducted with in-depth interview and all documents. The results of the research were concluded with content analysis, which was in accordance with the conceptual framework of the four principles of Bhāvanā;

Step 6: The researchers presented the guidelines for the application of the four principles of Bhāvanā in the care system to support the aging society in order to conclude it as the recommendations for the application of the four principles of Bhāvanā in the care system to support the aging society.

Data Analysis

In this research, the researchers analyzed qualitative data with these following details:

1. The researchers analyzed and integrated documents and related research, which included analysis of data and knowledge in terms of theoretical study, related research that concerned the healthcare system for senior citizens and the four principles of Bhāvanā in the healthcare system to support the aging society.

2. The researchers analyzed data from in-depth interview with scholar monks in Nakhon Ratchasima province and people who had experience in healthcare system for senior citizens. The interview form was the structured interview, which had open-ended questions. The researchers classified data from the number of respondents who responded each question from each group, then classified each aspect in each group of issues to gain data accordingly to the objectives of the research.

Results and Discussion

1. The healthcare system to support aging society indicated the healthcare system to support the aging society in the area within Krachon Subdistrict, Phimai District, Nakhon Ratchasima Province, consisted of: 1) Network building of care system for senior citizens, was included planning to make solutions with Krachon Subdistrict Health Promoting Hospital, public health volunteers of the village, caregivers of senior citizens, and communities. It consumed the mutual resources of the network in the area, which had been well supported by the operation. The operation was conducted to integrate the Health Security Fund's plan and the development

and rehabilitation center for senior citizens. The inside of the network had the appointment of a committee to supervise the association of senior citizens to review the roles of the committee and the association of senior citizens; 2) The development of potential in the healthcare system for senior citizens held the operation meeting to promote the potential of the committee to develop the quality of life for senior citizens and the association of senior citizens with lessons learned from other areas that were successful in creating a health system for senior citizens. Moreover, the network kept supervising the healthcare system and also discussed the problems in the operation of caring for the senior citizens, which included the senior citizens with chronic diseases, bedridden conditions, and health in order to protect and care for the senior citizens healthy and happy; 3) The institution of a school for senior citizens included the meeting for the institution through the appointment of a committee for operating the caring of senior citizens with the network. The location of school for senior citizens was located at Talad Pladu Temple in Krachon Subdistrict, Pimai District, Nakhon Ratchasima Province. The school operated once a month, and the school for senior citizens operated under the concept of promoting life-long learning for potential senior citizens. The purpose of the school was to allow the senior citizens to learn and develop themselves. It could have led to the development of quality of life among senior citizens, which depended based on the concept that suggested: "The potential and worthy senior citizens should have been promoted and supported to participate in making benefit to society and promoting the learning of senior citizens by connecting with their experiences. The scope of this issue indicated that it must have made the senior citizens to be able to apply the knowledge in present life. It increased the union in terms of networking or community." The operation of the school for senior citizens involved the integration from all sectors under the concept of "Thinking, Doing, Creating" and taking part in the operation. Learning management made senior citizens happy, thus developing the skills to take care of themselves for a good quality of life. In terms of benefits that senior citizens received from the school, it included the terms of physical health that made senior citizens healthy and active, which decreased the risk of disease and dependency on other people. In terms of mental health, it decreased their loneliness, which made them active, proud of themselves, and realize their self-worth, abilities, and positive thoughts of themselves. In terms of socializing, they had good relationships with people of their age and differences in age, as well as acceptance from their peers. In terms of wisdom, they became aware and understanding of what was happening, able to adapt and live their lives according to their age. In terms of the economy, they learned vocational skills, which made them able to make a living and create jobs that could have helped them to be beneficial for the community and society. The school for senior citizens was the area for learning and transferring experience, local wisdom, and cultures to be sustained as the uniqueness of the community. The school for senior citizens was the "Stage" that gave opportunities to senior citizens to participate in making benefit to the community and society, which might have included motivation in participating as the volunteer within the community; 4) The training seminar to give knowledge to senior citizens was the training for recovering the knowledge to caregivers of senior

citizens. The area would have received the budget for conducting training from the Health Insurance Fund and support from Krachon Health Promoting Hospital. The network was involved with the support in terms of food and beverage at the time of the training seminar. The training included practicing writing the plan for visiting and the guidelines for the visiting of senior citizens; 5) The caregivers of senior citizens were the participating leaders in caring for and supervising the visiting of home-bound and bedridden patients. The caregivers of senior citizens wrote the plan for visiting and supervising the visit of home-bound and bedridden patients. After the completion of the training, the caregivers conducted the screening of the senior citizens in the Krachon Subdistrict to screen them with the assessment for Activities of Daily Living (ADL). The guidelines for caring comprised the manager of the healthcare system, which included officers from Krachon Health Promoting Hospital and public health volunteers of the village to join the assessment for Activities of Daily Living (ADL) and plan the caring system. The senior citizens who depended on caregivers joined the planning session by writing the plan of participatory caring and the system, which they also participated in visiting the senior citizens according to the plan for everyone's necessities. The plan emphasized the recovery of body condition and the prevention of side effects from diabetes and hypertension by consuming less sweet, high-fat, and salty foods. The plan involved giving knowledge in terms of cultivating herbs for cooking and the relaxation of senior citizens. The manager of the visiting system was involved in the plan to assess the care of home-bound senior citizens. In addition, the caregivers of senior citizens and the manager of the care system held meetings for consultation to plan the care and improve the guidelines for the care process; 6) The team of caregivers who supervised the assessment of the result included officers from Krachon Health Promoting Hospital. They supervised the operation of caring for the senior citizens by visiting the senior citizen of caregivers, the operation of the school for senior citizens, the meeting of the committee of life quality development for senior citizens, and the association of senior citizens; and 7) The stage for exchanging knowledge, lesson learned, returning lesson with target group, which include community leaders, public health volunteers of the village, public health volunteers of the temple, and the officers from Krachon Health Promoting Hospital. The researchers brought the results of the community participatory operation and concluded the results of the operation. The healthcare system to support senior citizens conformed to the research of Suprani Boonmee, who conducted the research on "Development of an Elderly Care Model with Participation of Community Network in Ban Nonphuey Tambol Health Promoting Hospital, Sanom District, Surin Province." The results indicated that the factors of success in the development of an elderly care model with participation of a community network in terms of lessons learned from the operation of participants conveyed the factors of success. It indicated the participation of the community network in the participatory planning of shareholders with the development of the model. The exchange of problems and creating guidelines for solving problems together conducted the writing sessions to write the plan or project for requesting sufficient budget and materials for appointing a committee of the operation. It included assigning missions, classifying responsibility, building mutual ownership, volunteering

service for visiting, and helping the senior citizens to build strength by exercising with the promotion from the community network without using a budget (Boonmee, 2019). It also conformed to the research from Homsombat et al. (2021), who conducted the research on "Elderly School: Enhancing Potentials of Elderly in Aging Society." The results indicated that the school for senior citizens operated under the concept of strengthening the life-long learning process for developing the potential of the senior citizens, which gave senior citizens the opportunity to develop their self-care. It led to the development of quality life for senior citizens based on the concept that suggested potential and worthy senior citizens. The concept suggested that senior citizens should have been promoted to participate in making benefits for society and learning with their experience. The content of learning should have been practical for the current lifestyle. It should have raised the opportunity to form a union as a network or community. It should have been a space for senior citizens to show their potential. The learning should have been conducted by transferring the accumulated experience to the others to inherit the local wisdom for the community. It caused the senior citizens to live their lives with self-worth. They could have made the benefit for society and have been happy in the late stage of their lives. The important roles of schools for senior citizens in the development of potential for senior citizens include: 1) Promoting lifelong learning of senior citizens; and 2) Promoting senior citizens to be healthy in the physical, mental, emotional, and social aspects. The framework of integrative curriculum with Buddhist innovations for developing the life quality of senior citizens in physical, mental, emotional, intellectual, social, economic, and environmental aspects. It was depicted in Figure 1.

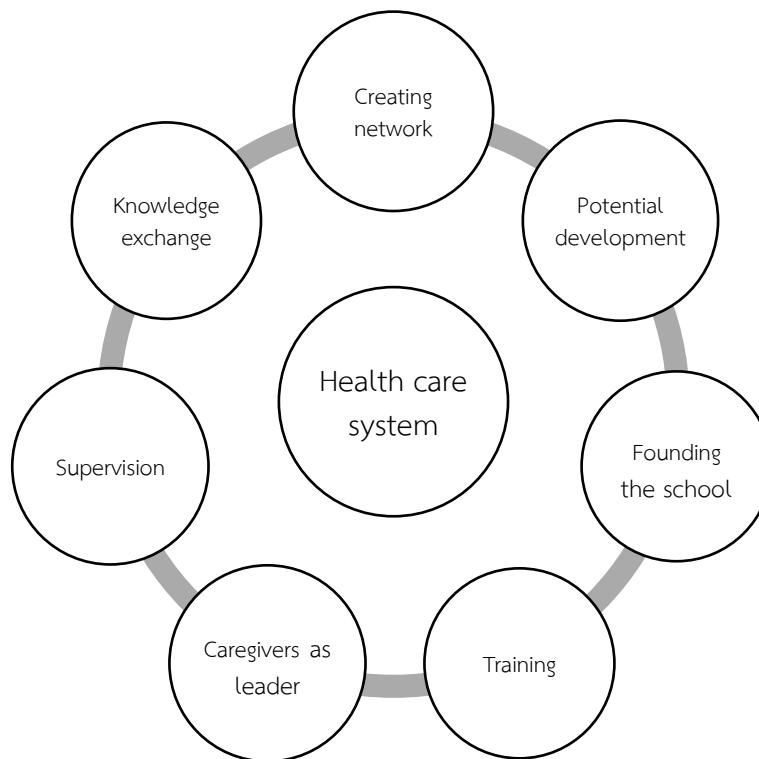

Figure 1 The health care system to support aging society

2. The application of the four principles of Bhāvanā in caring for the health of senior citizens indicated that the four principles of Bhāvanā, which included physical, precept, mind, and wisdom, were the Buddhist principles that could have been applied in caring for the health of senior citizens. The four principles of Bhāvanā consisted of: 1) Physical development implied the senior citizens developed themselves through physical senses, which emphasized physical activities that related to the result on the health within the eye, ear, nose, tongue, and body called Indriya. There was taking care of themselves constantly by acting according to Buddhist principles. The practitioner took consciousness through all five senses to know causes and effects continuously, which became the physical development. It included the habit of eating that promoted healthiness from eating fewer sweet foods, foods with high fat, and salty foods. It also included developing the residence to be clean with good air conditioning, which made fresh air in the residence. It included being conscious of taking drugs according to the advice from doctors, which helped make the senior citizens to be the role model. It expanded the activities for developing the health of senior citizens to be the best example in the community. It included conducting activities for exercising that were suitable for daily life. The activities for developing physical health or activities for developing the physical according to the four principles of Bhāvanā emphasized all kinds of training that created activities for caring for the health of senior citizens. It could have been applied to caring for the health of senior citizens in every community, even though each community was different. The conducted activities that could have been applied to all communities were considered senior citizens trying to take care of themselves by regularly exercising, being active, maintaining their residences, and doing daily activities. It must not have made senior citizens have difficulty, but it should have made their quality of life better without being a burden to their offspring. The small gathering to conduct physical activities made senior citizens use their free time to be beneficial; 2) Moral development implied senior citizens developing themselves by adjusting their behaviors to promote their health from taking care of themselves to be an example of a good health society. It began with keeping precepts and promoting the senior citizens in the community to join meditation in the temple on every Buddhist holy day and Buddhist holidays by participating in timely Buddhist sermons that were conducted by the temple or community. In addition, senior citizens could have chosen to listen to online Dhamma. They could have donated, learned how to sacrifice, let go, been generous, and helped the community as much as possible. The senior citizens developed themselves to be according to morality by keeping precepts, taking account ethics, restraining from harming themselves and others and refraining from drinking alcoholic beverages and intoxication. It included participating in social activities to demonstrate the example of the community by helping community members and making a living in legal ways. The occupations that demonstrated the local wisdom that senior citizens were the example for conducting activities that were beneficial to the community. It involved gathering community members to join the activities in the community to build unity with innovations in the community. It could have brought the budget from the Health Security Fund to conduct health-promoting activities for

community members. The members of the association of senior citizens must have conducted themselves within the precepts and Buddhist doctrines by distributing the budget to take effect in the recovery and development of the health of senior citizens; 3) Emotional development implied senior citizens developing themselves by calming themselves, participating in meditation retreats, chanting the Dhamma to calm themselves, and diligently training themselves to be according to the morality. It might have begun with practicing how to let go of the defilement and the attachment to develop the emotional states of senior citizens for them to be sacrificial and voluntary in religious activities, which included merit-making. It included participating in activities according to their readiness and circumstances. The activities included paying homage, morning chanting, evening chanting, making merit in different temples, inviting family members to release animals, joining meditation sessions on Buddhist holy days, and listening to Buddhist sermons on Buddhist Holidays. The senior citizens were considered an example of emotional development. They could practice meditation and mindfulness and wish happiness to all creatures in order to be an example of development. They could have learned meditation to give advice to senior citizens or community members who were interested in emotional development. Additionally, the senior citizens who were the example preferred inviting other senior citizens in the community to develop their emotions, and most of all, activities were conducted with Buddhist monks within and outside the community. It affected the association of senior citizens to develop their mental health to be able to face the truth of health problems, physical suffering, mental suffering, and transformation in nature. It also suggests others understand nature and elevate the emotional well-being of community member; and 4) Wisdom development implies senior citizens developing themselves through constantly learning with sensing and transferring knowledge to community members in order to make others join the training about healthcare. It included arranging the environment for the senior citizens to be appropriate for the awareness and choices for activities in their daily life in order to create benefits for themselves, their offspring, the community, and society. For example, senior citizens in terms of healthcare would have joined with public health officers to conduct health-promoting activities in the community. The senior citizens who had local wisdom conducted activities to transfer knowledge and cooperated with the development of community innovations to show the local wisdom of senior citizens. It helped the senior citizens to see their self-worth according to their age, which affected the wisdom development of community members in the way of health communication within formal and informal methods. The health communication of senior citizens in a formal way seemed like conducting activities with lecturers to promote the health of senior citizens. It included transferring knowledge and experience that showed local wisdom, applying local resources to promote the health of senior citizens, and conducting activities with Buddhist monks to do healthcare for Buddhist monks and community members. The health communication in an informal way seemed like telling personal experience. It included learning from other lives, which could have been learned from the behaviors according to the four principles of *Bhāvanā*. It conformed to the research from Phrakru Suthee

Kumpeerayarn (2019), who conducted the research on "A Study on Guidelines for the Development Way of the Quality of Life for the Elder in Accordance with the Bhavana 4: Case study of Elder in ban Huai hoi, That Thong Sub- District, Phu Khiao District, Chaiyaphum Province." The results indicated that the four principles of Bhāvanā were the principles for personnel development within the development framework, which included personal development to be conscious and attentive by living within the framework of social norms, mental training, wisdom training, and being reasonable. The four principles of Bhāvanā included the principles for self-development in terms of happy daily life and socializing. The problems of the development included: 1) The growth of the new generation's economy; 2) The cultural exchange in the new generation; and 3) The diseases from the aging body. It caused problems and obstacles to the daily life of senior citizens so much due to the decline in strength from the aging body, which affects their way of life. The guidelines to solve the problems for senior citizens in order to make them develop their awareness in their lives included training for simple eating, simple living, being aware, doing no harm, not stealing, being modest, soft speaking, being true to their words, being in gratitude, not holding grudges to others, having positive thoughts, and having no harmful thoughts. The senior citizens conducted themselves in the community for their happiness through emotional development, going to the temple, chanting, meditating, being mindful at work, being mindful in speeches, being mindful in thought, making their mind happy, using intelligence with reasoning, being active while speaking, doing, and thinking, which used wisdom to solve the problems. It brought wisdom development to be used in daily life with happiness. It also conformed to the research of Piewsri, who conducted the research on "The Development of Health Care Behaviors of the Elderly by using the 4 Bhavana Principles in Nong Phueng Subdistrict, Saraphi District, Chiang Mai Province." The result indicated that the development of health care behaviors of the elderly by using the four principles of Bhāvanā included: 1) Physical development implied body development and body supplements. The senior citizens developed their bodies according to their physical environment, which also included eating healthy foods according to the principles of nutrition; 2) Moral development implied the development of relationships between humans and the environment. The senior citizens followed the daily information with media technology to explore knowledge for promoting health and developing wisdom; 3) Emotional development implied elevating the mind to be happy, calm, supportive to good friends, merciful, ready to help others from suffering with wisdom, and having good mental health; and 4) Wisdom development implied the development of intuition to practice according to the truth until reaching the freedom and attachment in the mythology of the hypothetical world. The senior citizens took care of their health according to the principles of modern medical practice and brought the Buddhist principle that was called the principle of a millionaire's heart that included "Uh Ah Ka Sa", which was abbreviated as "Hard to find, treat well, bond with good friends, and live sufficiently" in daily life (Piewsri, 2020). It depicted in Figure 2.

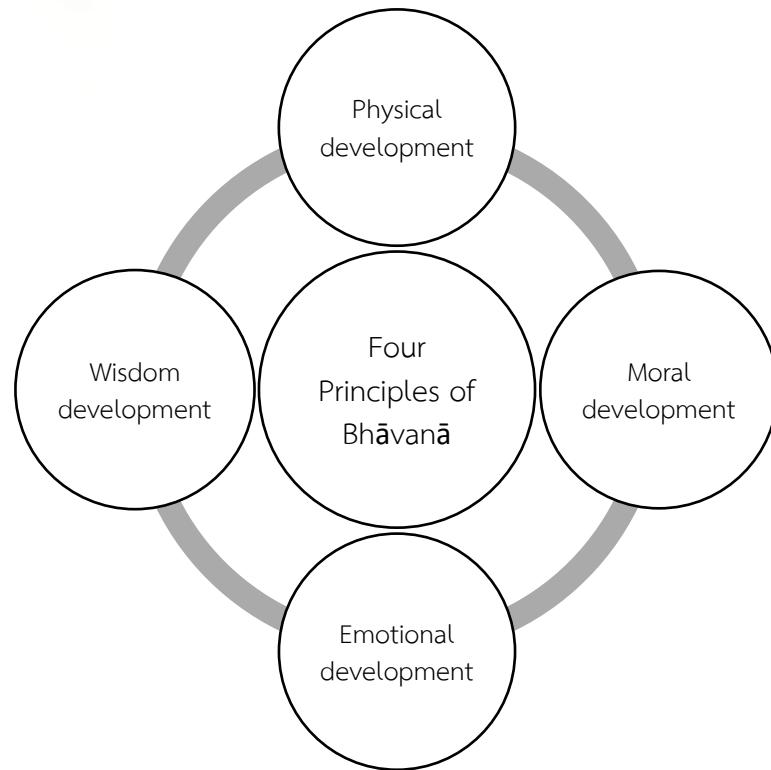

Figure 2 The application of the four principles of Bhāvanā

Originality and Body of Knowledge

From research results and data analysis, the researchers gain new knowledge about strengthening the health care system according to the four principles of prayer to support an aging society, as shown in Figure 3.

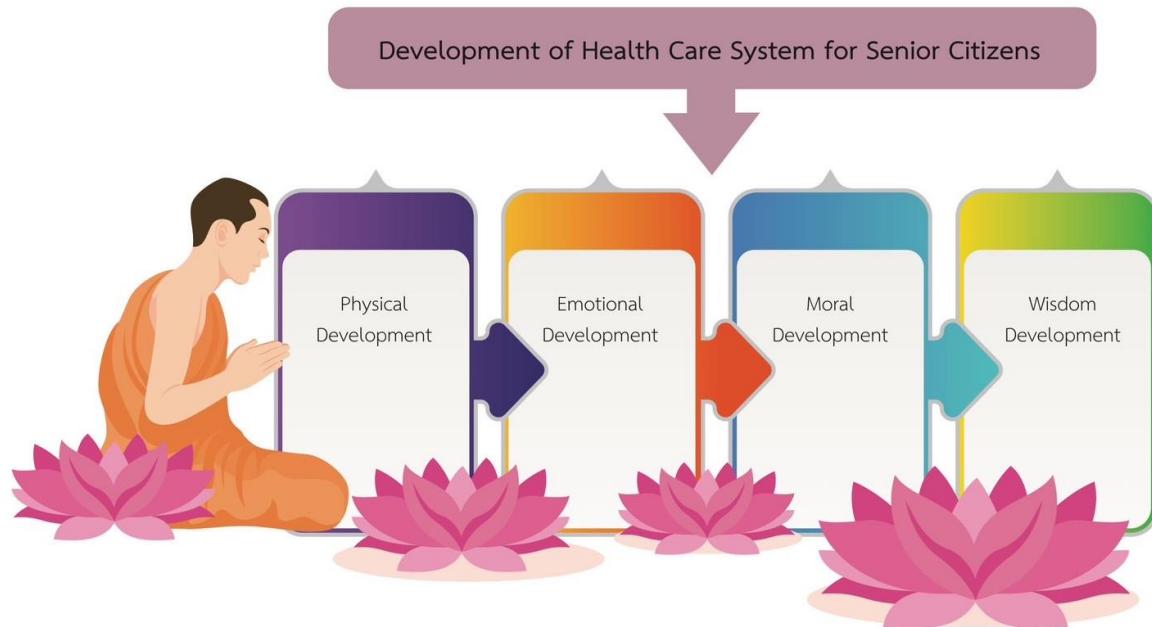

Figure 3 Development Health Care System for the Senior Citizen Using the Principles of Physical, Emotional, Moral and Wisdom

From the body of knowledge depicted in Figure 3, it can be concluded that the application of Buddhist principles is the basis of the development because Buddhist principles are a part of the personal practice of senior citizens. The four principles of Bhāvanā, which include physical, moral, emotional, and wisdom. It is the Buddhist principle that helps senior citizens be happy, have better mental health, and be able to depend on themselves. Senior citizens practice moral conduct by loving-kindness in helping society and the community. Senior citizens can develop themselves through learning, which they can apply to their personal development according to the provided circumstances that create strength in society and community.

Conclusions and Recommendations

In conclusion: 1) The health care system supported the aging society in the community. It included creating a network of care systems for the senior citizens with community participation and networks that cooperated to create plans. It included the development of the network's potential to care for the senior citizens in the area continuously. The community cooperated to give importance to the senior citizens and established a school for them by focusing on giving knowledge and lifelong learning so the senior citizens could have been self-reliant; and 2) The application of the four principles of Bhāvanā in health care supported an aging society. The four principles of Bhāvanā, which consisted of physical, moral, emotional, and wisdom development, were applied in taking care of the health of the senior citizens. In terms of physical development, senior citizens developed themselves physically to be healthy and were able to lead happy lives. In terms of moral development, senior citizens developed themselves by adjusting their behavior to promote their mental health. In terms of emotional development, senior citizens developed themselves by training their minds to be mindful and intelligent. In terms of wisdom development, senior citizens developed themselves through continuous learning with proper and appropriate supervision. In terms of policy recommendations, government agencies' proactive policies in the health care system should have been improved to elevate the policy to be more concrete action and promote and provide opportunities for senior citizens. There were guidelines for learning in the application of religious principles. Buddhism in the health care system was comprehensive and had access to a greater variety of learning. In terms of suggestions for use, there should have been a development of the health care system for the senior citizens by educating the senior citizens, family members, and communities, as well as caring for and promoting the health of the senior citizens with network and community participation, which created understanding and being able to change the behavior of the senior citizens correctly and appropriately. In terms of suggestions for further research, it indicated that: 1) The further research should have created and developed a model to encourage the senior citizens to learn new innovations to be used in their daily lives to have a good quality of life; and 2) The further research should have applied other Buddhist principles that met the needs of the senior citizens.

References

Aekplakorn, W. (2014). The 5th Report of National Health Examination Survey B.E. 2557 (2014). Health Systems Research Institute.

Boonmee, S. (2019). Development of an Elderly Care Model with Participation of Community Network in Ban Nonphuey Tambol Health Promoting Hospital, Sanom District, Surin Province. *Academic Journal of Community Public Health*, 5(4), 38-49.

Boukeaw, P. & Teungfung, R. (2016). Health Care and Health Status of Thai Aging. *Journal of the Association of Researchers*, 21(2), 94-109.

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychological Testing* (5th ed.). Harper Collins Publishers.

Homsombat, P., Phrabaidika Suphot Tabaselo, Fangkham, B. & Sornsakda, S. (2021). Elderly School: Enhancing Potentials of Elderly in Aging Society. *Journal of Educational Innovation and Research*, 6(2), 540-551.

Institute for Population and Social Research. (2019). *Thai Health Report B.E. 2562 (2019)*. Institute for Population and Social Research.

Ministry of Social Development and Human Security. (2018). *Department of Older Persons Strategy for 20 Years B.E. 2561-2580 (2018-2037)*. Samlada Printing.

Phrakru Suthee Kumpeerayarn. (2019). A Study on Guidelines for the Development Way of the Quality of Life for the Elder in Accordance with the Bhavana 4: Case study of Elder in Ban Huai Hoi, That Thong Sub-District, Phu Khiao District, Chaiyaphum Province. *Journal of Graduate MCU Khonkaen Campus*, 6(1), 58-72.

Piewsri, S. (2020). The Development of Health Care Behaviors of the Elderly by Using the 4 Bhavana Principles in Nong Phueng Subdistrict, Saraphi District, Chiang Mai Province. [Unpublished master's dissertation]. Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Taburee, W. (2016). Health Care System of the Elderly in the Community Contacting Unit of Naresuan University Hospital. Naresuan University.

Thanakwang, K. & Soonthornndhada, K. (2006). Attribute of Active Ageing Among Older Persons in Thailand: Evidence from the 2002 Survey. *Asia-Pacific Population Journal*, 21(3), 113-135.

World Health Organization: WHO. (2002). *Active Ageing: A Policy Framework*. World Health Organization.

กลไกการพัฒนาและการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความเข้มแข็ง ให้กับชุมชนคุณธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

MECHANISM OF DEVELOPMENT AND THE DRIVING FORCE OF SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY FOR STRENGTHENING MORAL COMMUNITIES IN SURAT THANI PROVINCE

พระปลัดวารกิจ วรกิจโจ^{*}, พระครูอรุณสุตาลังการ, พระครูวิรัติธรรมโชตี, ไพรัตน์ ฉิมหาด, ภัชลดา สุวรรณนวล

Phrapalat Vorakit Vorakitjoe^{*}, Phrakru Arunsutalangkarn, Phrakru Wiratthamachot,

Pairat Chimhad, Patchlada Suwannual

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus,

Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: wowowo2523@gmail.com

Received 16 January 2024; Revised 7 February 2024; Accepted 15 February 2024

บทคัดย่อ

ความเป็นมาและวัตถุประสงค์: เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาซึ่งลึกแน่วทั้งการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนของประชาชนในทุกรัฐดับ ครอบครัว ชุมชน จนถึงภาครัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสากล化 เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในในทั้งนี้ จึงต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความมั่นคงไว้ในภารกิจทางวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกรัฐดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนากลไกการขับเคลื่อนและสร้างภาคีเครือข่ายการพัฒนาและการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนคุณธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย: เป็นการวิจัยผ่านวิธี มีขอบเขตเนื้อหา การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้ เงื่อนไขคุณธรรม หลักสังคಹัตถ ทาน ปิย瓦จา อัตถจริยา สมานตตตา กลไกการพัฒนาชุมชน การขยายตัวทางเศรษฐกิจ การกระจายรายได้ สวัสดิการสังคม คุณภาพสิ่งแวดล้อม การสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือ การส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือ การวางแผนครอบความร่วมมือ การระดมความร่วมมือ การสนับสนุนความร่วมมือ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ โฉนดะเล จำนวน 354 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ พระสังฆาธิการ หัวหน้าส่วนราชการ ผู้นำชุมชน และนักวิชาการ พัฒนาชุมชน รวมทั้งสิ้น 20 รูป/คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามเท่ากับ 0.99 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย: พบว่า 1) องค์ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยึดทางสายกลาง พึงตนเอง ปฏิบัติตามหลักรั้มมัญญา มีความรู้เกี่ยวกับวิชาการและประสบการณ์ มีความซื่อสัตย์ ขยัน 2) หลักสังคหวัตถุ การเพื่อแผ่ แบ่งปัน ให้ความช่วยเหลือ รักษาคำพูดไม่โกหก ประพฤติดีให้เป็นแบบอย่าง วางตัวให้อยู่ในกรอบของชุมชน 3) กลไกการพัฒนา จัดกลุ่มกองทุนพัฒนาอาชีพ จัดสรรงรรพยากรให้เกิดประโยชน์ กระจายสินค้าในด้านผลผลิต ส่งเสริมอาชีพที่หลากหลาย และ 4) การสร้างเครือข่าย ผ่านหน่วยงานและประชาชนในชุมชนผลักดันบุคคลในการสร้างเครือข่าย สนับสนุนการทำงานเป็นทีม การทำงานเป็นภารกิจ และสร้างสภาพแวดล้อมให้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน

ความเกี่ยวข้องกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา: หลักธรรมที่นำมาเป็นกลไกการพัฒนาขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง คือ รั้มมัญญา ความเป็นผู้รู้จักรรมอันเป็นเหตุให้เกิด ทั้งกุศลกรรม คือ การกระทำที่ดี และอกุศลกรรม คือ การกระทำที่ไม่ดี และสังคหวัตถุ คือ หลักธรรมสี่ประการ ที่ช่วยประสานคนหมู่มากให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

สรุป: การนำองค์ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักสังคหวัตถุ มาประยุกต์ใช้ในชุมชนส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นเครื่องช่วยจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้คนอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ธรรมที่ก่อให้เกิดความผาสุกในบ้านเมือง และประเทศชาติ

คำสำคัญ: กลไกการพัฒนา, การขับเคลื่อน, หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, ชุมชนคุณธรรม, หลักสังคหวัตถุ

Abstract

Background and objectives: Sufficiency Economy is a philosophy that points to the way of life and conduct of people at all levels, including families, communities, and the government sector. It includes both developing and managing the country in a middle way in order to keep up with the rapid changes in globalization. Sufficiency means moderation and reasonableness. It includes the necessity of self-immunity that is ready for both external and internal changes. Thus, it requires omniscience, prudence, and caution in applying various academic subjects for planning and executing at every step. Simultaneously, the mental foundation of the citizens, especially government officials, experts, and businessmen in all hierarchies, must be strengthened and should have a sense of morality, honesty, and appropriate omniscience. They should live their life with patience, perseverance, wisdom, and prudence in order to be balanced. Additionally, they should be ready to accommodate the wide-ranging changes, which include material, social, environmental, and cultural aspects from the outside world very well. This article aims to analyze the knowledge of the Sufficiency Economy Philosophy, develop mechanisms to driving force and create a network for the development and the driving force of the Sufficiency Economy Philosophy in order to strengthen the moral community in Surat Thani Province.

Methodology: This research was the mixed-methods research. The scope of the content consisted of: The driving force of the Sufficiency Economy Philosophy comprised moderation, reasonableness, and self-immunity, which were under the conditions of appropriate knowledge and ethics; the four principles of Saṅgahavatthu consisted of Dāna, Piyavācā, Attachariyā, and Samāṇattatā; community development mechanism comprised economic expansion, income distribution, social welfare, and environmental quality; the creation of cooperation networks comprised promotion of cooperation, setting up a cooperative framework, mobilizing cooperation, and synthesizing. The sample group comprised 354 people who lived in the Sufficiency Economy

Model Village within the sea zone. Key informants included the ecclesiastical administrative officers, heads of government agencies, community leaders, and community development specialists, a total of 20 persons. Data were collected by in-depth interviews and questionnaires. The reliability value of the questionnaire was 0.99. Data were analyzed using basic statistics, including percentages, means, and Standard Deviation (SD).

Main Results: The results of this research indicated these details. The body of knowledge in Sufficiency Economy Philosophy included adhering to moderate practice, relying on oneself, following the principle of *Dhammaññutā*, having academic omniscience and experiences, and being honest and diligent. The principles of *Saṅgahavatthu* explained generosity, kindly speech, and behaving oneself as an example of the community. Development mechanisms included grouping of career development funds, resource allocation to make a benefit, product distribution in production, and a variety of career promotions. Creating the networks through agencies and people in the community pushed individuals to create networks, support teamwork, work as a mission, and create an environment for mutual use.

Involvement to Buddhadhamma: The Buddhist principles that are used as a mechanism for the development of the Sufficiency Economy comprise two Buddhist principles. The first Buddhist principle is *Dhammaññutā*, which is the knowledge of the Dharma for the causes of the Kusalakamma (Meritorious action) and the Akusalakamma (Unwholesome action). The second Buddhist principle comprises the four principles of *Saṅgahavatthu*, which include the four principles that help unite many people to live happily together.

Conclusions: Applying the knowledge of the Sufficiency Economy Philosophy and the four principles of *Saṅgahavatthu* to the community resulted in changes. Applying these concepts was utilized to eliminate conflicts that occurred and allowed people to cohabit with love. The Dhamma created happiness in the country and the nation.

Keywords: Development Mechanism, Driving Force, Sufficiency Economy Philosophy, Moral Community, The four principles of *Saṅgahavatthu*

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พุทธศักราช 2566-2570) มีหลักการสำคัญที่ยึด “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ตามเจตนาرمณ์ของยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ได้อาศัยหลักการและ แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยสืบสาน รักษาต่อยอดการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างมีเหตุผล ความพอประมาณ ภูมิคุ้มกันบนฐานของความรู้ คุณธรรม และความเพียร โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสถานการณ์และเงื่อนไข ระดับประเทศและระดับโลกทั่วในปัจจุบัน และอนาคตอันไกล และศักยภาพของทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความสมดุลในมิติต่าง ๆ ทั้งความสมดุลระหว่าง การพัฒนาความสามารถในการแข่งขันกับประเทศกับความสามารถในการพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง ความสมดุล ของการกระจายโอกาสเพื่อลดความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มคน พื้นที่ และความสมดุลทางธรรมาธิเพื่อให้คนอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน รวมถึงการบริหารจัดการองค์ความพัฒนา ของประเทศไทย

ให้พร้อมรับกับความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศ (National Economic and Social Development Plan No. 13., 2022)

กรรมการศาสนาได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 มาเป็นนโยบายหลักของการดำเนินงานเพื่อให้เกิด “ชุมชนคุณธรรม” โดยกำหนดให้วัด ศาสนสถาน บ้าน (ชุมชน) โรงเรียน ราชการ รวมทั้งองค์กรทุกเครือข่าย เป็นพลังขับเคลื่อนเปิดพื้นที่ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนพึ่งพาตนเอง เรียนรู้ รวมกลุ่มอย่างมีพลัง ใช้ชีวิตพอ มีกิน พอกิน พอใช้ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่เหมาะสม การขับเคลื่อนชุมชน คุณธรรมโดยพลังบาร (บ้าน วัด โรงเรียน) สู่สังคมคุณธรรมที่ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” และยังเป็นนโยบายที่สำคัญ ของกระทรวงวัฒนธรรมได้กำหนดดยุทธศาสตร์ เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ การสร้างชุมชนคุณธรรม 5 ข้อ ได้แก่ 1) น้อมนำสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นแกนหลักสำคัญในการพัฒนาชุมชน 2) ใช้มิติวัฒนธรรม ในการพัฒนาชุมชนคุณธรรมทุกพื้นที่ 3) ทุกภาคส่วนบูรณาการทำงานแบบองค์รวม “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ร่วมกับ “บาร” (บ้าน วัด โรงเรียน) และภาคประชาชนในพื้นที่ 4) ทุกคนในชุมชนคุณธรรมสมัครใจ และมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ โดยเกิดจากข้างใน ตามความต้องการของชุมชน และ 5) ดำเนินการพัฒนาชุมชน โดยประกาศเจตนารมน์เป็นชุมชนคุณธรรมที่ส่งบสุข กำหนดเป้าหมายพัฒนา “ปัญหาที่อยากแก้” “ความดีที่ อยากรักษา” จัดทำแผนพัฒนาชุมชน ดำเนินการตามแผน ติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ยกย่องคนทำความดี พัฒนาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ ขยายผลสู่ชุมชนอื่น พร้อมเปิดชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยคนใน ชุมชนเป็นเจ้าบ้านที่ดี ทั้งนี้ หัวใจของ “ชุมชนคุณธรรม” (Ministry of Culture, 2022) ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมาย การพัฒนาอย่างยั่งยืน SDG 2 ยุติความทิวท้าย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการ และส่งเสริม เกษตรกรรมที่ยั่งยืน การเพิ่มผลิตภาพทางการเกษตรและรายได้ของผู้ผลิตอาหารรายเล็ก โดยเฉพาะผู้หญิง คนที่เมือง เกษตรแบบครอบครัว คนเลี้ยงปศุสัตว์ ชาวประมง ให้เพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า โดยรวมถึงการเข้าถึงที่ดิน ทรัพยากร และปัจจัยนำเข้าในการผลิต ความรู้ บริการทางการเงิน ตลาด โอกาสสำหรับการเพิ่มมูลค่า การจ้างงาน นอกฟาร์มอย่างปลอดภัยและเท่าที่ยอม ภายในปี 2573 SDG 10 ลดความไม่เสมอภาคภายในและระหว่างประเทศ SDG 11 ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความปลอดภัยทั่วถึงพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและยั่งยืน ความยากจนในชนบท เป็นปัญหาหลักที่ทุกหน่วยงานพยายามหาทางแก้ไข โดยการเพิ่มพูนรายได้ของประชาชน ให้สูงขึ้น แต่ในการพัฒนาที่ผ่านมา พบว่า ยังมีการพัฒนาอย่างทำให้ประชาชนยากจนลง กล่าวคือ จากการมุ่ง พัฒนาประเทศไทยเพื่อให้ทัดเทียมนานาอารยประเทศ โดยเน้นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ในขณะเดียวกันภาคเกษตรกรรมซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทย ไม่ได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง อันเป็นเหตุให้ เกิดความแตกต่างทางฐานะของบุคคลสองกลุ่ม กลุ่มหนึ่งมีจำนวนไม่มาก มีฐานะร่ำรวย มีอำนาจทางเศรษฐกิจกับ อีกกลุ่มหนึ่งเป็นคนส่วนมาก อาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม ซึ่งความไม่เป็นธรรมในการกระจายรายได้ กำลัง กลายเป็นปัญหาที่สำคัญ ความแตกต่างระหว่างเมืองกับชนบทมีมากขึ้น แม้ว่าประเทศไทยจะประสบความสำเร็จ อย่างสูงทางด้านการเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม แต่ความเจริญดังกล่าวไม่ได้กระจายไปสู่ ประชาชนโดยทั่วไป แต่การกระจายตัวยังอยู่กับกลุ่มคนบางกลุ่มเท่านั้น จากการวิเคราะห์ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ทางสังคมและความยากจน ความยากจนเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน มีลักษณะเป็น ลูกโซ่ที่วุ่นวายและซับซ้อน แต่ความยากจนในชุมชน ดังนั้น การพัฒนาชุมชนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยลดช่องว่างทางสังคมและ ขจัดปัญหาความยากจนในชุมชนให้ลดน้อยลง (Supuppattam, 2015)

ตามนโยบายของผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้มีการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ซึ่งได้ มีการแบ่งหมู่บ้านออกเป็นโซน ได้แก่ โซนทะเล รวมจำนวนทั้งสิ้น 5 หมู่บ้านหรือชุมชน ในการดำเนินงาน หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง (Surat Thani Province Community Development Department, 2022) ดังนั้น การที่จะเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งและเป็นต้นแบบตามเศรษฐกิจพอเพียงได้นั้น คนในชุมชนจะต้องร่วมมือกัน

ในหลาย ๆ ด้าน สิ่งสำคัญ คือ ผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องเป็นตัวอย่างในการพัฒนา เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชนตนเอง ซึ่งคนในชุมชนจะเกิดความรัก ความสามัคคี มองเห็นว่าตนเองนั้นเป็นส่วนหนึ่ง หรือส่วนสำคัญที่ จะทำให้ชุมชนตนเองเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง จากสถานการณ์ที่ได้กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญ ของกลไกการพัฒนาและการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนคุณธรรม ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี วิเคราะห์องค์ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน คุณธรรม พัฒนากลไกและการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนคุณธรรม และสร้างภาคีเครือข่ายการพัฒนาและการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน คุณธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนากลไกการ ขับเคลื่อนและสร้างภาคีเครือข่ายการพัฒนาและการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความเข้มแข็ง ให้กับชุมชนคุณธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กลไกการพัฒนาและการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความเข้มแข็ง ให้กับชุมชนคุณธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี” ด้วยวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods) ตามลักษณะ การศึกษาร่วมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่มีเนื้อหาสนับสนุนผลการวิจัยชัดเจนมากขึ้น สำหรับวิธีการ วิจัย ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถาม (Survey Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพโดย การสัมภาษณ์ (Interview) โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ดำเนินการวิจัย ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยคัดเลือกชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี 5 ชุมชน โดยผู้วิจัยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้ 1) เป็นชุมชนที่อยู่ในโครงการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียง 2) เป็นชุมชนที่มีการบริหารจัดการชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงที่มีประสิทธิภาพ และ 3) เป็นชุมชนที่ เป็นต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงโซนทั่วไป ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กลุ่มที่ 1 ได้แก่ พระสังฆาธิการ ประกอบด้วย เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 5 รูป กลุ่มที่ 2 ได้แก่ หัวหน้า ส่วนงานราชการ ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล/นายกเทศมนตรี รองนายก จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 3 ผู้นำชุมชน ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 4 นักวิชาการทางด้านการ พัฒนาชุมชน จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 20 รูป/คน ประชาชนในชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบจำนวน 354 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพในครอบครัว และ สถานภาพในชุมชนเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Checklist) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกลไก การพัฒนาต่อการเสริมสร้างชุมชนคุณธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แก่ ด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ด้านการ กระจายรายได้ ด้านสวัสดิการและสังคม และด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (Srisaat, 2010) ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการสร้างภาคีเครือข่าย ความร่วมมือ ได้แก่ ด้านส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือ ด้านการวางแผนครอบความร่วมมือ ด้านการระดมความร่วมมือ และด้านการสนับสนุนความร่วมมือ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำหัวน้ำสือขอความอนุเคราะห์จากหัวหน้าส่วนราชการบ้านทรายทอง หมู่ 8 ตำบลมะขามเตี้ย อำเภอเมือง, บ้านท่าเพื่อง หมู่ 6 ตำบลกรุด อำเภอภูเขานาจดิษฐ์, บ้านเหนียง หมู่ 2 ตำบล

ปากแพรก อำเภอตอนสัก, บ้านหินลาด หมู่ 4 ตำบลอ่างทอง อำเภอเก่า.smuy, บ้านค่าย หมู่ 4 ตำบลบ้านใต้ อำเภอเก่า.smuy จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และตรวจสอบความถูกต้องของข้อความในการตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้ทั้งหมด 354 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการวิเคราะห์เนื้อหาสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) การวิเคราะห์แบบอุปนัย วิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ว่าไปของผู้ตอบแบบสอบถาม การวิเคราะห์กลไกการพัฒนาต่อการเสริมสร้างชุมชน คุณธรรม และการวิเคราะห์การสร้างภาคีเครือข่ายการพัฒนาและการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนคุณธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics)

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากการวิจัย พบว่า การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 1) ด้านความพอประมาณ ประกอบด้วย 1.1) การบริหารจัดการให้คนในชุมชน รู้จักยึดหลักทางสายกลาง พึงตนเอง รู้จักใช้จ่ายอย่างพอเพียง พอดี พอประมาณ (Phetcharat, 2023) และ 1.2) การխวนขยายหาความรู้ จากประสบการณ์ รู้จักการอนุมานใช้เหตุผล ศึกษาความรู้หลักวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Phetcharat, 2023) 2) ด้านความมีเหตุผล ประกอบด้วย 2.1) การมีเหตุผล คือ การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียง ต้องพิจารณาที่เหตุจากปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (Phrakru Wisutthiwuthikun, 2023) และ 2.2) ปฏิบัติ ตามหลักจัมมัญญา (Phrakru Pariyatikunawut, 2023) 3) ด้านการมีภูมิคุ้มกัน ประกอบด้วย 3.1) ชุมชนมีการบริหารจัดการส่งเสริมให้คนในชุมชนรวมกลุ่มจัดตั้งวิสาหกิจ ชุมชน (Aporn, 2023) และ 3.2) การปฏิบัติตนให้มีภูมิคุ้มกันด้วยการปฏิบัติตามหลักภูมิคุ้มกันที่ดี มี 2 กรณี คือ การสร้างภูมิคุ้มกันภายในและการสร้างภูมิคุ้มกันภายนอก ภายในในการปรับตัว เมื่อมีการเปลี่ยนแปลง (Noonuan, 2023) 4) ด้านเงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย 4.1) ความรู้รอบ คือ การมีความรู้รอบเกี่ยวกับวิชาการ ประสบการณ์ (Phrakru Wisutthiwuthikun, 2023) 4.2) ผู้นำชุมชนมีการบริหารจัดการ ส่งเสริมให้คนในชุมชนรู้จักเกื้อกูลกัน โดยถ่ายทอดและเผยแพร่ความรู้ให้ได้รับประโยชน์ซึ่งกันและกัน ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีการศึกษาทดลองทดสอบ เพื่อให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยีใหม่ ๆ (Phetcharat, 2023) และ 4.3) ปัจจัยที่นำไปสู่ความรอบคอบ ได้แก่ ความทรงจำ ที่ดี เที่ยงตรง แท้จริง เข้าใจในหลักธรรมใช้ประสบการณ์และข้อมูลมาช่วยในการตัดสินใจฝึกวิเคราะห์ (Phrakru Sirithipkhunakorn, 2023) 5) ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ประกอบด้วย 5.1) ความซื่อสัตย์ คือ การประพฤติตรง จริงใจ ไม่คิดทรยศ ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง และการซื่อสัตย์ต่อตนเอง (Phrakru Wisutthiwuthikun, 2023) 5.2) คุณธรรมต้องเริ่มที่ตัวเรา ก่อน (Jaikwang, 2023) และ 5.3) ความขยัน คือ ความเพียรในการกระทำสิ่งนั้น ๆ ตามที่ถูกที่ควรด้วยเหตุผลการมีอุตสาหะและอดทนต่อความยากลำบากความมุ่งมั่นทุ่มเทต่อการงานที่ตนทำอยู่ ด้วยความรับผิดชอบ (Noonuan, 2023) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Donkha (2014) ได้วิจัยเรื่อง แบบจำลองปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเศรษฐกิจสร้างสรรค์กับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีค่ามากที่สุด คือ องค์ประกอบด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี รองลงมา คือ ด้านความมีเหตุผลและด้านความพอประมาณ โดยมีเงื่อนไขด้านความรู้มากกว่าเงื่อนไขด้านคุณธรรม และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Duangthisan (2017) ได้วิจัยเรื่อง การจัดการเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการเรียนรู้ของสถาบันการเรียนรู้เพื่อปวงชน จังหวัดชัยภูมิ ร่วมกับชุมชน โดยมีผู้นำชุมชน และสมาชิกของชุมชนเป็นผู้เรียนรู้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Apaamongkol (2015) ได้วิจัยเรื่อง ตัวแบบการพัฒนาชุมชนด้วยแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า สามารถนำไปสู่การสังเคราะห์ตัวแบบการพัฒนาชุมชนด้วยแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติและประสบผลสำเร็จสำหรับชุมชนอีน ๆ ต่อไป ตัวแบบที่ว่าด้วยนี้ คือ แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงด้านหลักทางสายก่าง มีผลต่อปัจจัยส่งเสริมด้านเศรษฐกิจและจิตใจ

2. การนำหลักสังคಹัตถ 4 มาประยุกต์ใช้ในชุมชน

จากการวิจัยพบว่า การนำหลักสังคಹัตถ 4 มาประยุกต์ใช้ในชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงด้านแบบในจังหวัดสุราษฎร์ธานี 1) ด้านการให้ การเสียสละ การเอื้อเพื่อ แบ่งปันแก่ผู้อื่น (ทาน) ประกอบด้วย 1.1) การเพื่อแผ่แบ่งปัน ให้ความช่วยเหลือส่งเคราะห์ทั้งทางทุนทรัพย์ สิ่งของปัจจัยสี่ที่จำเป็นไม่ว่าจะเป็นอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย หรือยา raksha โรค และ 1.2) รู้จักเสียสละเพื่อผู้อื่นไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวฝ่ายเดียว ให้ความร่วมมือทุกครั้งที่มีการจัดกิจกรรมขึ้นในชุมชนและโครงการชุมชนคุณธรรมต้นแบบ (Phetcharat, 2023) 2) ด้านการพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไฟเราะอ่อนหวาน สุภาพ และให้เกียรติผู้อื่น "ไม่กล่าวว่าชาที่ทำให้ผู้อื่นเสียหาย (ปิยะชา) ประกอบด้วย 2.1) การรักษาคำพูด ไม่โกหกมเด็จ พูดแต่สิ่งดีมีประโยชน์ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ให้เกียรติผู้อื่นให้ความรู้แก่ประชาชนผู้ติดต่อประสานงานด้วยความสุภาพไม่แสดงว่าชาที่หยาดกายแก่ประชาชน พูดให้กำลังใจ การใช้ชาที่สุภาพการพูดจาทักษะกันด้วยความสุภาพอ่อนหวาน (Noonuan, 2023) 2.2) ไม่พูดทำลายความสามัคคีในหมู่คนซักขอกวนให้ทุกคนได้เข้ามาร่วมโครงการคุณธรรมต้นแบบของวัด และ 2.3) ช่วยกันบอกเล่าถึงข้อดี มีประโยชน์ ของโครงการชุมชนคุณธรรมต้นแบบของวัด พร้อมทั้งซักขอกวนผู้คนให้เข้าร่วมกิจกรรม 3) ด้านการประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ไม่เป็นภาระแก่สังคม และรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม (อัตตจริยา) ประกอบด้วย 3.1) การประพฤติปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างแก่ลูกหลาน การประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้แก่กันและกัน ช่วยเหลืออนุเคราะห์งานบวช งานแต่ง และงานศพ (Phrakru Pariyatikunawut, 2023) และ 3.2) ปลูกต้นไม้เพื่อรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รักษาความสะอาดเริ่มต้นจากในครัวเรือน ตลอดจนการจัดการขยะ ไม่ทิ้งขยะลงในแม่น้ำลำคลอง (Jaikwang, 2023) และ 4) ด้านการเป็นผู้มีความประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย รู้จักกินรู้จักใช้ กล้าหาญในการเข้าสังคม พร้อมเป็นต้นแบบของสังคมได้ (สมานัตตตา) ประกอบด้วย 4.1) การวางแผนตัวหรือทำตัวให้อยู่ในกรอบระเบียบของชุมชนที่วางไว้ ทำให้การอยู่ร่วมกันด้วยความสมัครสมานสามัคคี 4.2) ความประพฤติเสมอต้นเสมอปลาย ความเป็นผู้วางแผนสม่ำเสมอ แสดงไม่หรือจิตเป็นกัลยาณมิตรกับทุกคนในชุมชน (Phetkong, 2023) และ 4.3) การเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่เบียดเบียนใคร มีอัตยาศัยไมตรีต่อเพื่อนบ้าน การทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ปฏิบัติตนให้เหมาะสมสมกับสถานภาพ (Mitrak, 2023)

3. กลไกการพัฒนาการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนคุณธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

Table 1 The level of public opinion towards the mechanism for developing the driving force of the Sufficiency Economy Philosophy to strengthen the moral community in Surat Thani Province both overall and each aspect (n = 354)

Mechanism for Developing the Driving Force of the Sufficiency Economy Philosophy	$\bar{x}$	S.D.	Level
1. Economic Expansion	3.76	0.830	Good
2. Income Distribution	3.75	0.770	Good
3. Social welfare	3.89	0.717	Good
4. Environmental Quality	3.80	0.720	Good
Total	3.80	0.668	Good

จาก Table 1 พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อกลไกการพัฒนาการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนคุณธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.80$,

S.D. = 0.668) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นกัน และได้เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสวัสดิการและสังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 ด้านคุณภาพและสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 ด้านขยายตัวทางเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 และด้านการกระจายรายได้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 ตามลำดับ ทั้งนี้ เนื่องจากประชาชนในชุมชนมีการตื่นตัวที่จะพัฒนาชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kongtsong (2019) เรื่อง ชุมชนเข้มแข็งบนฐานทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนตลาดน้ำในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็งของชุมชน ปัจจุบัน เขตตลิ่งชัน ยังคงความเป็นชุมชนแบบดั้งเดิม วิถีชีวิตร่องคนในพื้นที่ ส่วนมากยังคงเป็นเกษตรกรและใช้เส้นทางน้ำในการสัญจร คุณภาพ กระบวนการและวิธีการจัดการทุนทางสังคม และทุนทางวัฒนธรรม พบร่วมกับ มีการตั้งเครือข่ายคณะกรรมการผู้นำชุมชนเป็นผู้บริหารจัดการดูแลกิจกรรมตลาดน้ำ พื้นที่สำคัญ คือ ตลาดน้ำตลิ่งชัน ตลาดน้ำคลองลัดมะยม ตลาดน้ำวัดสะพาน และตลาดน้ำวัดจำปา มีการประชุมวางแผนจัดระบบการดำเนินการของตลาดน้ำและสื่อสารประชาสัมพันธ์รักษาสภาพแวดล้อม สร้างเสริมความสามัคคีในชุมชนและร่วมใจกันพัฒนาชุมชนให้เป็นเอกลักษณ์

4. สร้างภาคีเครือข่ายการพัฒนาและการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนคุณธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

Table 2 The level of public opinion towards creating a development network and the driving force of the Sufficiency Economy Philosophy to strengthen the moral community in Surat Thani Province as a whole and in each area (n = 354)

Creating a Development Network and the Driving Force of the Sufficiency Economy Philosophy	$\bar{x}$	S.D.	Level
1. Promotion of Cooperation	3.90	0.702	Good
2. Setting up a Cooperative Framework	3.89	0.722	Good
3. Mobilizing Cooperation	3.89	0.671	Good
4. Synthesizing	3.88	0.678	Good
Total	3.89	0.642	Good

จาก Table 2 พบร่วมกับ ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการสร้างภาคีเครือข่ายการพัฒนาและการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนคุณธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 3.89, S.D. = 0.624) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นกัน และได้เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 ด้านการระดมความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 ด้านการวางแผนครอบความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 และ ด้านการสนับสนุนความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าชุมชน มีการเชื่อมโยงกลุ่มคนหรือองค์กรที่สมัครใจจะแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร หรือทำกิจกรรมร่วมกัน และมีจุดประสงค์ที่เหมือนกัน โดยมีการจัดระเบียบโครงสร้างของคนในเครือข่ายร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakru Thammaban (2017) เรื่อง กระบวนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งตามหลักพุทธธรรมของจังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนตามหลักพุทธธรรมด้วยการเพิ่มขีดความสามารถในการเลือกทางและทางเลือกให้สมาชิกในชุมชน และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่มีผลกระทบต่อชีวิตกับสมาชิกในชุมชน กำหนดกรอบความร่วมมือ และให้สมาชิกในชุมชนมีความสัมพันธ์กันช่วยเหลือกันสร้างความมั่นคงปลอดภัยจากอันตรายในชีวิตและทรัพย์สิน และงานวิจัยของ Buacharoen (2017) เรื่อง การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือด้านการอนรุกษ์ธรรมชาติและพัฒนาทางเลือกเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในพื้นที่ตามแนวชายแดนอำเภอแม่สะเรียง

จังหวัดแม่ฮ่องสอนภายใต้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐวิชาการและชุมชน ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาลุยธีในการดำเนินรากษาด้วยการสอดแทรกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทั่วไปในวัฒนธรรมชุมชน พัฒนาพื้นที่ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นพื้นที่อนุรักษ์พื้นที่การค้าชายแดน ที่ต้องการแหล่งพลังงานเพื่อการดำเนินชีพ ของคนในท้องถิ่นและการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงานในพื้นที่ ที่กราบทต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม น้อยที่สุด ใช้พลังงานภายใต้ Concept “Green City” และพัฒนาระบวนการถ่ายทอดความรู้ของชุมชนในการจัดการ และดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืนโดยดำเนินงานในชุมชนภายใต้โครงการเครือข่ายหมู่บ้านพลัง สีเขียวพิทักษ์ป่ารักษาสิ่งแวดล้อม

องค์ความรู้ใหม่

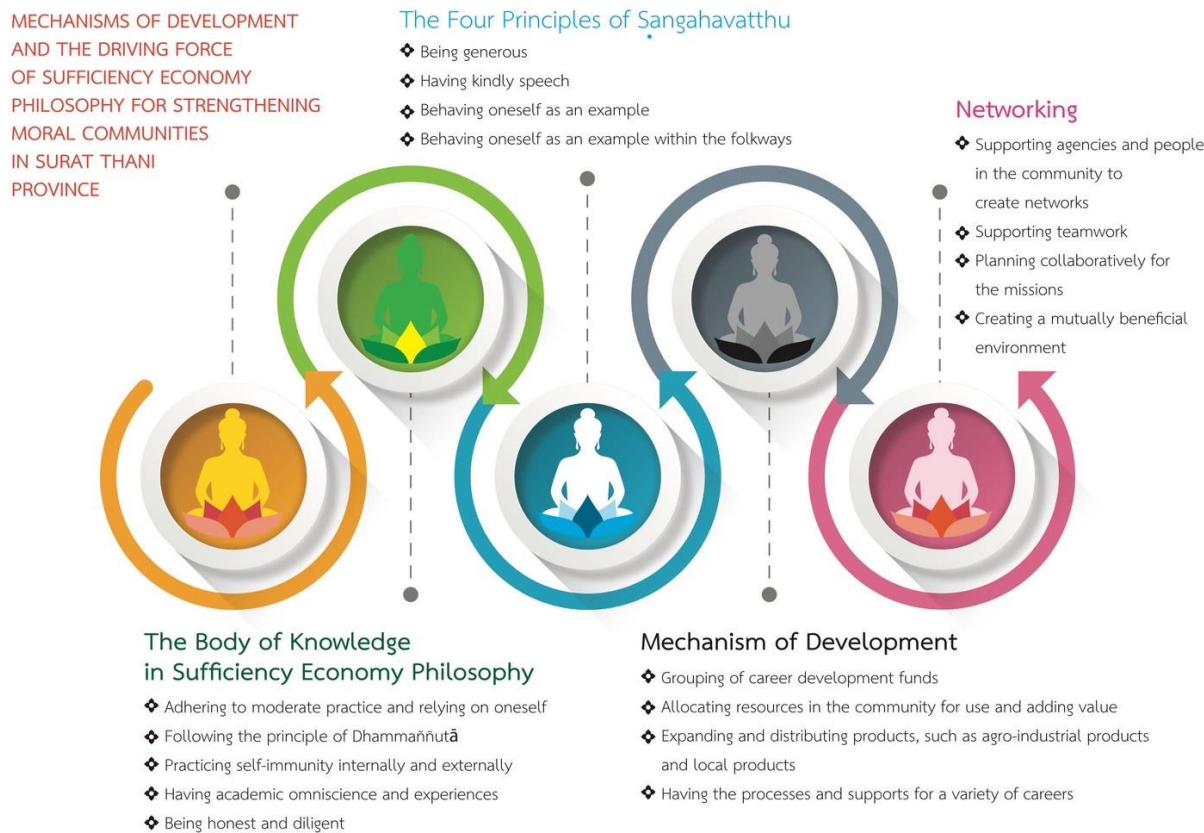

Figure 1 The synthesized knowledge from the research

จาก Figure 1 แสดงองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย ประกอบด้วย 1) การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความพอประมาณ ยึดหลักทางสายกลาง ปฏิบัติตามหลักอัมมัญญา ด้านการมีภูมิคุ้มกันภายในและการสร้างภูมิคุ้มกันภายนอก ด้านเงื่อนไขความรู้ ความรู้รอบ คือ การมีความรู้รอบเกี่ยวกับวิชาการประสบการณ์ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ความซื่อสัตย์ คือ การประพฤติตรงและจริงใจไม่คิดทรยศไม่คดโกงไม่หลอกลวง การซื่อสัตย์ต่อตนเอง 2) การนำหลักสังคಹัตถ 4 มาประยุกต์ใช้ในชุมชน (ท่าน) การเพื่อแผ่ แบ่งปัน ให้ความช่วยเหลือสังเคราะห์ทั้งทางทุนทรัพย์ สิ่งของปัจจัยสี่ที่จำเป็นไม่ว่าจะเป็นอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย หรือยารักษาโรค (ปิยาจา) การรักษาคำพูด ไม่โกหกมดเท็จ ด้านการประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ไม่เป็นภาระแก่สังคม และรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม (อัตถจริยา) การประพฤติปฏิบัติให้เป็นแบบอย่าง (สما�ตตตา)

การวางแผนตัวหรือทำตัวให้อยู่ในกรอบระเบียบของชุมชนที่วางไว้ การเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่เบียดเบี้ยนใคร มืออธิการศัย ไม่ตรีต่อเพื่อนบ้าน การทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสถานภาพ 3) กลไกการพัฒนาการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนคุณธรรมในชุมชนมีการจัดกลุ่มกองทุนพัฒนาอาชีพเพื่อเป็นหลักประกันสังคมให้แก่ประชาชน มีการจัดสรรงำนทรัพยากรในชุมชนมาใช้ประโยชน์เพิ่มคุณค่าก่อให้เกิดรายได้อย่างเป็นธรรม ชุมชนมีการขยายตัวและกระจายสินค้าในด้านผลผลิต เช่น การเกษตร อุตสาหกรรม สินค้าประจำตำบลเพิ่มมากขึ้น มีกระบวนการส่งเสริมการประกอบอาชีพที่หลากหลายเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน และ 4) สร้างภาคีเครือข่ายการพัฒนาและการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนคุณธรรมหน่วยงานและประชาชนในชุมชน มีการผลักดันบุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความร่วมมือ มีการสนับสนุนการทำงานร่วมกันเป็นทีม กลุ่ม/ชุมชนมีรูปแบบการดำเนินงานร่วมกันเพื่อกำหนดภารกิจ สำหรับการดำเนินการร่วมกันภายใต้ความร่วมมือ กลุ่ม/เครือข่ายในชุมชนมีการสร้างสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดประโยชน์ร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง

สรุปและข้อเสนอแนะ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พุทธศักราช 2566-2570) มีหลักการสำคัญที่ยึด “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ตามเจตนากรมน์ของยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ได้อาศัยหลักการและแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยสืบสาน รักษา ต่อยอดการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างมีเหตุผล ความพอประมาณ ภูมิคุ้มกันบนฐานของความรู้ คุณธรรม และความเพียร โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสถานการณ์และเงื่อนไขระดับประเทศและระดับโลก ทั้งในปัจจุบัน และอนาคตอันไกล และศักยภาพของทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ซึ่งในการพัฒนาชุมชนจะต้องมีระบบและกลไกในการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย การขยายตัวทางเศรษฐกิจ การกระจายรายได้ สวัสดิการสังคม และคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือ ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาให้ชุมชนมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ ชุมชนควรมีการสร้างหากลุ่มหรือองค์กรที่สามารถสนับสนุนทรัพยากรในส่วนที่ขาด ความมีการสนับสนุนแนวทางการทำงานร่วมกันนี้ จากบุคคลภายในและภายนอกชุมชน และควรเอื้ออำนวยประโยชน์เพื่อให้เกิดสัมพันธภาพที่สร้างความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างกัน ข้อเสนอแนะสำหรับวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเรื่อง แนวทางการสร้างชุมชนคุณธรรม เพื่อให้ทุกชุมชน มีการกำหนดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม เพิ่มเติมใน 3 มิติ คือ การนำหลักธรรมาภิบาล หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีวัฒนธรรมที่ดีงาม มาแก้ปัญหาของชุมชนและบ่มเพาะคุณธรรมความดี ที่อยากรักษา ให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

References

Apaamongkol, S. (2015). Community Development Model with the Concept of Sufficiency Economy. [Unpublished doctoral Thesis]. Ramkhamhaeng University.

Buacharoen, S. (2017). Developing a Network of Cooperation in Nature Conservation and Alternative Energy to Strengthen Security in Areas Along the Border of Mae Sariang District. In Mae Hong Son Province Under Cooperation Between the Government Sector Academic and Community. [Unpublished research report]. Rajamangala University.

Donkhao, K. (2014). Philosophical Model of Sufficiency Economy and Creative Economy Affecting Economic Development of Thailand. [Unpublished research report]. Suranaree University.

Duangthisan, A. (2017). Management to Build Strong Communities Under the Philosophy of Sufficiency Economy: The Case of the Learning Institute for the People. Chaiyaphum Province. *MCU Journal of Social Science Review*, 6(2), 347-358.

Jaikwang, R. (2023). Mechanism of Developing and Driving of Sufficiency Economy Philosophy for Strengthening Moral Community in Surat Thani Province. (Phrapalad Worakit Worakitjo, Interviewer)

Jaikwang, T. (2023). Mechanism of Developing and Driving of Sufficiency Economy Philosophy for Strengthening Moral Community in Surat Thani Province. (Phrapalad Worakit Worakitjo, interviewer).

Kongsong, S. (2019). Strong Community Based on Social Capital and Cultural Capital of the Floating Market Community in Taling Chan District. [Unpublished doctoral Thesis]. Burapha University.

Ministry of Culture. (2022). Moral Communities Create Good People and Good Societies. Ministry of Culture.

Mitrak, K. (2023). Mechanism of Developing and Driving of Sufficiency Economy Philosophy for Strengthening Moral Community in Surat Thani Province. (Phrapalad Worakit Worakitjo, Interviewer)

National Economic and Social Development Plan No. 13. (2022).

Noonuan, P. (2023). Mechanism of Developing and Driving of Sufficiency Economy Philosophy for Strengthening Moral Community in Surat Thani Province. (Phrapalad Worakit Worakitjo, Interviewer)

Phetcharat, A. (2023). Mechanism of Developing and Driving of Sufficiency Economy Philosophy for Strengthening Moral Community in Surat Thani Province. (Phra Palad Worakit Worakitjo, Interviewer)

Phetcharat, P. (2023). Mechanism of Developing and Driving of Sufficiency Economy Philosophy for Strengthening Moral Community in Surat Thani Province. (Phrapalad Worakit Worakitjo, Interviewer)

Phetkong, C. (2023). Mechanism of Developing and Driving of Sufficiency Economy Philosophy for Strengthening Moral Community in Surat Thani Province. (Phrapalad Worakit Worakitjo, Interviewer)

Phrakru Pariyatikunawut. (2023). Mechanism of Developing and Driving of Sufficiency Economy Philosophy for Strengthening Moral Community in Surat Thani Province. (Phrapalad Worakit Worakitjo, Interviewer)

Phrakru Sirithipkhunakorn. (2023). Mechanism of Developing and Driving of Sufficiency Economy Philosophy for Strengthening Moral Community in Surat Thani Province. (Phrapalad Worakit Worakitjo, Interviewer)

Phrakru Thammaban. (2017). The Process of Developing a Strong Community According to Buddhist Principles in Sisaket Province. [Unpublished doctoral Thesis]. Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phrakru Wisutthiwuthikun. (2023). Mechanism of Developing and Driving of Sufficiency Economy Philosophy for Strengthening Moral Community in Surat Thani Province. (Phrapalad Worakit Worakitjo, Interviewer)

Sapuppatham, N. (2015). Theory and Principles of Community Development. Rambhaibarni Rajabhat University.

Srisaat, B. (2010). Preliminary Research. Suviriyasan.

Surat Thani Province Community Development Department. (2022). Surat Thani Province, Sufficiency Economy Village Development Project Village Report. Surat Thani Province Community Development Department.

ภาษาเมือง ภาษาธรรม: นวัตกรรมการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อผู้พิการทางการได้ยิน

SIGN LANGUAGE, DHAMMA LANGUAGE: INNOVATIONS IN TEACHING BUDDHISM TO HEARING-IMPAIRED INDIVIDUALS

ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์^{1*}, พระครูศิริธรรมบัณฑิต², ณัฐนันท์ จิรกิจนิมิตร³,
พระครูไสภณวีรบัณฑิต², ชิริวัฒน์ แก้วลังกา¹

Silawat Chaiwong^{1*}, Phrakru Sirithammabandit², Natthanon Chirakitnimit³,

Phrakru Soponweerabundit², Theerawat Keawlangka¹

¹คณะสังคมศาสตร์ วิทยาลัยสังชั้นครล้ำป่าง ลำปาง ประเทศไทย

¹Faculty of Social Science, Nakhon Lampang Buddhist College, Lampang, Thailand

²คณะพุทธศาสนา วิทยาลัยสังชั้นครล้ำป่าง ลำปาง ประเทศไทย

²Faculty of Buddhism, Nakhon Lampang Buddhist College, Lampang, Thailand

³สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่ ประเทศไทย

³Multidisciplinary Research Institute, Chiang mai University, Chiang Mai, Thailand

*Corresponding author E-mail: silawatchaiwong30@gmail.com

Received 12 January 2024; Revised 8 February 2024; Accepted 13 February 2024

บทคัดย่อ

ความเป็นมาและวัตถุประสงค์: ผู้พิการทางการได้ยินเป็นผู้ที่ประจำอยู่ในสังคม ซึ่งความประจำนั้นเชื่อมโยงอย่างแน่นอนกับความเหลื่อมล้ำและเสริมพลังให้ผู้พิการทางการได้ยินมีภูมิคุ้มกันต่อปัญหาและอุปสรรค สิ่งนั้น คือ หลักพุทธธรรมที่ช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาชีวิตได้เป็นอย่างดี กลุ่มผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของนิทานพื้นบ้าน ซึ่งช่วยจารโลจิจิตใจ ขัดเกลาคุณธรรมและศีลธรรม แฟงไปด้วยการสอนเรื่องการประพฤติปฏิบัติที่เป็นพื้นฐานการอยู่ด้วยกันในสังคม จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาองค์ประกอบของนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน สร้างนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน และตอบบทเรียนเป็นชุดความรู้ เพื่อนำไปพัฒนาศักยภาพของผู้พิการทางการได้ยินผ่านนวัตกรรมการสอนพระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อมัลติมีเดียเป็นการตุนภาคเลื่อนไหวมีนักล่ามบรรยายประกอบภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย: การวิจัยเรื่องนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) ศึกษาข้อมูลในเอกสารทั้งแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์สร้างนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาเพื่อผู้พิการทางการได้ยิน

ผลการวิจัย: นวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน เป็นการคิดค้นพัฒนาวิธีการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาในรูปแบบใหม่ ๆ ที่สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้ของครุผู้สอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยคำนึงถึงสิ่งที่รับรู้ด้วยการมองเห็น สื่อที่มีทั้งเสียงและภาพ และสื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ประสิทธิภาพของนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน ทั้ง 3 ด้าน ด้านเนื้อหา ด้านสื่อ/เทคโนโลยี และด้านการออกแบบหรือกระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด

ความเกี่ยวข้องกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา: หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นนวัตกรรมการสอนเพื่อผู้พิการทางการได้ยิน ได้แก่ ความไม่ประมาท, ตัณหา 3, ขันธ์ 5, หลักกาลามสูตร, พระมหาวิหารธรรม 4,

หลักอิทธิบาท 4 ซึ่งงานวิจัยขึ้นนี้ได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์กับศาสตร์สมัยใหม่ ในด้านพัฒนาปัญญาและคุณธรรม โดยบูรณาการกับการเรียนการสอนของเด็กนักเรียนที่พิการทางการได้ยิน และกลุ่มผู้พิการที่สนใจศึกษาหลักธรรมพระพุทธศาสนาเพิ่มเติมผ่านสื่อสร้างสรรค์สำหรับผู้พิการทางการได้ยิน เพื่อนำไปพัฒนาชีวิตให้เจริญงอกงาม พัฒนาสติปัญญา เสริมสร้างสุขภาพจิตให้มีความเข้มแข็งเพื่อให้เกิดภูมิคุ้มกันทางสังคมท่ามกลางสภาวะทางสังคมที่มีความประבהงสูงขึ้น

สรุป: นวัตกรรมการสอนพระพุทธศาสนาในงานวิจัยนี้ถือว่าเป็นองค์ความรู้ใหม่ ที่นำนิทานพื้นบ้านของภาคเหนือที่ปรากฏในคัมภีร์โบราณ มาเป็นสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อเป็นช่องทางในการเรียนรู้หลักพุทธธรรมอีกช่องทางหนึ่งของผู้พิการทางการได้ยิน และสื่อนี้สามารถนำไปประยุกต์กับการเรียนการสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่นในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้พิการทางการได้ยินมีภูมิคุ้มกันทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ อีกทั้งยังสอดคล้องพันธกิจของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่ว่า มหาวิทยาลัยที่จัดการศึกษาพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ และสร้างพุทธนวัตกรรมเพื่อพัฒนาจิตใจและสังคม

คำสำคัญ: ภาษาเมือง, ภาษาธรรม, นวัตกรรม, การสอนพระพุทธศาสนา, ผู้พิการทางการได้ยิน

Abstract

Background and Objectives: Hearing-impaired individuals are vulnerable persons in society. Their vulnerability is closely linked to inequality and empowers hearing-impaired individuals to be immune to problems and obstacles. It includes Buddhist principles that help prevent and solve life problems efficiently. Hence, the researchers' group realizes the importance of folktales for soothing the human mind and disciplining the morality of humans. The folktales tactfully comprise the teaching of behavioral guidelines that are the basis of socializing. Therefore, the researchers are interested in studying the elements of innovations in teaching Buddhism to hearing-impaired individuals by creating innovations in teaching Buddhism to hearing-impaired individuals, determining the efficiency of innovations in teaching Buddhism to hearing-impaired individuals, and learning lessons. It is a set of knowledge to develop the potential of hearing-impaired individuals through innovations in teaching Buddhism by using multimedia, which is an animated cartoon with a sign language interpreter narrating the pictures.

Methodology: This research used mixed methods by studying information in documents. It includes concepts, theories, and related research. The researchers used the information as guidelines for creating research tools to use in data collection for analyzing and creating innovations in teaching Buddhism to hearing-impaired individuals.

Main Results: The innovations in teaching Buddhism to hearing-impaired individuals were the inventions for creating new methods in teaching Buddhism that could have developed the learning quality for learners and the learning management for teachers to be more efficient. They took into account things perceptible by sight, the media consisting of sound and images, and digital media. The efficiency of the innovations in teaching Buddhism to hearing-impaired individuals through three aspects, which included content, digital media, design, or learning process, was found to have the mean values at the highest level.

Involvement to Buddhadhamma: The Buddhist principles that were innovative teaching methods for hearing-impaired individuals consisted of earnestness (Appamāda), three kinds of

desires (Taṇhā), the five aggregates (Pañca-khandha), the advice on how to investigate a doctrine (Kālāmasutta), the four sublime states of mind (Brahmavihāra Dhamma), and the four paths of accomplishment (Iddhipāda). This research applied the principles of Buddhism with modern science in the field of the development of wisdom and morality by integrating them with the teaching methods for hearing-impaired students. There were groups of persons with disabilities who were interested in learning more about Buddhist principles through the creative media for hearing-impaired individuals. The innovations would have led to the development of life and intelligence to be prosperous, strengthening mental health to create social immunity amidst social conditions of increased fragility.

Conclusions: The innovations in teaching Buddhism within this study was regarded as a new body of knowledge. It took the northern folktales that appeared in ancient scriptures as a Buddhist creative media for teaching Buddhism. The purpose was to provide another channel of learning the Buddhist principles for hearing-impaired individuals. This creative media could have been applied to learning management in the subject field of Buddhism and local culture among educational institutions in order to physically and mentally immunize hearing-impaired individuals. In addition, it was also consistent with the mission of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, which indicated that the university managed Buddhist education integrated with modern science to create Buddhist innovation for developing the mind and society.

Keywords: Sign Language, Dhamma language, Innovation, Teaching Buddhism, Hearing-Impaired Individuals

บทนำ

การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมของกลุ่มผู้พิการนับว่ามีความคืบหน้าไปได้ดีข้า และยังเป็นปัญหาที่ท้าทายในหลายด้าน ทั้งความแตกต่างของรายได้ การศึกษา ความแตกต่างของคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะกลุ่มคนชายขอบ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส ตลอดจนผู้พิการที่ได้รับบริการคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์ ที่รัฐบาลจัดสรรให้ นอกจากนั้น ยังมีเงื่อนไข ปัจจัยที่เสี่ยงทลายประการที่อาจจะส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยรุนแรงขึ้น (Office of the National Economic and Social Development Board Office of the Prime Minister, 2017) เมื่อพิจารณาถึงคุณภาพชีวิตของผู้พิการ มีความเหลื่อมล้ำในด้านปัจจัยทางสังคม เช่น การศึกษา การประกอบอาชีพ และรายได้ เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลในทางลบต่อความสามารถในการเข้าถึงบริการของคนพิการ นำไปสู่แนวคิด การสนับสนุนและผลักดันให้คนพิการได้รับความเท่าเทียม และมีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี และให้ความสำคัญ เรื่องสิทธิมนุษยชน (Human Rights Approaches) องค์การสหประชาชาติประการ “ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน” ซึ่งส่งผลต่อการผลักดันคนพิการ พัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการโดยอยู่บนฐานของสิทธิอย่างเป็นรูปธรรม และได้มาตรฐานในระดับสากล (United Nation, 2001)

เมื่อกล่าวถึงสถานการณ์คนพิการในประเทศไทย มีผู้พิการทั้งสิ้นประมาณ 1,995,767 คน ซึ่งเป็นเศษายจำนวน 1,043,308 คน และ เป็นเพศหญิง จำนวน 952,459 คน เมื่อมองในระดับภูมิภาค พบว่า กรุงเทพมหานคร มีจำนวน 88,433 คน คิดเป็นร้อยละ 4.43 ภาคกลาง จำนวน 410,338 คน คิดเป็นร้อยละ 20.56 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 809,015 คน คิดเป็นร้อยละ 40.54 ภาคใต้ จำนวน 235,330 คน คิดเป็นร้อยละ 11.79 และภาคเหนือ จำนวน 444,485 คน คิดเป็นร้อยละ 22.27 และรอข้อมูลการยืนยัน จำนวน 8,166 คน คิดเป็นร้อยละ 0.41

(Ministry of Social Development and Human Security Department of Promotion and Development of Quality of Life for Persons with Disabilities, 2020)

จากการวิเคราะห์ผู้พิการแต่ละประเภท ผู้พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย มีจำนวน 372,189 คน คิดเป็นร้อยละ 18.65 เมื่อเทียบกับ กลุ่มผู้พิการทางการมองเห็น จำนวน 196,081 คน คิดเป็นร้อยละ 9.82 ผู้พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย มีจำนวนมากที่สุด

ผู้พิการทางการได้ยิน เป็นกลุ่มคนที่มีอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตประจำวันในด้านการสื่อสาร เนื่องจาก ไม่สามารถได้ยินเสียงหรือสัญเสียงการได้ยิน เกิดมาพร้อมกับความด้อยโอกาสทางด้านการสื่อสาร อันเป็นพื้นฐาน สำคัญของการดำรงชีวิตในสังคม เพราะอวัยวะที่ใช้สำหรับฟังเสียงเสียไปบางส่วน หรือเสียไปจนหมด ประสาทหู ไม่ทำงานตามปกติ จึงไม่สามารถได้ยินคำพูดและเสียงต่าง ๆ ได้ ทำให้โลกของการสื่อสารของผู้พิการทางการได้ยิน ถูกจำกัดอยู่เพียงแค่การสื่อสารด้วยภาษาใบ้หรือภาษาเมือง (Gold Merchants Union, 2004) รวมไปถึงภาษา ท่าทางและการแสดงออกทางสีหน้า ที่ผู้พิการทางการได้ยินจะใช้ในการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารกับผู้พิการ ด้วยกันหรือใช้สำหรับการสื่อสารกับคนปกติทั่วไป รวมถึงสถาบันครอบครัวที่ต้องมีการติดต่อสื่อสารกัน แต่ก็มี คนปกติน้อยคนนัก ที่จะเข้าใจความหมายในภาษาเมือง คือ จะต้องมีการฝึกฝนและเรียนรู้ในภาษาเมื่อนั้น ๆ จึงจะสามารถสื่อสารกับผู้พิการทางการได้ยินและเข้าใจกันได้ โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันหลัก ที่มีความจำเป็นในการสื่อสารกับผู้พิการทางการได้ยินโดยตรง

ถึงแม้ว่าความพิการทางการได้ยินจะเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ทว่าผู้พิการ ทางการได้ยินดังกล่าวก็ยังสามารถใช้ภาษาเมือง ในการสื่อสารกันระหว่างกลุ่มผู้พิการทางการได้ยินด้วยกัน แต่ใน ขณะเดียวกันในสังคมประกอบไปด้วยผู้คนหลากหลายประเภท การสื่อสารของผู้พิการทางการได้ยินจึงจำเป็นต้อง มีสื่อที่สามารถเป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มคนเหล่านั้นในสังคมด้วย (Rodsawang, 2018) นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้พิการทางการได้ยิน จะเข้าใจสื่อและทันต่อเหตุการณ์ข่าวสารประจำวันได้โดย การอ่าน ทำให้กลุ่มคนเหล่านี้มีอคติและไม่เปิดรับข้อมูลข่าวสารจากคนปกติทั่วไป

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่าผู้พิการทางการได้ยินเป็นผู้ที่ประจำอยู่ในสังคม ซึ่งความประจำนั้น เชื่อมโยงอย่างแน่นอยู่กับความเหลื่อมล้ำ ไม่ว่าจะเหลื่อมล้ำในด้านคุณภาพชีวิตหรือด้านอื่นก็ตาม ยิ่งมีความ เหลื่อมล้ำมากเท่าไหร่ โอกาสของกลุ่มผู้พิการทางการได้ยินก็จะประจำมากขึ้นเท่านั้น จิตใจเขาก็จะอ่อนแอกว่า หรือ อ่อนด้อยไม่มีกำลังและความสามารถที่จะรับมือกับปัญหาที่เข้ามาระบุ รวมทั้งไม่สามารถคาดการณ์หรือ วางแผนล่วงหน้าได้อย่างมีประสิทธิผล เมื่อเกิดปัญหาอย่างโดยอย่างหนึ่งขึ้นไม่สามารถจัดการเหล่านั้นได้ และเมื่อ ได้รับผลกระทบจากปัญหานั้นอยู่ในสภาพที่เสียหลัก ไม่สามารถลุกขึ้นและกลับคืนมาสู่สภาพที่เป็นปกติได้ ดังนั้น ถึงที่จะแก้ไขปัญหาหรือเติมเต็มเสริมพลังให้ผู้พิการทางการได้ยินมีภูมิคุ้มกันต่อปัญหาและอุปสรรคได้ นั่นคือ หลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาชีวิตได้เป็นอย่างดี ไม่ ว่าจะเป็นหลักความไม่ประมาท สัมปชัญญะ มีสติ รู้ตัว ระลึกได้ หลักอุบัติ 6 ทางแห่งความสื่อสารทางแห่ง ความอิบหาย หลักตัณหา 3 ความต้องการสิ่งที่ตอบสนอง ต่อความต้องการทางประสาทสัมผัสทั้งห้า อันได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส และหลักธรรมาธิรัตน์ 4 เป็นธรรมสำหรับการครองเรือนหรือหลักการดำเนินชีวิตของ คุณธรรม ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ประพฤติด้วยความสุจริต ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง มีความจริงใจ พูดความจริง การฝึกฝนตนเองให้มีการพัฒนาในด้านจิตใจและการกระทำ แก้ไขข้อบกพร่อง ด้วยการใช้สติพิจารณาคร่าวคราวญให้ ครอบคลุมก่อนจะกระทำการสิ่งใด ความอดทน อดกลั้นต่อความยากลำบาก อดทนต่อปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ มีความเข้มแข็งไม่ยอมท้อ ความเสียสละ หมายถึง การเสียสละจากความสุขและผลประโยชน์ของตน รวมถึงการเป็น ผู้มีใจกว้าง เอื้อเพื่อเพื่อแผ่ต่อผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว

คัมภีร์ใบราณหรือคัมภีร์ใบลานเป็นเอกสารที่ Jarvis เกี่ยวกับประเพณี หลักธรรม คำสอน กว้างขวาง Jarvis ประเพณี ตำนานและพิธีกรรมต่าง ๆ ของจังหวัดภาคเหนือ ซึ่งสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมผ่านกระบวนการ

ขัดเกลาเชิงวัฒนธรรม และยังเป็นสิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของความเป็นชาติ เป็นรากฐานความมั่นคง เป็นสิ่งที่แสดงถึงศักดิ์ศรี เกียรติภูมิ และความภาคภูมิใจของชาติที่มีวัฒนธรรมอันดึงดีสืบทอดมายาวนาน ทำให้เกิดการตระหนักรถึงความสำคัญและอนุรักษ์พื้นที่ สืบทอดให้แก่คนรุ่นหลัง ผ่านกระบวนการขัดเกลาทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมจึงเป็นตัวกำหนดรูปแบบของสถาบันซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันไปในสังคม วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่กำหนด พฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งขึ้นอยู่กับสังคมนั้น ๆ และวัฒนธรรมยังเป็นสิ่งที่ควบคุมสังคม สร้างความเป็นระเบียบ เรียบร้อยให้แก่สังคม เพราะวัฒนธรรมจะมีทั้งความศรัทธา ความเชื่อ ค่านิยม บรรทัดฐาน หากสังคมปัจจุบันเกิด การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จนคนส่วนใหญ่ในสังคมปรับตัวไม่ทัน วัฒนธรรมหรือการปฏิบัติตามหลักคำสอน ต่าง ๆ โดยเฉพาะคำสอน หลักธรรม ประวัติ ประเพณี พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีคุณค่า จะถูกลบเลื่อน ดังนั้น คัมภีร์โบราณจึงมีความสำคัญอย่างมาก เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมในอดีต

คณผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของคัมภีร์โบราณของภาคเหนือที่เจริญ หลักธรรมคำสอน ตลอดจน นิทາ พื้นบ้านจารโลจิ นิทາขัดเกลาวัฒนธรรม และศีลธรรม ซึ่งแห่งไปด้วยการสอนความประพฤติปฏิบัติที่เป็น พื้นฐานการอยู่ด้วยกันในสังคม จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะปริวรรตคัมภีร์โบราณที่ได้เด่นในภาคเหนือตอนบน ถอดบทเรียนเป็นชุดความรู้ เพื่อนำไปพัฒนาศักยภาพของผู้พิการทางการได้ยินและบุคคลรอบข้างเพื่อให้ผู้พิการ หรือบุคคลรอบข้างไม่เกิดความน้อยเนื้อต่ำใจในชีวิต สามารถดำรงอยู่ในสังคมอยู่ได้เหมือนคนปกติทั่วไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบของนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน เพื่อสร้าง นวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน และเพื่อหาประสิทธิภาพของนวัตกรรม การสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

รูปแบบวิธีการวิจัยในครั้นนี้เป็นการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods) ประกอบด้วย คือ 1) การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) การวิจัยในลักษณะนี้ผู้วิจัยจะศึกษาข้อมูลในเอกสารที่มี ผู้เก็บข้อมูลแล้ว 2) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพัฒนาศักยภาพผู้พิการ ทางการได้ยิน จำนวน 50 คน ในพื้นที่จังหวัดลำปาง 3) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้วิจัยนำ แบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้พิการทางการได้ยิน, พี่เลี้ยงคนพิการทางการได้ยิน และตัวแทนของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง และ 4) แบบเชิงปฏิบัติการ (Action research) ผู้วิจัยจะใช้กระบวนการพัฒนาศักยภาพผู้พิการ ทางการได้ยิน พี่เลี้ยงผู้พิการทางการได้ยิน และตัวแทนเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และพัฒนาแนวทางการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อผู้พิการทางการได้ยิน

2. พื้นที่ในการวิจัย

พื้นที่ในการวิจัยผู้วิจัยได้เลือกจังหวัดภาคเหนือ คือ จังหวัดลำปาง

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1 การวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย กลุ่มผู้พิการทางการได้ยินในจังหวัดลำปาง เปิดตาราง Krejcie and Morgan (Srisa-at, 2002) ที่ระดับความ เชื่อมั่น ร้อยละ 95 จำนวนผู้พิการทางการได้ยิน 50 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ไม่น้อยกว่า 44 คน

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย

3.2.1 ตัวแทนผู้พิการทางการได้ยินในจังหวัดลำปาง จำนวน 15 คน

3.2.2 ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการทางการได้ยินในจังหวัดลำปาง จำนวน 10 คน

3.3 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย

3.3.1 ตัวแทนผู้พิการทางการได้ยินในจังหวัดลำปาง จำนวน 15 คน

3.3.2 ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการทางการได้ยินในจังหวัดลำปาง จำนวน 10 คน

3.3.3 เครือข่าย ได้แก่ โรงเรียนการศึกษาสังเคราะห์จิตต์อริye จังหวัดลำปาง และสถาบัน

ม่านฟ้าเพื่อการวิจัยและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนหูหนวก จังหวัดเชียงใหม่ และองค์กรอิสรรฯ เช่น ชมรมคนหูหนวก จังหวัดลำปาง

4. เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการลงพื้นที่เป้าหมายในการสร้างนวัตกรรม การสอนพระพุทธศาสนาเพื่อผู้พิการทางการได้ยินในจังหวัดลำปาง ประกอบไปด้วย

4.1 สร้างนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาของผู้พิการทางการได้ยินในจังหวัดลำปาง เครื่องมือขึ้นนี้เก็บข้อมูลจากผู้พิการทางการได้ยินในจังหวัดลำปาง ไม่น้อยกว่า 44 คน

4.2 แบบประเมินหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน

4.3 การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยมีโครงสร้างการสัมภาษณ์เกี่ยวกับพัฒนาศักยภาพผู้พิการทางการได้ยินผ่านหลักปฏิบัติเพื่อการขัดเกลาวัฒนธรรมเชิงพุทธ

4.4 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งผู้วิจัยมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับผู้พิการทางการได้ยิน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องพัฒนาศักยภาพผู้พิการทางการได้ยิน และสร้างนวัตกรรมการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อผู้พิการทางการได้ยิน

4.5 ชุดปฏิบัติการการพัฒนาศักยภาพผู้พิการทางการได้ยิน และสร้างนวัตกรรมการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อผู้พิการทางการได้ยิน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยได้แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยออกเป็น 6 ระยะ มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้ ระยะที่ 1 การจัดประชุมทีมวิจัย ระยะที่ 2 การศึกษาภาคสนาม (Field Study) และการลงสำรวจข้อมูลภาคสนาม (Field Survey) ระยะที่ 3 คัดเลือกเป้าหมายแต่ละพื้นที่แบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่ได้จากการลงสำรวจข้อมูลภาคสนาม ระยะที่ 4 เป็นการระดมความเห็นของผู้พิการทางการได้ยิน ที่เลี้ยง ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยใช้เครื่องมือการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ระยะที่ 5 การสรุปองค์ความรู้ของการสร้างนวัตกรรมการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อผู้พิการทางการได้ยิน แล้วนำข้อมูลไปสู่การจัดทำเวทีประชาชนในพื้นที่ และระยะที่ 6 การจัดประชุมส่วนทางวิชาการ นวัตกรรมการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อผู้พิการทางการได้ยิน และเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ของเครือข่ายแต่ละจังหวัดในภาคเหนือ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียงเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อมูลจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวมมิได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. องค์ประกอบของนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน

นวัตกรรมการสอนเชิงพุทธสำหรับผู้พิการทางการได้ยินเป็นการใช้วิธีการเชิงระบบในการปรับปรุง และคิดค้นพัฒนาวิธีการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาในรูปแบบใหม่ ๆ ที่สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและ การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนให้มีคุณภาพขึ้น เช่น การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้แบบศูนย์การเรียน การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการจัดการเรียนรู้ผ่านวีดีทัชช์และอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็น นวัตกรรมที่สำคัญความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ทั้งการเรียนด้วยตนเอง การเรียน เป็นกลุ่ม และการเรียนแบบมวลชน ตลอดจนสื่อที่ใช้เพื่อสนับสนุนการฝึกอบรมผ่านคอมพิวเตอร์ เช่น วีดีทัชช์แบบ ปฏิสัมพันธ์ (Interactive Video) ซึ่งจากการสัมภาษณ์กลุ่มที่เลี้ยง พบว่า กระบวนการรับรู้หรือการตีความที่มา กระทบกับประเทศไทยสัมผัต่าง ๆ เช่น ตา ผิวหนัง เป็นต้น การรับรู้ (Perception) จัดว่าเป็นสื่อกลางสำคัญที่ให้ ผู้พิการทางการได้ยินเกิดประสบการณ์และเป็นเครื่องมือนำความรู้เข้าสู่สมองเพื่อให้สมองเก็บรวบรวมและจัดจำ ข้อมูลหรือสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ไว้ สำหรับเป็นพื้นฐานในการสร้างความคิดรวบยอด (Concept) และใช้ความคิด รวบยอดนั้น ค้นหาความรู้อื่น ๆ สำหรับผู้พิการทางการได้ยินนั้น ไม่สามารถใช้หูในการรับรู้ได้เท่ากับประเทศไทย ผู้พิการทางการได้ยินจึงต้องอาศัยการรับรู้ทางสายตาเป็นตัวช่วยในการรับรู้ รวมถึงใช้วิธีการรับรู้จากประเทศไทย สัมผัสอื่น ๆ ได้แก่ การสัมผัส การดมกลิ่น การลิ้มรส เข้ามามีส่วนช่วยในการรับรู้ ดังนั้น การสร้างนวัตกรรม การสอนควรพิจารณาการใช้สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก ความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่น ๆ เพื่อให้สอดคล้องและ เหมาะสมกับวิธีการรับรู้หรือการเรียนรู้ ดังนั้น นวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน ที่สำคัญและสอดคล้องกับวิธีการรับรู้ ประกอบด้วย 3 ประการ คือ 1) สิ่งที่รับรู้ด้วยการมองเห็น 2) สิ่งที่มีทั้งเสียง และภาพ และ 3) สื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์

คำสอนที่ปรากฏอยู่ในเรื่องสามปั่งสามกิ่วที่ผู้พิการทางการได้ยินสามารถทำความเข้าใจได้ง่ายและนำไปใช้กับชีวิตประจำวันแต่ละข้อสามารถถวิเคราะห์ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้ ดังนี้

1. สนุกอย่างอน เปรียบได้ว่า อย่าเพลิดเพลินในการนอนในสถานที่ที่ไม่คุ้นเคย อาจมีภัยได้ทุกเมื่อ และเมื่อได้ทรัพย์สิ่งของมารอย่างหลงดีใจจนขาดสติ อาจเสียทรัพย์ด้วยความประมาท สองคล้องกับหลักธรรมเรื่องความไม่ประมาท ได้แก่ 1) สติ ความระลึกได้ 2) สมปัชญญา ความรู้ตัว และอย่างมุข 6 คือ ทางแห่งความเสื่อมหรือทางแห่งความชิบหาย ประกอบด้วย 1) ดื่มน้ำมา 2) เที่ยวกางคืบ 3) เที่ยวดูการละเล่น 4) เล่นการพนัน 5) คบคนชั่ว เป็นมิตร และ 6) เกี่ยจครัวในการทำงาน

2. เมี่ยวน้อยยิ่น หมายถึง ภารยาที่อดอ้อนเอาใจหรือยกยอสรรเสริญ ไม่ควรหลงเชือใจในคำพูดนั้น เพราะภารยาอาจมีพฤติกรรมที่ไม่น่าไว้ใจ อย่าไว้ใจและเผยแพร่ความลับของตนเอง จนหมด เพราะอาจเป็นภัยได้ หลักธรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ตัณหา 3 ตัณหา แปลว่า ความทะยานอย่าง ประกอบด้วย 1) การตัณหา คือ ความทะยานอย่างในการ ความต้องการที่ต้องสนองต่อความต้องการทางประสาททั้งห้า อันได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส 2) ภวตัณหา คือ ความทะยานอย่างมี อยากรู้เป็น ได้แก่ ความอยากรู้ความมุ่งหวังให้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง เกิดขึ้นต่อชีวิตของตนทั้งในปัจจุบันและในอนาคต และ 3) วิภวตัณหา คือ ความทะยานอย่างที่จะหลุดพ้นไปจาก สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ไม่ประくな หรือความมุ่งหวังไม่ให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ไม่ประくな นั้น เกิดขึ้นต่อตนทั้งในปัจจุบันและใน อนาคต หลักธรรมราวาสธรรม 4 เป็นธรรมสำหรับการครองเรือนหรือหลักการดำเนินชีวิตของคฤหัสด์ ได้แก่ 1) สักจะ คือ มีความซื่อสัตย์ ประพฤติดนด้วยความสุจริต ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง มีความจริงใจ พูดความจริง 2) หมะ คือ การฝึกฝนตนเองให้มีการพัฒนาในด้านจิตใจและการกระทำ แก้ไขข้อบกพร่อง ด้วยการใช้สติพิจารณาคร่รครวมญให้ รอบคอบก่อนจะกระทำการสิ่งใด 3) ขันติ คือ ความอดทน อดกลั้น ต่อความยากลำบาก อดทนต่อปัญหาและ อุปสรรคต่าง ๆ มีความเข้มแข็งไม่ย่อห้อ และ 4) จาคะ คือ ความเสียสละ หมายถึง การเสียสละจากความสุขและ ผลประโยชน์ของตน รวมถึงการเป็นผู้มีใจกว้าง เอื้อเพื่อเพื่อแผ่ต่อผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว

3. โ่อเน่าหือเห็น หมายความว่า เมื่อได้กลิ่นเหม็นเน่า ควรหาเหตุหรือหาสิ่งผิดปกติ เพื่อที่จะหาวิธีกำจัด หรือทำการแก้ไข หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ขันธ์ 5 คือ สิ่งต่าง ๆ ในร่างกายมุชชย เป็นสิ่งไม่เที่ยงแท้ ไม่ยั่งยืน เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป ซึ่ง ขันธ์ 5 ประกอบด้วย 1) รูป คือ ร่างกาย 2) เวทนา คือ อารมณ์ ความรู้สึก การรับรู้ในสิ่งที่มาสัมผัสหรือกระทบ เช่น ความรู้สึกเจ็บ ความรู้สึกทุกข์ ความสบายนิ่ง ความชอบใจ ความชอบใจ ความรู้สึกเฉย ๆ ไม่สุขไม่ทุกข์ เป็นต้น 3) สัญญา คือ ความจำได้ ความทรงจำต่าง ๆ เมื่อจำได้แล้วก็หลงลืมได้ 4) สังขาร คือ ความคิดปรงแต่งของจิตให้เกิดการกระทำขึ้น เจตนาที่จะกระทำการ วาจา ใจ เช่น กิน นอน นั่ง พูดคุย อุทาน ความนึกคิดต่าง ๆ และ 5) วิญญาณ คือ การรู้ทางอารมณ์ อันเกิดจากสิ่งที่มากระทบผ่านทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ

4. เมื่อนหือรู้ เป็นการสื่อความหมายว่า เมื่อได้รับข่าวสารหรือสิ่งใดก็ตาม ควรหาเหตุผล คิดวิเคราะห์ ไตร่ตรองดูว่าเป็นความจริงหรือไม่ อย่าพึ่งเชื่อเสียที่เดียว โดยสัมพันธ์กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ หลักกาลามสูตร คือ วิธีปฏิบัติในเรื่องที่ควรสังสัย หรือหลักความเชื่อ 10 ประการ ซึ่งหากพิจารณาตามหลักกาลามสูตรแล้ว การจะเชื่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น จะต้องใช้สติปัญญาพิจารณาจนรู้ได้ด้วยตนเองว่า สิ่งเหล่านั้นเป็นกุศล หรืออุกุศล เป็นสิ่งที่มีโทษหรือไม่มีโทษ เมื่อพิจารณาได้ตรองอย่างรอบคอบแล้วจึงสามารถยึดถือปฏิบัติตัว

5. นอนสูงหือนอนนอนค่าว่า เป็นการสอนว่า หากนอนอยู่บนที่สูง ควรนอนคว่ำมองลงมาข้างล่างเพื่อค่อยดูว่า จะมีสิ่งใดขึ้นมาทำร้ายเราหรือไม่ ในที่นี้สัมพันธ์กับหลักธรรมสำหรับผู้บริหารที่ใช้ปัจจารองลูกน้องหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ได้แก่ พระมหาวิหารธรรม 4 ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติของผู้ปัจจารองและการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น ประกอบด้วย 1) เมตตา คือ ความรักใคร่ ความปรารถนาจะให้ผู้อื่นมีความสุข 2) กรุณา คือ ความสงสารเมื่อคนอื่นมีทุกข์ ความปรารถนาอยากริบัติให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ 3) มุทิตา คือ ความยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดี ปราศจากความริษยา และ 4) อุเบกขา คือ ความวังเฉย การวางใจเป็นกลาง ด้วยการพิจารณาถึงสิ่งต่าง ๆ ย่อมเป็นไปตามกฎแห่งกรรม ควรทำสิ่งใดไว้สิ่งนั้นย่อมตอบสนองคืนบุคคลผู้กระทำสิ่งนั้น

6. นอนต่าหือนอนหอย หมาย เป็นการสอนว่า หากนอนในที่ต่ำควรนอนหอยมองขึ้นไปด้านบน เพื่อค่อยดูว่า มีอะไรผิดปกติ หรือมีสิ่งใดที่จะตกลงมาทำร้ายเราได้หรือไม่ ซึ่งเปรียบเทียบกับหลักการทำงานของ ลูกจ้าง หรือผู้ใต้บังคับบัญชา ได้แก่ หลักธรรมอิทธิบาท 4 สังฆวัตตุ 4 และทิศ 6

หลักอิทธิบาท 4 คือ ทางดำเนินไปสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) ฉันทะ หรือ ความพอใจ หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความชอบหรือพึงพอใจในงานที่ทำอยู่ และมีความสุขกับงานที่ได้รับมอบหมาย 2) วิริยะ หรือ ความพากเพียร ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความยั่งหมั่นเพียรในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งหมั่นฝึกฝนตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น 3) จิตตะ หรือ ความเอาใจใส่ หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความมุ่งมั่น เอาใจใส่หรือมีสมาธิจดจ่อ กับงานที่ทำ รวมถึงมีความรอบคอบและความรับผิดชอบในงานที่ทำอย่างเต็มสติกำลัง และ 4) วิมังสา หรือ ความหมั่นไตร่ตรองพิจารณาหาเหตุผลในงานที่ทำ ทำงานด้วยปัญญา ใช้สมองคิด รวมถึงเข้าใจในงานอย่างลึกซึ้ง ทั้งในแง่ของขั้นตอนและผลสำเร็จหรือผลลัพธ์ที่ดีของงาน สอดคล้องกับ Chaiworamankul et al. (2022) ซึ่งกล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการกับพุทธนวัตกรรมในการพัฒนาการเรียนรู้สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของเยาวชนได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น องค์ประกอบของนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน จึงประกอบด้วยเนื้อเรื่องสามปั้งสามกิ่ว ที่นำมายปริวรรตแปลเป็นภาษาไทยและนำมายเรียบเรียงให้เป็นภาษาที่เข้าใจง่าย และประยุกต์เข้ากับหลักพุทธธรรม โดยองค์ประกอบของนวัตกรรมชิ้นนี้ต้องคำนึงถึงสิ่งที่รับรู้ด้วยการมองเห็น สื่อที่มีทั้งเสียงและภาพ และสื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เป็นสำคัญเพื่อให้เหมาะสมกับผู้พิการทางการได้ยิน

Figure 1 An interaction between the researchers and a group of persons with disabilities during a session of teaching Buddhism

2. สร้างนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน

นวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาที่กิจกรรมนี้ได้ยินร่วมกันหารือและค้นหาในทางพระพุทธศาสนา ดังใน Figure 1 ที่ผู้พิการทางการได้ยินเสนอความต้องการผ่านการสนทนากลุ่มในการจัดกิจกรรมซึ่งเป็นนิทานล้านนาที่เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์โบราณ วัดไหล่หินอำเภอเชียงราย จังหวัดลำปาง คือ เรื่อง สามปั่งสามกิ่ว ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระมหาณัฐหนึ่ง เนื้อเรื่องแห่งปริศนาธรรมคำสอน 6 ข้อ ได้แก่ 1) สนกอย่านอน 2) เมียวนอย่าเยี่ยน 3) โอ่เน่าให้เห็น 4) เมมันให้รู้ 5) นอนสูงให้นอนค่ำ และ 6) นอนต่าให้นอนง่าย คำว่า “ปั่ง” น่าจะตรงกับภาษาไทยกลาง คือ คำว่า ปล ก่าวคือ อย่าปล ใจเชื่อในสามสิ่ง ส่วนคำว่า “กิ่ว” แปลว่า เล็ก ๆ หรือสถานที่คับแคบ คือ อย่าประมาทในการเดินข้าม อาจจะมีอันตรายทุกเมื่อ และนำมาปริวรรตเป็นภาษาไทยโดยประชัญช่าวบ้าน และตรวจเนื้อหาความถูกต้องจากนักวิชาการด้านศาสนา และนักวิชาการภาษาเมือง เพื่อเรียบเรียงเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้พิการทางการได้ยิน และไปสู่กระบวนการทำเป็นภาพการ์ตูนเคลื่อนไหว และประกอบด้วยนักล่ามภาษาเมืองและนักพากย์ให้เสียงและภาษาเมืองไปในทิศทางเดียวกัน ไม่ซ้ำกันไป ไม่ไวเกินไป โดยคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

2.1 สิ่งที่รับรู้ด้วยการมองเห็น เช่น 1) ท่ามือ (Hand Shape) 2) ระดับของมือ (Position) 3) ทิศทางการหันของมือ (Location) 4) การเคลื่อนไหวของมือ (Movement) และ 5) การแสดงสีหน้า (Facial Expression)

2.2 สื่อที่มีทั้งเสียงและภาพ ในคลิป VDO มีล่ามภาษามืออ่านวิความสะทึกระบกสำหรับผู้พิการทางการได้ยินที่จะช่วยให้สื่อความหมาย แปลสื่อเสียงที่ต้องใช้การได้ยินให้อยู่ในรูปสื่อที่รับรู้ด้วยตา และจัดให้มีการบันทึกภาพล่ามภาษามือไว้ที่มุมภาพ เพื่อให้ผู้พิการทางการได้ยินดูภาพของสื่อและดูล่ามภาษามือไปพร้อม ๆ กัน โดยล่ามภาษามือทำหน้าที่พังเสียงพูดและเสียงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสื่อ พร้อมกับทำท่าภาษาเมืองถ่ายทอดให้ผู้พิการทางการได้ยินเข้าใจ โดยสามารถสแกน QR Code เพื่อรับชมสื่อได้จากใน Figure 2

2.3 สื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เป็นรูปแบบของสื่อแบบมัลติมีเดียที่มีทั้งตัวหนังสือ รูปภาพ ทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นภาพการแสดงท่าทางภาษามือในเนื้อหาต่าง ๆ จะมีส่วนช่วยให้ผู้พิการทางการได้ยินเข้าใจเรื่องราวในเนื้อหาวิชาที่สอน ได้ดีกว่าแบบตัวหนังสือเพียงอย่างเดียวหรือตัวหนังสือกับภาษามือ

Figure 2 QR Code for “Sam Pong Sam Kew” VDO

หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้สื่อในชั้นเรียนของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตอาเรย์ของนักเรียนที่เป็นผู้พิการทางการได้ยินและชั้มรมคนหูหนวกจังหวัดลำปาง ดังใน Figure 3 และ Figure 4 จากนั้นนำไปหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยินต่อไป สอดคล้องกับ Sriruangrit (2010) ที่กล่าวว่า ผู้ตอบแบบสำรวจเป็นผู้เรียนที่ต้องการเรียนเนื้อหาที่ใกล้ตัวและคิดว่าสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง และ Panluea (2007) ยังกล่าวอีกว่า ความรู้ความสามารถในการสื่อสารในเรื่องต่าง ๆ ต้องมีหลักการและกระบวนการสื่อสาร ปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสาร การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพอีกด้วย

3. ประสิทธิภาพของนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน

ผลการศึกษาในเรื่องเพศของผู้พิการทางการได้ยิน พบว่า เพศชายร้อยละ 52.30 และเป็นเพศหญิงร้อยละ 47.70 จากผลการศึกษา ด้านอายุของผู้พิการทางการได้ยิน พบว่า ช่วงอายุระหว่าง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.00 รองลงมา ช่วงอายุระหว่าง 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.40 และช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.00 และอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 4.60 นอกจากนี้ ผู้พิการทางการได้ยินที่พบส่วนใหญ่มีสถานภาพจำแนกได้ ดังนี้ มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 91.00 และมีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 9.00 นอกจากนี้ แล้วผู้พิการทางการได้ยิน ที่ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 45.45 รองลงมา คือ ผู้ที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 20.45 อนุปริญญาและปริญญาตรี และประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 15.95, 13.60 และ 4.55 ตามลำดับ

ประสิทธิภาพของนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน ความคิดเห็นของผู้พิการทางการได้ยินเกี่ยวกับการประเมินนวัตกรรมการสอนเชิงพุทธ ด้านเนื้อหา โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 4.39 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านสื่อ เทคโนโลยี โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 4.40 อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการออกแบบหรือกระบวนการเรียนรู้ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 4.37 อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ Suwannanon (2006) ที่กล่าวว่า ผลสรุปในด้านการประเมินความมีหลักจริยธรรม คุณธรรม การดำเนินตน ในศีลธรรมอันดี มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความยุติธรรม ที่ตอบสนองความต้องการของสังคมเป็นลำดับแรก

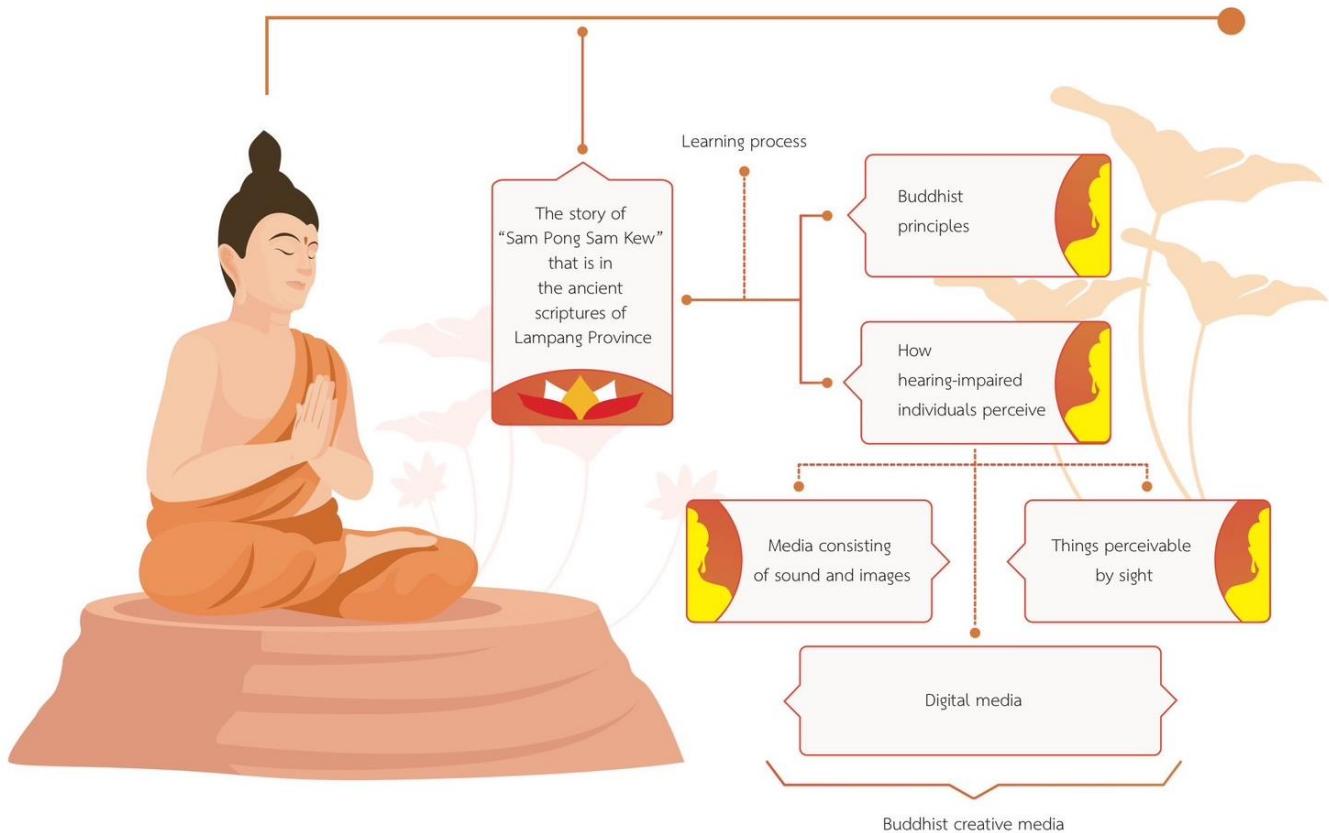
Figure 3 Determining the efficiency of innovations in teaching Buddhism (1)

Figure 4 Determining the efficiency of innovations in teaching Buddhism (2)

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยเรื่อง ภาษาเมือง ภาษาธรรม: นวัตกรรมการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อผู้พิการทางการได้ยินเป็นงานวิจัยที่ได้มาจากปัญหาของผู้พิการทางการได้ยิน สะท้อนผ่านกิจกรรมของวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ซึ่งงานขั้นนี้เป็นการเพิ่มช่องทางในการเรียนรู้เพิ่มเติมหลักพุทธธรรมผ่านช่องทางสื่อมัลติมีเดีย โดยการเล่านิทานที่ปราณภูในคัมภีร์โบราณของจังหวัดลำปาง นำไปสู่วัตกรรมการสอนพระพุทธศาสนาบูรณาการกับทักษะการเรียนรู้ของผู้พิการทางการได้ยิน เพื่อให้เข้าใจถึงหลักธรรมและนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ โดยนำเอานิทานเรื่องสามปั่งสามกิ่วที่ปราณภูอยู่ในคัมภีร์โบราณจังหวัดลำปาง ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ของการปริวรรตให้ถูกต้อง ตามหลักภาษาไทย และค้นหาวิเคราะห์หลักธรรมที่แฝงอยู่ในนิทานให้มีความเข้าใจง่ายสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน และนำมาสร้างเป็นสื่อที่มีภาพและเสียง เพื่อรับรู้ได้ด้วยการมองเห็น ผ่านสื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ จึงกล้ายมาเป็นสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธซึ่งเป็นนวัตกรรมการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อผู้พิการทางการได้ยิน สามารถอธิบายเป็นแผนภาพได้ ดัง Figure 5

Figure 5 Innovations in teaching Buddhism to hearing-impaired individuals

สรุปและข้อเสนอแนะ

นวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยินเป็นการพัฒนาวิธีการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาในแบบใหม่ที่สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้พิการทางการได้ยินโดยบูรณาการกับหลักธรรมเรื่องความไม่ประมาท ตั้นหา 3 ขั้นร 5 หลักภาษาสามัญ พรหมวิหารธรรม 4 หลักอิทธิบาท 4 และไปสู่กระบวนการทำเป็นภาพการ์ตูนเคลื่อนไหวและประกอบด้วยนักล่ามภาษาเมืองและนักพากย์เสียง โดยคำนึงถึง สิ่งที่รับรู้ด้วยการมองเห็น สิ่งที่มีทั้งเสียงและภาพ และสื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และผู้พิการทางการได้ยินสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ และนำไปทางประสีทิวภาพของนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน โดยความคิดเห็นของผู้พิการทางการได้ยินเกี่ยวกับการประเมินนวัตกรรมการสอนเชิงพุทธ ด้านเนื้อหา ด้านสื่อ/เทคโนโลยี และด้านการออกแบบหรือกระบวนการเรียนรู้ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 4.39, 4.37 และ 4.40 ซึ่งทั้งสามด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด และในส่วนของข้อเสนอแนะองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยสามารถต่อยอดพัฒนาเป็นหลักสูตรห้องถันในสถานศึกษาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน ตลอดจนได้สื่อการสอนภาษาเมือง เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเพื่อคนพิการทางการได้ยิน อีกทั้งโรงเรียนในกลุ่มการศึกษาสังเคราะห์ที่มีนักเรียนผู้พิการทางการได้ยินสามารถนำเอาสื่อการสอนภาษาเมืองที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาไปประกอบการเรียนการสอนในกลุ่มสาระสังคมศึกษาได้

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง ภาษาเมือง ภาษาธรรม: นวัตกรรมการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อผู้พิการทางการได้ยิน สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความกรุณาเป็นอย่างดียิ่งจากคณะผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง สำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) และกลุ่มผู้พิการทางการได้ยินในจังหวัดลำปาง ที่ได้ให้โอกาสแก่คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการตั้งแต่ต้นจนจบ และคณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

References

Chaiworamankul, Y., Chaiwan, S., Phramaha Weeratis Warinto, Kamchusang, P. & Homtaunlom, T. (2022). Buddhist Innovation for Developing the Learning of Children and Youth. *MCU Journal Buddhapanya Review*, 7(2), 91-103.

Gold Merchants Union. (2004). Short Message Communication Via Mobile Phone (SMS) as a Medium of Popular Culture (Popular Culture) of the Hearing Impaired in Bangkok. Dhurakit Pundit University.

Ministry of Social Development and Human Security Department of Promotion and Development of Quality of Life for Persons with Disabilities. (2020). Report on the situation of people with disabilities in Thailand, information as of 1 April 2019. Ministry of Social Development and Human Security Department of Promotionand Development of Quality of Life for Persons with Disabilities.

Office of the National Economic and Social Development Board Office of the Prime Minister. (2017). National Economic and Social Development Plan Issue twelfth 2017-2021. Office of the Prime Minister.

Panluea, S. (2007). The Development of Training Program Enhancing Leadership for Prince of Songkla University Student Leaders. [Unpublished doctoral dissertation]. Srinakharinwirot University.

Rodsawang, S. (2018). The Guideline of Scriptwriting for Sign-Presented TV Programme for the Audience with Hearing Impairment. *Journal of Communication Arts Dhurakij Pundit*, 12(2), 325-355.

Sriruangrit, P. (2010). A Development and Study the Implementation Results of English for Communication Innovation for Phetchabun Rajabhat University. [Unpublished research report]. Phetchabun Rajabhat University.

Srisa-at, B. (2002). Basic research. (7th ed). Suwiriyasan.

Suwannanon, N. (2006). Evaluation of training in the Royal Thai Police's Advanced Police Administration Course 2001. [Unpublished doctoral dissertation]. Srinakharinwirot University.

Unites Nation. (2001). HRD for the Empowerment of People with Disabilities. United Nations Publications.

การพัฒนาชุมชนต้นแบบตามหลักพรหมวิหารธรรมรองรับสังคมผู้สูงอายุ DEVELOPMENT OF MODEL COMMUNITIES BASED ON THE PRINCIPLES OF BRAHMAVIHĀRA DHAMMA TO SUPPORT THE AGED SOCIETY

รัชชนันท์ อิศรเดช¹, ไพรรณ บุรีมาตร^{2*}, ปุณณada จงกะเอียด³,
วีไควรณ อิศรเดช⁴, ทิพย์วรรณ จันทร์³

Thatchanan Issaradet¹, Paiwan Purimart^{2*}, Punyada Chongla-iad³,
Wilaiwan Isaradath⁴, Thippawan Chantra³

¹คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

¹Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University,
Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

²คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา นครราชสีมา ประเทศไทย

²Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Ratchasima Campus,
Nakhon Ratchasima, Thailand

³คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

³Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus,
Nakhon Si Thammarat, Thailand

⁴สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย
⁴Office of the President, Mahachulalongkornrajavidyalaya University,

Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

*Corresponding author E-mail: paiwansweet085@gmail.com

Received 30 December 2023; Revised 6 February 2024; Accepted 10 February 2024

บทคัดย่อ

ความเป็นมาและวัตถุประสงค์: ปัจจุบันในประเทศไทยก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ จึงต้องเตรียมความพร้อมในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ซึ่งมีความจำเป็นเพื่อให้เกิดสังคมผู้สูงอายุที่เอื้อต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีและถูกต้องทั้งการดูแลผู้สูงอายุจากครอบครัว จากชุมชน จากการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน จากการมีเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสุขภาพ ด้วยหลักพรหมวิหารธรรม การมีชุมชนต้นแบบที่เหมาะสมกับสังคมสูงวัย ดังนั้น การพัฒนาชุมชนต้นแบบตามหลักพรหมวิหารธรรมรองรับสังคมผู้สูงอายุที่ให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้สูงอายุและชุมชน วัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อศึกษาการพัฒนาชุมชนต้นแบบรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน และบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมในการรองรับสังคมผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย: เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมจำนวน 16 รูป/คน คัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัย: พบร่วมกัน 1) การพัฒนาชุมชนต้นแบบรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพผู้สูงอายุ โดยการให้ความรู้ในเรื่องอาหาร ลดอาหารหวาน มันเค็ม หรืออาหารที่ส่งผลต่อภาวะแทรกซ้อนที่เกิดขึ้นหลังจากป่วย และให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกอาหารให้เหมาะสม

และการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุเบื้องต้น ด้านการจัดกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุแบบองค์รวม โดยการสำรวจผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง และด้านการพัฒนาเครือข่ายส่งเสริมสุขภาพดูแลผู้สูงอายุ สนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการพัฒนาองค์กร 2) หลักพรหมวิหารธรรมในการรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นการใช้หลักธรรมที่ช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจกับผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ด้านความเมตตา รักใคร่ปรารถนาดีต่อกัน ด้านความกรุณา ช่วยให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกว่ามีคุณค่าและมีความสำคัญ ด้านมุทิตา พบปะพูดคุย และเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุได้รู้สึกผ่อนคลาย ลดปัญหา การเก็บตัวหรือปลดล็อกวิถีจากสังคมช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกภาคภูมิใจและมีความเชื่อมั่นในตนเอง และด้านอุเบกษา ความวางใจเป็นกลางส่งเสริมให้ผู้สูงอายุรับรู้และเข้าใจความรู้สึกของตนเอง รู้จักควบคุมอารมณ์ ผ่อนคลาย และปล่อยวาง รวมทั้งสามารถปรับตัวและยอมรับสภาพที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง

ความเกี่ยวข้องกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา: บูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมในการรองรับสังคมผู้สูงอายุ มีความเกี่ยวข้องในลักษณะของพระพุทธศาสนาเชิงบูรณาการ คือ พระมหาธรรมหรือพระมหาวิหาร 4 ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกษา ซึ่งเป็นหนึ่งในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นคำสอนที่ทำให้ผู้ประพฤติปฏิบัติตามเป็นผู้ประเสริฐ สามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อยุ่ร่วมกันของผู้สูงอายุอย่างมีความสุข อีกทั้งยังเป็นธรรมที่ผู้นำมีปฏิสัมารถนำสั่งความสุขได้

สรุป: การดูแลผู้สูงอายุในปัจจุบันถือเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากสังคมไทยมีสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งผลที่จะตามมาด้วยปัญหาสุขภาพ ปัญหาทางด้านสภาพจิตใจ เมื่อไม่มีงานทำ อาจจะทำให้ผู้สูงอายุเกิดอาการซึมเศร้า รวมถึงการเกิดโรคเรื้อรังต่างๆ ด้วย อย่างไรก็ตามการส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุจะส่งผลให้ลดภาระการดูแลจากภาครัฐ

คำสำคัญ: การพัฒนาชุมชน, ชุมชนต้นแบบ, หลักพรหมวิหารธรรม, สังคมผู้สูงอายุ

Abstract

Background and Objectives: Currently, Thailand is becoming to be an aged society. Therefore, it is necessary to prepare for the care of the senior citizens in order to create a society for the senior citizens that promotes a good quality of life and proper care, including care from family, community, and the participation of all sectors from having a network for exchanging ideas of healthcare with the principles of Brahmavihāra Dhamma. It requires a model community that is suitable for the aged society. Therefore, developing a model community based on the principles of Brahmavihāra Dhamma that supports the aged society is according to the context and needs of senior citizens and the community. The objectives of this research consist of studying the development of a model community to support the aged society through community participation mechanisms and the integration of the principles of Brahmavihāra Dhamma to support the aged society.

Methodology: It is qualitative research. Key informants, a total of 16 persons, were purposively selected. The research tools included structured in-depth interviews. Data were collected from relevant documents and in-depth interviews.

Main Results: The following results were found: 1) The development of an age-friendly community through community participation mechanisms included providing knowledge about the health of the senior citizens, such as providing information on food choices, reducing sugary, salty foods, or foods that might have led to complications after illness, and providing basic knowledge on

appropriate food selection and basic health care for senior citizens. It also involved organizing comprehensive activities for the care of senior citizens, such as surveying senior citizens at risk of diabetes and high blood pressure, to developing a network to promote health care for the senior citizens, and supporting the active participation of senior citizens in self-care for their health; and 2) The principles of Brahmavihāra Dhamma in supporting the aged society through community participation mechanisms was to use Buddhist principles to help maintain emotional connection with senior citizens consisted of: In terms of Mettā, it fostered mutual respect and good intentions; in terms of Karuṇā, it was important to help senior citizens feel valued and significant; in terms of Muditā, it provided opportunities for interaction, exchanged ideas, and promoted relaxation, which could have helped reduce social isolation and enhanced the sense of pride and self-confidence in senior citizens; and in terms of Upekkhā, it consisted of trust, which was a central factor in promoting the understanding and awareness of one's own feelings, self-control, relaxation, and acceptance of the realities of life.

Involvement to Buddhadhamma: Integrating the principles of Brahmavihāra Dhamma for supporting the aged society is closely related to the Brahmavihāra Dhamma or the Four Brahmavihāras, consisting of Mettā, Karuṇā, Muditā, Upekkhā which are fundamental principles in Buddhism. These teachings guide individuals to behave in a virtuous manner, enabling them to live together happily in their daily lives, especially for the well-being of the senior citizens. Moreover, these principles can also be applied by leaders to create happiness for others.

Conclusions: Taking care of the senior citizens was currently considered important due to the increasing proportion of senior citizens in Thai society. This led to health issues, mental health problems, and the occurrence of various chronic diseases when the senior citizens did not have work, which might have resulted in symptoms of depression. However, promoting the involvement of families and communities in taking care of the senior citizens would have helped reduce the burden of care from the government.

Keywords: Community Development, Model Community, Brahmavihāra Dhamma, Aged Society

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยนับเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุหรือภาวะ “ประชากรสูงวัย” (Old Population) เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่ลดลงของภาวะเจริญพันธุ์ และคนไทยก็มีอายุยืนยาวขึ้นเรื่อยๆ การร่วมมือกันเตรียมความพร้อมของทั้งภาครัฐและเอกชนจึงเป็นเรื่องสำคัญ ควรจะร่วมมือกันทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งในปี พ.ศ. 2567 สัดส่วนของจำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้น ประเทศไทยจะมีแนวโน้มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) จึงมีเวลาค่อนข้างน้อยในการเตรียมความพร้อมทั้งด้านบุคลากรและระบบต่างๆ เพื่อเสริมสร้างหลักประกันทางสังคมขั้นพื้นฐานสำหรับผู้สูงอายุ (Phangnarean, 2021) การที่จำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นผลมาจากการใส่ใจดูแลสุขภาพ และการรับโภชนาการที่ดีรวมถึงทางการแพทย์ การพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว มีความทันสมัย ส่งผลให้ประชากรมีอายุที่ยืนยาวขึ้น เสียชีวิตยากขึ้น แต่การมีชีวิตที่ยืนยาวขึ้นก็ไม่สามารถเป็นเครื่องชี้วัดความสุขหรือคุณภาพชีวิตได้ เพราะผู้สูงอายุบางรายก็ต้องพบเจอกับอาการเจ็บป่วย ถูกคลั่งเลี้ยงจากสังคมและลูกหลาน ไม่มีเงินไว้ใช้จ่ายในบ้านปลายชีวิต ซึ่งปัญหาเหล่านี้ สะท้อนให้เห็นถึงความไม่พร้อมในการใช้ชีวิตในการเป็นผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่จะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Sritanyaratana &

Damrirkarnlerd, 2010) ผู้สูงอายุในเร็ววันนี้ก็จะยิ่งสร้างความลำบากให้กับผู้ที่ไม่มีความพร้อมในการใช้ชีวิตในสังคมผู้สูงอายุ ในขณะที่การคุณภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ โดยเฉพาะจากภาครัฐก็ยังไม่ค่อยสอดรับกับการดูแลผู้สูงอายุเท่าที่ควร อีกทั้งความทั่วถึงในการดูแลผู้สูงอายุก็ยังไม่มีความชัดเจน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ประชาชนโดยทั่วไปไม่สามารถที่จะควบคุมได้ (Wanitchakham, 2019)

นอกจากนี้ วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างมากต่างต้องเผชิญกับปัญหาทั้งทางด้านสุขภาพร่างกายและปัญหาทางสังคม เช่น อาการเจ็บป่วย การเสื่อมต่ออุบัติเหตุ บริการสาธารณสุขที่ไม่เอื้อต่อวัยที่เปลี่ยนไป (Naiyapatana, 2010) การไม่มีงานทำ ความไม่เข้าใจและไม่เห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ จนนำไปสู่การสร้างความรู้สึกเป็นภาระและรับบทบาทในครอบครัวลดลงการใช้ชีวิตในสังคม สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเรื่องใหม่ของสังคมไทย และยังไม่มีระบบการจัดการสังคมผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรม (Chansarn, 2020) อย่างไรก็ตามได้มีคนจำนวนไม่น้อยเริ่มเล็งเห็นปัญหาและสถานการณ์ที่ทุกคนต่างต้องเผชิญร่วมกันในอนาคตอันใกล้ โดยมิอาจปฏิเสธได้กระบวนการดูแลผู้สูงอายุอย่างมีส่วนร่วม จากนโยบายระยะต้นที่ผู้สูงอายุต่ำบลกระชอนเป็นอีกพื้นที่หนึ่งเผชิญหน้ากับปัญหาสังคมผู้สูงอายุอย่างชัดเจน จากสถิติประชากรต่ำบลกระชอนมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 25.96 ของประชากรทั้งหมด (Pruansuk, 2017) ในจำนวนเหล่านี้มีผู้สูงอายุที่เผชิญปัญหาป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ผู้ป่วยติดเตียงที่ไม่ได้รับการดูแลที่เหมาะสม และการมีส่วนร่วมในสังคมจะช่วยเสริมคุณค่าของผู้สูงอายุและมีสุขภาพที่ดีขึ้น ขณะเดียวกันการช่วยเหลือผู้สูงอายุมีรายได้เพียงพอต่อการดำเนินชีวิตโดยไม่ต้องพึ่งพิงบุตรหลานด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุด้วยการส่งเสริมอาชีพนกเกิดความร่วมมือและกระบวนการทำงานอย่างมีส่วนร่วมในหลายภาคส่วน (Zhan, 1992) ภายใต้การพัฒนาชุมชนต้นแบบรองรับสังคมผู้สูงอายุเพื่อหาแนวทางเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้ดีขึ้นและขยายบทเรียนสู่พื้นที่อื่น ๆ แนวทางการปฏิบัติให้เกิดการอาสาภัยในชุมชนมาขับเคลื่อนกิจกรรมการดูแลสุขภาพในองค์รวมได้อย่างไร ทั้งยังนำองค์ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้กับกิจกรรมดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน (Faikam, 2018) การสร้างความสุขทั้งกายและใจ การจัดกิจกรรมดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน อาสาภัยในหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนสนับสนุนการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุได้อย่างไร อีกทั้งความสัมพันธ์เชิงระบบดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่เป็นต้นแบบควรดำเนินการอย่างไร

ดังนั้น จากการรวบรวมปัญหาเบื้องต้น จากการทำงานร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลกระชอนในการจัดทำแผนการพัฒนาสุขภาพประชาชนในตำบลกระชอน อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า พื้นที่ดังกล่าวเกิดปัญหาของผู้สูงอายุทั้งปัญหาสุขภาพกาย ด้วยโรคความดันโลหิตสูง ภาวะไขมันในเลือดสูง โรคหัวใจ โรคเบาหวาน รวมถึงความวิตกกังวลและความเครียด ด้วยเหตุผลดังกล่าว การรับมือกับสังคมสูงอายุอย่างเต็มรูปแบบเป็นประเด็นที่ท้าทายที่ทุกภาคส่วนของสังคมจะต้องให้ความสำคัญและร่วมมือกันขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กัน ทั้งในระดับนโยบายและระดับบุคคล รวมไปจนถึงการเตรียมความพร้อมในระดับบุคคล และการเตรียมความพร้อมเชิงระบบเพื่อรองรับสังคมสูงอายุ จากประเด็นปัญหาบุคคลในครอบครัวและสังคมซึ่งต้องดูแล เอื้อประโยชน์สูงสุด จึงต้องนำหลักธรรมมายืนหนึ่งไว้ก็ต้องเพาะฝังให้ผู้สูงอายุ ผู้ดูแลผู้สูงอายุ และสังคมรอบข้างสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ปราศจากความต่อต้าน จะช่วยให้ผู้สูงอายุมีความรู้สึกว่ามีคุณค่าและมีความสำคัญในตนเอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการพัฒนาชุมชนต้นแบบรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน และบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมในการรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม (Qualitative Field Research) ในรูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ประกอบการศึกษาแนวคิดวิเคราะห์จากทฤษฎีในเชิงเอกสาร

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย พระสงฆ์นักวิชาการ ในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 2 รูป ตัวแทนเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล จำนวน 2 ท่าน อาจารย์พิมาย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 2 ท่าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำวัด จำนวน 2 รูป ผู้สูงอายุ ชุมชนตำบล จำนวน 2 กลุ่ม คือ อายุระหว่าง 60-74 ปี และอายุ 75 ปีขึ้นไป และเลือกจากอาชีพ คือ ผู้สูงอายุที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ ผู้สูงอายุที่ทำการเกษตร ผู้สูงอายุที่เป็นข้าราชการบำนาญ ผู้สูงอายุ จำนวน 4 ท่าน เลือกแบบเจาะจงจากครอบครัวที่มีผู้สูงอายุ 60-74 ปี และอายุ 75 ปีขึ้นไป แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ครอบครัวที่ผู้สูงอายุมีบทบาทร่วมกิจกรรมของชุมชน และครอบครัวที่ผู้สูงอายุที่มีปัญหาสุขภาพที่ต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิด รวมเป็นจำนวน 16 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง ซึ่งเป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนต้นแบบรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนต้นแบบรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมถึงศึกษาหลักพรหมวิหารธรรมในการรองรับสังคมผู้สูงอายุจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. นำข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์มาสังเคราะห์ แนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง

3. สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) พร้อมทั้งทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) (Cronbach, 2019) การตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาสามารถทำโดยนำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาว่า แบบสัมภาษณ์แต่ละข้อมูลมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมหรือไม่อย่างไร ถ้ามีความสอดคล้องผู้เชี่ยวชาญจะให้ค่าเป็น “+1” แต่ถ้าผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าแบบสัมภาษณ์ข้อนั้นไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์จะให้ค่าเป็น “-1” และในกรณีที่ผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าแบบสัมภาษณ์ข้อนั้นมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่ก็จะให้ค่าเป็น “0”

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้สร้างขึ้นและปรับปรุงสมบูรณ์ นำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เลือกไว้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary Analysis) เป็นการศึกษาข้อมูลและองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนต้นแบบรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมถึงศึกษาหลักพรหมวิหารธรรมในการรองรับสังคมผู้สูงอายุ

2. การสัมภาษณ์เก็บข้อมูลเชิงลึกความคิดเห็นของพระสงฆ์นักวิชาการ ในจังหวัดนครราชสีมา ตัวแทนเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลกรุงรัตน์ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำวัด ผู้สูงอายุ ชุมชนตำบลกรุงรัตน์ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ผู้ดูแลผู้สูงอายุ รวมเป็นจำนวน 16 รูป/คน

โดยมีขั้นตอนโดยรวม ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาการพัฒนาชุมชนต้นแบบรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักพรหมวิหารธรรมในการรองรับสังคมผู้สูงอายุ

ขั้นตอนที่ 3 ลงพื้นที่เพื่อทำการสัมภาษณ์โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 16 รูป/คน รวบรวมเอกสาร และข้อมูลการสัมภาษณ์ภายใต้หลักพรหมวิหารธรรมในการรองรับสังคมผู้สูงอายุ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสาร หลักการ แนวคิด และทฤษฎีหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนต้นแบบรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมถึงศึกษาหลักพรหมวิหารธรรมในการรองรับสังคมผู้สูงอายุ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาจำแนกและจัดกลุ่มประเด็นข้อมูลในแต่ละด้าน

3. เรียบเรียงข้อมูลเชิงเนื้อหาเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรนนาประกอบการบรรยาย

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. การพัฒนาชุมชนต้นแบบรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน พบร่วมกับการดูแลผู้สูงอายุในปัจจุบัน การดูแลที่ดีที่สุด คือ การดูแลตนเองและการดูแลผู้สูงอายุจากครอบครัวเพื่อให้เกิดผลดีต่อชีวิต ถัดจากสถาบันครอบครัวที่จะช่วยดูแลผู้สูงอายุในครอบครัวของตนเองแล้ว ชุมชนที่ผู้สูงอายุสังกัดอยู่ก็ควรมีกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุตามความถนัดหรือสนใจเข้าร่วมของผู้สูงอายุ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ชมรมหรือกลุ่มผู้สูงอายุ วัดหรือองค์กรทางศาสนา กลุ่มจิตอาสาต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ซึ่งกลุ่มหรือชมรมที่มีอยู่ในชุมชนดังกล่าววนี้ ส่วนใหญ่เน้นการส่งเสริมและสนับสนุน ให้เกิดการรวมกลุ่มทางสังคมและจัดสวัสดิการเพื่อช่วยเหลือและดูแลผู้สูงอายุในชุมชน ทุกกลุ่มแตกต่างกันไปตามศักยภาพของแต่ละกลุ่ม ดังนี้ 1) ด้านการให้ความรู้ การให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลกรุงรัตน์ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา โดยผู้ให้ความรู้กับผู้สูงอายุใช้หลักเมตตา มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพและมีชุมรมผู้สูงอายุระดับตำบลที่มีความเข้มแข็ง มีการดูแลผู้สูงอายุด้วยการให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพด้วยการร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จะดำเนินการสำรวจสอบถามซักประวัติผู้สูงอายุ ในพื้นที่เกี่ยวกับอาการป่วย ในพื้นที่ส่วนใหญ่จะพบอาการป่วยของผู้สูงอายุจากโรคเบาหวาน ความดันโลหิตสูง นำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อจัดกิจกรรมในการรักษาโดยเน้นให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของครัวเรือน รวมถึงโรคเรื้อรังของผู้สูงอายุ โดยการให้ความรู้ในเรื่องอาหาร ลดอาหารหวานมันเค็ม หรืออาหารที่ส่งผลต่อภาวะแทรกซ้อนที่เกิดขึ้นหลังจากป่วย และให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกอาหารให้เหมาะสม ลดการบริโภคในกลุ่มของแป้ง น้ำตาล และไขมันลง รวมถึงอาหารประเภทของผัด ของทอดที่ใช้น้ำมัน เพื่อลดการสะสมเนื้องจากไม่ถูก

ดึงนำไปใช้ ให้เน้นอาหารจำพวกโปรตีนจากเนื้อปلامากขึ้น ควรหลีกเลี่ยงอาหารที่มีรสหวานจัด หรือเค็มจัด เพาะเสียงต่อการเกิดโรคแทรกซ้อน และควรพิจารณาให้ผู้สูงอายุดื่มน้ำอย่างน้อย 6 - 8 แก้วต่อวัน เพื่อลดภาวะท้องผูก และช่วยให้ระบบทางเดินอาหารและลำไส้ทำงานได้ดีขึ้น การให้ความรู้ในการควบคุมน้ำหนักตัวผู้สูงอายุ ไม่ให้อ้วน เพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเคลื่อนไหวได้คล่องตัว ลดปัญหาการพลัดตกหล่ม ลดความเสี่ยงต่อภาวะแทรกซ้อนของโรคหัวใจ โรคหลอดเลือดหัวใจ เบาหวาน ความดัน ได้อีกด้วย การให้ความรู้ เรื่อง กิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับผู้สูงอายุ พาไปวัด หรือเข้ามรณะกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อลดโอกาสเสี่ยงต่อโรคซึมเศร้าในผู้สูงอายุ การให้ความรู้เรื่องการหลีกเลี่ยงการใช้ยาที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากผู้สูงอายุบางท่านอาจมีความรู้ความเข้าใจที่ผิดばかりอาจซื้อยารับประทานเอง รวมถึงรับประทานยาเกินขนาด จาภาวะหลงลืม การรับประทานยาเก่าที่ขาดประสิทธิภาพ หรืออาจก่อผลข้างเคียง เป็นต้น 2) ด้านการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมดูแลผู้สูงอายุแบบองค์รวม โดยการสำรวจผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยงโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โดยจัดตัวจัดสุขภาพผู้สูงอายุทุกปี ปีละ 1 ครั้ง ใช้บประมาณกองทุนหลักประกันสุขภาพทำบุญ จัดกิจกรรมรักษา แบ่งเป็นการรักษาแบบปรับพฤติกรรมผู้สูงอายุกลุ่มเสี่ยง ไม่ใช้ยา.rักษา กิจกรรมผู้สูงอายุให้ลดอาหารที่เสี่ยงต่อการทำให้ระดับน้ำหนักในเลือดสูงหรืออาหารที่มีผลต่อการกำเริบรุนแรงของโรคเบาหวานหรือโรคความดันโลหิตสูง การจัดกิจกรรมตรวจเยี่ยมผู้สูงอายุร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อจัดกิจกรรมและติดตามอาการของผู้สูงอายุ ป่วยโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง รวมถึงอาการป่วยอื่น ๆ เพื่อทำการดูแลรักษารวมทั้งจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุ 3) ด้านการพัฒนาเครือข่าย การพัฒนาเครือข่ายส่งเสริมสุขภาพดูแลผู้สูงอายุ เครือข่ายโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ทำการตรวจสุขภาพตรวจร่างกายทั่วไป และการซักประวัติ เช่น การซั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง การตรวจความดันโลหิต ตรวจอัตราการเต้นของหัวใจ และการซักประวัติผู้สูงอายุ ว่าเคยเป็นโรค และอุบัติเหตุ เพื่อแพทย์ประเมิน ความเสี่ื่อมของร่างกายในแต่ละส่วน ว่าส่วนไหนมีความเสี่ยงในการเกิดโรค เครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ทำหน้าที่ แก้ไขภาระ กระจายข่าวดี ชี้บริการ ประสานงานสาธารณสุข บำบัดทุกข์ประชาชน ดำเนินตนเป็นแบบอย่างที่ดี ดำเนินกิจกรรมการพัฒนาด้านสุขภาพผู้สูงอายุ ลดปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคต่าง ๆ เป็นสื่อกลางในการสื่อสาร เป็นช่องทางในการประสานงานกับทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้อง ร่วมแรงร่วมใจกันส่งเสริม และสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการพัฒนาด้านสุขภาพ จากข้อมูลการพัฒนาชุมชนด้านแบบรับสังคมผู้สูงอายุโดยกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลประชาชน มีต้นทุนทางสังคมในการดำเนินงานเพื่อคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ได้แก่ การมีองค์กร การมีส่วนร่วมของภาคส่วน ต่าง ๆ ในพื้นที่ในการทำงาน โดยเฉพาะการมีชุมชนผู้สูงอายุที่เข้มแข็ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kongkaeo (2016) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ลักษณะชีวสังคมที่มีผลต่อการรับรู้ภาวะสุขภาพ และพัฒนาระบบดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชนผู้สูงอายุ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุในชุมชนผู้สูงอายุ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า กรุงเทพมหานคร มีพัฒนาระบบดูแลสุขภาพโดยรวม พัฒนาระบบด้านโภชนาการและการรับประทานอาหาร พัฒนาระบบด้านการออกกำลังกาย พัฒนาระบบด้านการพักผ่อนนอนหลับ พัฒนาระบบการป้องกันอุบัติเหตุ และพัฒนาระบบดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่เป็นโรค อยู่ในระดับดี และมีการรับรู้ภาวะสุขภาพอยู่ในระดับค่อนข้างดี (Kongkaeo, 2016) และยังสอดคล้องกับ Srisupak (2016) ที่ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้านในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการเสนอ กิจกรรม แสดงความคิดเห็น และตัดสินใจเลือกกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมตรวจสุขภาพในชุมชน กิจกรรมอบรมความรู้ กิจกรรมทางศาสนา และได้คุ้มครองสุขภาพ ผู้สูงอายุไม่เกิดภาวะแทรกซ้อน ค่าดัชนีมวลกายอยู่ในระดับกลุ่มอ้วน 1 ซึ่งออกกำลังกาย ทำงานอดิเรก เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมมากขึ้น และผู้สูงอายุเกิดการเรียนรู้ในการดูแลสุขภาพตนเองที่ดีขึ้น รูปแบบการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้าน 4 ส่วน คือ ผู้สูงอายุต้องปฏิบัติตามนาฬิกาสุขภาพในคุ้มครองและเข้าร่วมกิจกรรม มีผู้ดูแลต้องช่วยเหลือและให้กำลังใจ ซึ่งภาคีเครือข่ายชุมชนสนับสนุนและประสานงานในการดำเนินกิจกรรม โดยศูนย์สุขภาพชุมชนให้บริการสุขภาพอย่างต่อเนื่อง ร่วมกับ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่สนับสนุนงบประมาณ ซึ่งสามารถนำรูปแบบไปปฏิบัติเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานดูแลสุขภาพผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้านต่อไป (Srisupak, 2016) ดัง Figure 1

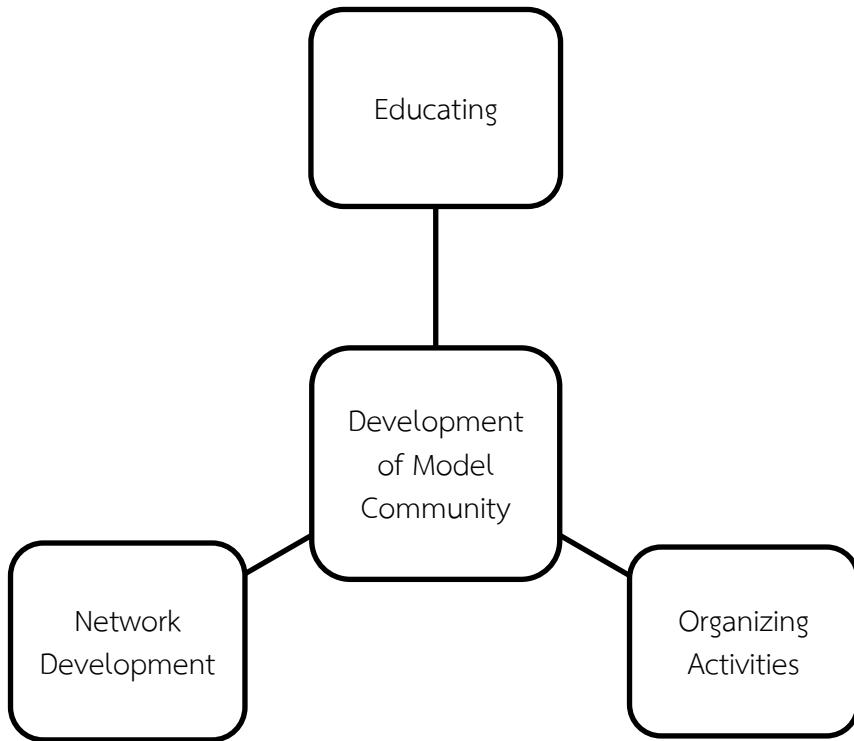

Figure 1 Development of Model Communities

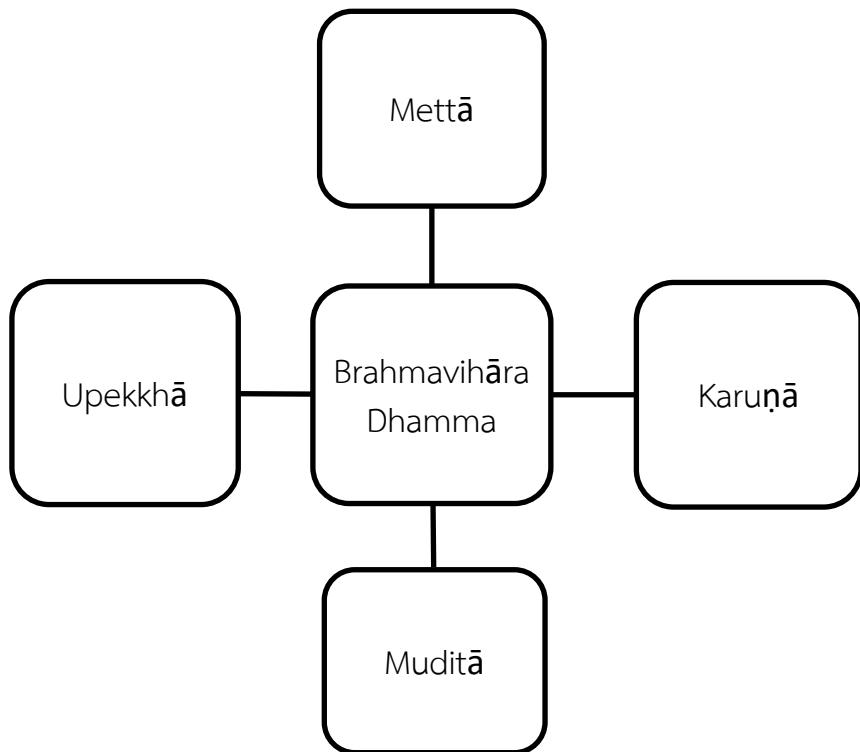
2. บูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมในการรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า หลักพรหมวิหารธรรมเป็นหลักธรรมที่ช่วยยึดเหนี่ยวยัจติใจ ช่วยให้เกิดความสงบ รู้จักเข้าใจความเป็นไปอย่างมีสติมากขึ้น ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขอย่างแท้จริง ประกอบด้วย การรองรับสังคมผู้สูงอายุ เริ่มต้นจากครอบครัว และกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งเป็นเพียงผู้สนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วม ที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถพัฒนาชีวิตตนเองให้บริบูรณ์ ผู้สูงอายุต้องรู้จักการกินการอยู่ที่ถูกต้องเหมาะสม กับวัยของตน หมั่นดูแลสุขภาพจิตของตนเองไม่ให้เกิดความเครียดหรือวิตกกังวลจนเกินไป เจริญพรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกษา ตลอดจนการหมั่นบำเพ็ญบุญเพื่อเป็นที่ฟังที่แท้จริงสำหรับ (ดังนี้ 1) เมตตา ความรักใคร่ ปรารถนาดี เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตเพื่อพัฒนาศีล สามัคคีและปัญญา ส่งผลให้ผู้สูงอายุมีชีวิตที่ยืนยาวมากขึ้น และมีคุณภาพชีวิตที่ดี หมั่นพูดคุย ใกล้ชิด ให้ความรัก ความอบอุ่น สร้างเสียงหัวเราะ รวมถึงหาเวลาว่างทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว เช่น รับประทานอาหาร ทำบุญ ท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกอุ่นใจ รู้สึกว่า ตนเองยังมีคุณค่าและมีความสำคัญ รวมถึงเป็นบุคคลที่มีคุณค่าต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งผู้สูงอายุและชุมชนอยู่ร่วมกัน ด้วยการให้คำปรึกษาในยามที่มีความทุกข์ เพื่อความเดือดร้อนในการใช้ชีวิตนั้นต้องมีปัญหาทุกคน การจะอยู่ด้วยกันได้ต้องใช้ความเมตตาต่อกัน ใช้เมตตาไม่เบียดเบี้ยนสิ่งที่มีชีวิตที่อยู่ร่วมกัน การดูแลผู้สูงอายุผ่านกิจกรรม การดูแลที่กระทำอย่างเอาใจใส่ โดยการแสดงความรักและความห่วงใยของผู้ดูแล และสมาชิกในครอบครัว อย่างช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ สมพันธภาพที่ดึง pragmatics ให้เห็นว่าผู้ดูแลใส่ใจในรายละเอียดเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ผู้สูงอายุชอบ ไม่ชอบอะไร และรับฟังความคิดเห็นของกันและกันเนื่องจากผู้ดูแลทำสิ่งที่ผู้สูงอายุต้องการ จึงเท่ากับการมุ่งมั่นที่จะตอบสนองต่อความต้องการของผู้สูงอายุ การดูแลผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน หากตั้งอยู่บ้านพื้นฐานของความรักความเมตตาอย่างส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี นอกจากนี้ ชุมชนยังมีความ

ปรารถนาดีให้กับผู้สูงอายุ ความเห็นใจ ความห่วงใย และมีไม่ตรึงอบให้ เพื่อการมีความรักอย่างไม่เงี่ยงใจเป็น
รากรฐานก่อให้เกิดความปรองดองและความผูกพันอย่างแน่นแฟ้นระหว่างผู้สูงอายุกับสมาชิกในครอบครัว รวมถึง
ชุมชน ผู้สูงอายุจะได้รับความช่วยเหลือจากสมาชิกในครอบครัว และชุมชนในการทำการกิจต่าง ๆ ตามอัตภาพ
และตามบทบาทหน้าที่ทางสังคมของตน เพื่อสนับสนุนให้สมาชิกในครอบครัวได้ประโยชน์ และมีความสุข ความสบายน
2) กรุณา การคิดช่วยให้ผู้สูงอายุพ้นทุกข์ ใจในอันจะปลดปล่อยบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อน หากผู้สูงอายุ
ต้องประสบภัยความเดือดร้อนหรือโครกภัยให้เจ็บ ทางครอบครัวและชุมชนจะเข้าไปช่วยเหลือให้ผู้สูงอายุได้พ้นจาก
ความทุกข์ ซึ่งผู้สูงอายุมักจะประสบภัยโรคที่สำคัญ ๆ หม่นพุตคุย ใกล้ชิด ให้ความรัก ความอบอุ่น สร้างเสียง
หัวเราะ รวมถึงหาเวลาว่างทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว เช่น รับประทานอาหาร ทำบุญ ท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยให้
ผู้สูงอายุรู้สึกอุ่นใจ รู้สึกว่าตนเองยังมีคุณค่าและมีความสำคัญ ระมัดระวังคำพูดและท่าทางที่แสดงออกต่อผู้สูงอายุ
ไม่แสดงความรำคาญ ไม่ต่อว่าด้วยถ้อยคำรุนแรง หรือจับผิดเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ แม้ผู้สูงอายุจะดื้อหรือ เอาแต่ใจ
ซึ่งทุกคนในชุมชนจะร่วมกันดูแลในเบื้องต้น 3) มุทิตา ความยินดีในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตใจที่ผ่องใส ประกอบด้วย
อาการแข็งชื้นเบิกบานอยู่เสมอ ต่อสัตว์ทั้งหลายทั้งผู้ darm ในปกติสุข พลอยยินดี ด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญยิ่งขึ้นไป
ให้เกียรติ ระมัดระวังคำพูดและท่าทางที่แสดงออกต่อผู้สูงอายุ ไม่แสดงความรำคาญ ไม่ต่อว่าด้วยถ้อยคำรุนแรง
หรือจับผิดเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ แม้ผู้สูงอายุจะดื้อหรือเอาแต่ใจ สังเกตปัญหาและรับฟังความต้องการของผู้สูงอายุ
หม่นสอบถามสารทุกข์สุขดีบเสมอ แสดงความเห็นใจ เข้าใจ รับฟัง และให้ผู้สูงอายุได้ระบายความรู้สึก ร่วมกันหา
แนวทางในการปรับตัวกับปัญหาส่างเสริมให้ผู้สูงอายุรวมกลุ่มกับเพื่อน ๆ หรือกลุ่มวัยอื่น ๆ เพื่อพบปะพูดคุย
แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุได้รู้สึกผ่อนคลาย ลดปัญหาการเก็บตัวหรือปลีกิเวกจากสังคม
ช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกภาคภูมิใจและมีความเชื่อมั่นในตนเอง โดยอาจปล่อยผู้สูงอายุพยาภัยมช่วยเหลือตนเอง
ในเรื่องง่าย ๆ เช่น กิจวัตรประจำวัน หรืองานบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ไม่กินกำลังและไม่เป็นอันตราย 4) อุเบกษา
ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดีร้อยในธรรมตามที่พิจารณาเห็น ด้วยปัญญา คือ มีจิตเรียบง่ายเที่ยงธรรมดุจตราซึ่ง
ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว อันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุ
อันตนประกอบ พร้อมที่จะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางแผนบ่ใจมองดู ในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ
เพาะเรารับผิดชอบตนได้ดีแล้ว เขาสมควรรับผิดชอบตนเอง หรือเข้าครัวได้รับผลอันสมกับ ความรับผิดชอบของตน
ส่างเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการเพื่อส่งเสริมความรู้สึกสนุกสนาน ด้วยการทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดอารมณ์
เป็นสุข จิตใจสดชื่นแจ่มใส กระปรี้กระเปร่า อาที การเล่นกีฬา ดนตรี ศิลปะ หรืองานอดิเรกที่ชอบ เช่น เปตอง
รำง เต้นแอโรบิค เป็นต้น ซึ่งจะช่วยผ่อนคลายและลดความเครียดได้เป็นอย่างดี ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุรับรู้และเข้าใจ
ความรู้สึกของตนเอง รู้จักควบคุมอารมณ์ ผ่อนคลาย และปล่อยวาง รวมทั้งสามารถปรับตัวและยอมรับสภาพที่
เกิดขึ้นตามความเป็นจริง รวมถึงเรื่องความตาย ผ่านการควบคุมลมหายใจ ฝึกคิดอย่างยืดหยุ่นและคิดแบ่งบวก
สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phramaha Suphan Subhaddo (2021) ที่ได้ศึกษาเรื่อง หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริม
สุขภาพจิตผู้สูงอายุ ตำบลหัวยราชา อำเภอหัวยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า หลักพุทธธรรมส่งเสริม
สุขภาพจิตของผู้สูงอายุ คือ พระมหาวิหาร 4 เป็นธรรมประจำใจของพระมหา หรือธรรมเครื่องมือในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุแนวทางการส่งเสริมสุขภาพจิต
ผู้สูงอายุ ตามหลักพระมหาวิหาร 4 ผู้สูงอายุใช้ความเมตตาหรือความกรุณาต่อ กัน มุ่งหน้าทำความดี และไม่เบียดเบียนกัน
ทางกายใจและทางวาจา และเลือมใส่ศรัทธาในศาสนา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sarana & Pasunon
(2017) ที่ได้ศึกษาเรื่อง หลักธรรมกับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา แหล่งชุมชน ณ บริเวณวัดศรีเมือง
จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุเลือกปฏิบัติตามแนวทางของพระมหาวิหาร 4 มากที่สุด ซึ่งเป็น
หลักธรรมประจำใจเพื่อให้ชีวิตตนเอง ครอบครัวและครอบครัว เกิดความร่มเย็นเป็นสุข ในการดำเนินชีวิตของ
ผู้สูงอายุนั้น ครอบครัวถือเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุไม่รู้สึกโดดเดี่ยว รวมถึงตัวของผู้สูงอายุเองเมื่อได้เข้าใจถึง
หลักธรรมแล้ว ทำให้ผู้สูงอายุนั้นสามารถวางแผนจิตใจให้เป็นกลาง มีความเมตตาและเข้าใจบุคคลรอบข้างอยู่ในระดับมาก

การนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุมีการดำเนินชีวิตที่สามารถอยู่ร่วมกับคนในครอบครัวและบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างราบรื่น โดยการยึดหลักธรรมร่วมกับการปฏิบัติตามศาสนาทำให้เจตใจของผู้สูงอายุสงบขึ้นจัดอยู่ในระดับมากที่สุด และหลักธรรมที่ผู้สูงอายุนำมาปฏิบัติสามารถทำให้ผู้สูงอายุพบทหนทางแห่งความสุขอยู่ในระดับมาก ซึ่งการเลือกปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนานั้นส่งผลให้ผู้สูงอายุรู้สึกปล่อยวางมากขึ้น จากผลการศึกษาพบว่า ความกังวล ว้าวุ่นใจ ความรู้สึกว่าการดำเนินชีวิตของตนยังมีความทุกข์อยู่ และความเบื่อหน่ายท้อแท้กับการดำเนินชีวิตประจำวัน ที่คาดว่าอาจเกิดกับผู้สูงอายุที่อยู่ในระดับมากได้ถลายเป็นอยู่ในระดับน้อย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า หลังจากที่นำหลักธรรมมาปฏิบัติร่วมกับการดำเนินชีวิตสามารถทำให้ผู้สูงอายุพ้นจากความทุกข์ได้ และมีการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้น รวมไปถึงการดำเนินชีวิตอย่างมีสติ ดัง Figure 2

Figure 2 Brahmavihara Dhamma Principles in Supporting the Aged Society

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนต้นแบบตามหลักพรหมวิหารธรรมรองรับสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย ได้แก่ การนำหลักพรหมวิหาร 4 รองรับสังคมผู้สูงอายุ ด้วยเมตตา ผู้สูงอายุ มีความปราณາดี การมองกันในเมตตา เน้นให้ความห่วงใยซึ่งกันและกัน กรุณาผู้สูงอายุพยาຍາມช่วยเหลือสมาชิกในครอบครัวให้ผ่านพ้นความทุกข์ยากเดือดร้อน มุทิตา ผู้สูงอายุประคับประคองจิตใจให้เบิกบาน มีเจตนาดีกับความสำเร็จต่าง ๆ อุเบกขา ผู้สูงอายุควรพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง และปราศจากอคติและปฏิบัติอย่างเที่ยงธรรม ซึ่งหลักธรรมดังกล่าวเป็นหลักธรรมที่ยึดเห็นยิ่งจิตใจ ช่วยให้เกิดความสงบ รู้จักและเข้าใจความเป็นไปอย่างมีสติมากขึ้น ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขได้อย่างแท้จริง ดัง Figure 3

Figure 3 Brahmavihāras Four that Support the Aged Society

สรุปและข้อเสนอแนะ

กล่าวโดยสรุปว่า 1) การพัฒนาชุมชนต้นแบบรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยภาพรวม พบว่า การให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุเป็นสิ่งที่สำคัญ การให้ความรู้เรื่องอาหาร การให้ความรู้เรื่องภาวะแทรกซ้อนที่เกิดจากการรับประทานอาหาร รวมถึงการดูแลสุขภาวะองค์รวม รวมถึงโรคเรื้อรังของผู้สูงอายุ การให้ความรู้ในการควบคุมน้ำหนักตัวผู้สูงอายุไม่ให้อ้วน เพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเคลื่อนไหวได้คล่องตัว การจัดกิจกรรมตรวจเยี่ยมผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอรวมกับภาคีเครือข่ายจะเป็นการช่วยให้ผู้สูงอายุเกิดกำลังใจในการดำเนินชีวิต 2) บูรณาการหลักพรหมวิหารใน การรองรับสังคมผู้สูงอายุโดยกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า หลักพรหมวิหาร 4 เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เป็นหลักธรรมที่ช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจ ช่วยให้เกิดความสงบ รู้จัก เข้าใจความเป็นไปอย่างมีสติมากขึ้น ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข และความหวัง ได้รับการยอมรับ เคารพและเห็นคุณค่าจากครอบครัว การดูแลเอาใจใส่จากลูกหลาน ได้รับความสนใจ รวดเร็วในการรักษาพยาบาล รวมทั้งมีสวัสดิการในการตรวจสุขภาพประจำปี ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์ สำนักงานสาธารณสุขและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล grassroots นำองค์ความรู้ไปพัฒนาทักษะในการดูแลส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุโดยการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุบุคคลในครอบครัวและชุมชน ตลอดจนการดูแลส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุ ร่วมกับเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของชุมชนสร้างความเข้าใจและสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้สูงอายุได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม จัดตั้งชุมชนผู้ดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่และสนับสนุนกิจกรรมการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน ข้อเสนอแนะในงานวิจัยต่อไป 1) การสร้างและพัฒนารูปแบบ

การดูแลผู้สูงอายุตามหลักภารนา 4 2) เปรียบเทียบการประเมินผลก่อนและหลังการพัฒนารูปแบบการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ

References

Chansarn, S. (2020). Active Ageing of Elderly People and Its Determinants: Empirical Evidence from Thailand. *Asia-Pacific Social Science Review*, 12(1), 1-18.

Cronbach, L. J. (2019). *Essentials of Psychological Testing* (5th ed.). Harper: Collins Publishers.

Faikam, K. (2018). Quality of Life Development of the Elderly in Thailand. *Journal of Bangkokthonburi University*, 7(2), 19-26.

Kongkaeo, W. (2016). Biosocial Factors Effecting Health Perception and Health Selfcare Behavior of the Elderly at Senior Citizen Club of Pramongkutkla Hospital in Bangkok Metropolis. [Unpublished master's dissertation]. Srinakharinwirot University.

Naiyapatana, W. (2010). Health problem, Medicine-Used problem, and Medicine-Used Behaviors among Elderly In the community of Pramongkutkla Hospital. *Journal of Nursing and Education*, 3(1), 2-14.

Phangnarean, P. (2021). Community Participation in Career Development for Increasing the Elderly's Incomes. *Dhonburi Rajabhat University Journal*, 15(1), 112-121.

Phramaha Suphan Subhaddo. (2021). A Study of the Buddhist Principles for Promotion of Mental Health of the Elderly in Huai Rat Sub-District, Huai Rat District, Buriram Province. [Unpublished master's dissertation]. Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Pruansuk, P. (2017). Guidelines for Quality of Life Development for the Elderly of Local Administrative Organizations in Phrae Province. *Journal of Graduate School, Pitchayat*, 10(1), 77-87.

Sarana, T. & Pasunon, P. (2017). Dharmic Principle for Lifestyle of the Elderly: A Case Study of Community at Wat Si Mueang, Chanthaburi. [Unpublished master's dissertation]. Silpakorn University.

Srisupak, R. (2016). Health Care Model for Homebound Elderly in Mahasarakham Municipality. [Unpublished master's dissertation]. Mahasarakham University.

Sritanyaratana, W. & Damrikarnlerd, L. (2010). *Knowledge Management and Synthesis of Practices of District Health Promoting Hospitals: Guidelines for Elderly Services*. Vol. 1. Sahamit Printing and Publishing Press.

Wanitchakham, A. (2019). Preparation for Aging Society: A Case Study of Sai Mai District, Bangkok. *APHEIT Journals*, 25(1), 164-179.

Zhan, L. (1992). Quality of Life: Conceptual and Measurement Issues. *Journal of Advanced Nursing*, 17(7), 795-800.